

1	מכתבי גדולי ישראל
2	ליקוטים מדברי גדולי ישראל
7	הגאון רבי גבריאל יוסף לוי שליט"א, ראש ישיבת "באר התורה"
12	הרב צבי רבינסקי, ועדת הדיור של דגל התורה
17	הרב ישראל גוטמן, ארגון מסילה.
18	הרב יקותיאל כהן ("השידוכים בדרך חז"ל")
21	עוד מאמרים מרבנים שונים.
26	מאמרים שהתפרסמו בידד נאמן
29	מכתבים למערכת
63	קונטרס מתנה מרובה

מידע מפורט על הקהילות בפריפריה

אופקים עמ' 33 . הר יונה עמוד 35 . חיפה עמוד 38 . חריש עמוד 41 . טבריה עמוד 42 . ירוחם עמוד 44 . ברמיאל עמוד 45 . מעלה אדומים עמוד 49 . עפולה עמוד 50 . קרית אתא עמוד 54 . קרית מלאכי עמוד 56 . תל ציון עמוד 58 . מיצד עמוד 60 . מעלה עמוס, נחליאל עמוד 61 .

רשימת גמחי"ם

תפילות

סגולות

רשימת שדכנים

קריאת קודש

הננו בזה בקריאה נרגשת לאחב"י באה"ק ובכל אתר ואתר בדבר היוזמה הנחוצה וההכרחית של בני התורה הנקראת "שהשמחה במעונו", אשר מטרתה לצמצם מעל שכמם את עול החובות העצום הנגרם עקב קניית דירות לבניהם ולבנותיהם בהגיע עת דודים, המעיק על גופם ונפשם מאוד מאוד, ופעמים הרבה אית ביה סכנה ממש תרתי משמע, וכבר נודע לכל כי באז מים עד נפש ועד בכלל רחמ"ל וד"ל.

ואי לזאת חובת השעה לעשות תקון גדול ורוח והצלחה ליהודים בעת הזאת, לגבש את אחב"י אשר בכל עיר ועיר אשר אין ביכולתם לעמוד בעול הנורא הזה, לקנות דירות לבניהם ולבנותיהם אך ורק במקומות התורה הזולים בצפון ובדרום, ולהסתפק במועט ולהקל את העול הנורא הרובץ על ההורים והמחותנים עד כמה שאפשר. ומן היותר והראוי להשתדל ביתר שאת לעת הזאת שהדוחק שורר אצל הכל שהורי הבנות לא יתחיבו יותר מ180 אלף ש"ח והורי הבנים לא יתחיבו יותר מ100 אלף ש"ח עבור הוצאות הדירה.

כמו כן יש להשתדל ביתר שאת שלא לדרוש מהמחותן לחרוג מהסכום הנ"ל.

ויש להתגבש ולהתאחד בבניית קהלות של בני תורה מצוינים עם כוללים וחדרים מוסדות תורה לתפארת בכל רחבי אה"ק.

ע"כ הננו בזאת לכאן"א בקריאה נרגשת שיהא עושה ומעשה לדבר גדול ועצום זה, למען יהיה זה הצלחה גדולה לו ולביתו ולשאר אחב"י שבאה"ק ויפה שעה אחת קודם.

ותקיים בנו דברי אדוננו הרמ"א וכל אשר יתן לו חמיו וחמותו יטול בעין יפה ואז יצליח ועי"ז נזכה כולנו להושיע תשועת עולמים בב"א

ובעה"ח ועדת הרבנים: ישראל גנס, חזקיהו משקובסקי, יהודה סילמן, משה מרדכי קארפ, שריאל רוזנברג

כל העוזרים ומסייעים להנ"ל יתברכו ממקור הברכות

יוסף שלום אלישיב	ליפקוביץ	יצחק אזרחי	צבי ויספיש	משה מרדכי
גרשון ארלשטיין	חיים פנחס שיינברג	יהושע איכנשטיין	משה מרדכי חדש	פרבשטיין
משה הלל הירש	יצחק שיינר	יהושע ארנברג	גבריאל יוסף לוי	אברהם יצחק הכהן
ברוך מרדכי אזרחי	ברוך דוב פוברסקי	מנחם צבי ברלין	יששכר מאיר	קוק
מאיר צבי ברנמן	משה יהודה	איתמר גרבז	דוד מן	יגאל רוזן
דוד כהן	שלזינגר	צבי דרבקין	אליעזר סילבר	צבי רוטברג
דב יפה	ניסים קרליץ	ישראל מאיר ווייס	אבינועם פוסטבסקי	בנימין רימר
מיכל יהודה	ירחמיאל אונגרישר	יונתן וילנסקי		רפאל שמואלביץ

דעת תורה

בסייעתא דשמיא זכינו לראות בבניית בתים רבים של בני תורה, כאשר ההורים עושים מאמצים עילאיים על מנת לסייע ביד בניהם ובנותיהם להקים את ביתם, אולם דא עקא עול הוצאות הדיור ושאר צרכי הנשואין כבר מנשוא. ההורים עם כל רצונם הטוב אינם יכולים לשאת בעול הכבד. לצערנו הדברים מגיעים קרוב לפקוח נפש, ולעתים לכדי פקוח נפש ממש. כל המתכוונן בדברים חרד מלראות עד היכן הדברים מגיעים. לכן חובה למצוא את הדרך להקל ולצמצם את העול הזה.

ראשית דבר יש לדעת, כי בית של תורה מושתת על הבסיס של פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה וכו' ובתורה אתה עמל. ענין זה מחייב הסתפקות במועט. כמו כן חובה להעמיד הבית על יסוד כבוד ההורים משני הצדדים, וכ"ש שלא לצערם ולדחקם. ועיין בשו"ע אבהע"ז סי' ב, כי ממוז שאדם לוקח עם אשתו אינו ממוז של ישר וכו'. אלא כל מה שיתן לו חמיו וחמותו יקח בעין טוב ואז יצליח. ועיין שם בביאור הגר"א אות ו

גם להורים שיחי' העומדים מצד בניהם נ"י יש להזכיר כי אחד מעיקרי החיוב של בין אדם לחבירו מובא בדברי הרמב"ם בפרק ה' מהל' דעות הלכה י"ג שכתב וז"ל "ולא יצר לאדם בחייו", כלומר יש להמנע מלגרום צער לחברו בכל אופן שהוא, וכ"ש שאין לדחוקו. איסור זה קיים גם בנוגע למשא ומתן בענייני שידוכים, כי לפעמים בעת מו"מ הנ"ל גורמים לשני צער ודחוק, ויש שע"כ מתחייב מה שאין לו, בלי יכולת לקיים דבריו, וכבר כתב הרמב"ם פרק ו' מהלכות דעות הלכה ג' דבכלל מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך לחוס על ממונו כאשר הוא חס על ממונו עצמו.

ולא רק להכביד את העול על חברו אסור, אלא גם על עצמו. אין אדם רשאי להתחייב בדברים שלא יוכל לעמוד בהם. ועלינו להחדיר בלב הבנים והבנות, כי הרווחה בעניינים הגשמיים אינה דרכה של תורה ואינה דבר מכובד, ואדרבה המכובד הוא מי שמקיים את דברי המשנה כך היא דרכה של תורה וכו' ובתורה אתה עמל וכו' אשריר בעולם הזה וטוב לך בעולם הבא וכו' אל תבקש גדולה לעצמך ואל תחמוד כבוד יותר מלמודך.

מן הראוי כדי להקל מהעול שבני הזוג יסכימו לגור במקומות רחוקים יותר.

תעלה בזאת קריאתנו לגדיבי עם לסייע בהקמת קרן גמ"ח אשר תתמודד באלו המסתפקים במועט. ועיין בס' אהבת חסד למרן בעל החפץ חיים זצוק"ל שהאריך בענין גדול זה. כמו"כ אנו פונים לכל אשר נדבה רוחו לפעול להוזלת מחירי הדירות בכל מה דאפשר ומן השמים יתברכו כל המסייעים למען זה. לכן החלטנו לפנות ולבקש מהצבור כדלקמן: א. באופן כללי לחסוד בהוצאות החתונה ולהמנע ממותרות.

ב. במשא ומתן בנושא שידוכים ראוי ששני הצדדים יתחייבו שוה בשוה ושום צד לא יתבע יותר ממה שהוא עצמו מתחייב. ג. הצדדים יסתפקו בקניית דירות זולות, שעלותו כיום - כפי שנמסר ע"י מומחים - כתשעים עד תשעים וחמשה אלף דולר, ולא להתחייב מעבר לכך.

והי"ת יסייע בידי אחב"י לחתן צאצאיהם בנקל מתוך הרחבת הדעת

יוסף של'ו אלישיב אהרן יהודה לייב שטיינמן שמחה זיסקינד ברוידא משה שמואל שפירא מיכל יהודה ליפקוביץ
ניסים קרליץ

קריאת ראשי הישיבות

עיקר גדול בלימוד התורה הוא שתדריכהו ותנחהו בדרך התורה לקיים מצוותיה מתוך מידות טובות. מאז יסוד הישיבות הק' ע"י רבותינו זיע"א ולמעלה למעלה בקודש, בכל הדורות הקפידו רבותינו על ההסתפקות במיעוט הנצרך כיסוד מוסד להצלחה בתורה. וכמו שאמרו חז"ל במס' אבות פ"ה שתלמידיו של אברהם אבינו יש בהם עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה, וביאר הרמב"ם שעין טובה הוא ההסתפקות. וכבר כתב בהלכות תלמוד תורה פ"ג ה"ו שהרוצה לזכות בכתרה של תורה לא ישים על לבו שיקנה תורה עם העושר והכבוד כאחת. כך היא דרכה של תורה פת במלח וכו'. ובפרט נחוצה מידת ההסתפקות במקום שיש קושי לאחרים לספק צרכיו שהוא בכלל ואהבת לרעהו כמוד. וכ"ש שהמדובר באביו ואמו חמיו וחמותו שיש בזה נמי משום מצות כבוד אב ואם, ומשום איש אמו ואביו תיראו (עיין תרומה"ד) דלצערם ולדחקם הוי מטעם איש אמו ואביו תיראו. ועל כולנה מצות ואהבת את ה' אלוהיך שיהיה שם שמים מתאהב על ירך (יומא פ"ו), כדברי הרמב"ם הלכות דעות פ"ה ה"ג תלמיד חכם נותן ומוותר לאחרים, ולא יצר לאדם לעולם בחייו.

כשבאים תלמידיו היקרים לבנות בית בישראל בית המושתת על תורה עמלה וקיום מצוותיה עליהם לשים לנגד עיניהם את דברי חז"ל שלא לישא אשה לשום ממון (קידושין ע). עיין בשו"ע אבהע"ז סי' ב' ס"א כי ממון שאדם לוקח עם אשתו אינו ממון של יושר וכו', אלא כל מה שיתן לו חמיו וחמותו יקח בעין טוב ואז יצליח ע"כ.

והנה זכינו ב"ה שתלמידיו בישיבות הק' עמלים בתורה יומם ולילה מתוך חשק לעלות ולזכות בכתרה של תורה ובאמת על זה אנו מתפללים ומקווים שחינוכנו ישא פרי להוציא תלמידי חכמים מוכתרים בתורה וביראת שמים ומידות טובות לכן אנו פונים לתלמידנו האהובים שיחי' בני הישיבות הק' לגדור עצמם בענין זה אשר רבים חללים הפילה ולהנהיג עצמם בהנהגת מידה זו של הסתפקות במועט הנצרך, וע"כ להסכים לגור במקומות רחוקים יותר להסתפק בדירות זולות יותר לחסוד בהוצאות הנישואין החתונה ולהמנע ממותרות, לנהוג במידת ת"ח שנותן ומוותר לאחרים ואינו מצר לאדם לעולם בחייו, וק"ו להורים משני הצדדים שלא לדחקם ולצערם. ויש לדעת כי המכובד הוא הנוהג כדברי המשנה כך היא דרכה וכו' אל תבקש גדולה לעצמך ואל תחמוד כבוד יותר מלימודך, וביאר רש"י ז"ל אל תחמוד כבוד להתכבד בתורתך.

ולכן ראוי לא לבקש להטיל על חמיו וחמותו ממון שאין לו, ובאמת ראוי שישאו הצדדים בעול שווה בשווה.

בעזר ד', אע"פ שמחמת מדה זו תהא ראשיתם מצער בחומריות, הנה אחריתם ישגה מאוד, לעלות מעלה מעלה במעלות התורה והיראה ולבנות בית נאמן בישראל וטוב להם, כמו שאמרו חז"ל אם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא

משחח זיסקינד ברוידא	ברוך ויסבקר	משה הילל הירש
משה שמואל שפירא	ברוך מרדכי אזרחי	משה יהודה שלזינגר
חיים פנחס שיינברג	יוסף חיים קופשיץ	משה מרדכי חדש
ברוך רוזנברג	יעקב פרידמן	עמרם זקס
גרשון אדלשטיין	יצחק שיינר	צבי דרבקין
ברוך דב פוברסקי	יצחק אזרחי	צבי קושלבסקי
אבא מרדכי ברמן	יצחק ברטלר	צבי דב קרלנשטיין
אביעזר פילץ	יצחק יחיאל ארנפלד	רפאל שמואלביץ
אברהם יצחק קוק	יששכר מאיר	שמואל יעקב בורנשטיין
אליקים פשקס	ישראל מאיר וייס	
אריה פינקל	מנחם צבי ברלין	

ההשמחה במעונו

בהנחלה

הרבנים הגאונים המפורסמים

רבי ישראל גנס * רבי משה דוד לפקוביץ * רבי חזקיהו מישקובסקי * רבי יהודה סילמן * רבי משה מרדכי קארפ * רבי שריאל רוזנברג

ובברכתם ובעידודם של רבנות ראשי הישיבות הגאונים הגדולים:

רבי גרשון אדלשטיין * רבי ירחמיאל אונגריש * רבי ברוך מרדכי אזרחי * רבי יצחק אזרחי * רבי יהושע אייכנשטיין * רבי יהושע ארנברג * רבי שמואל יעקב בורנשטיין * רבי מנחם צבי ברלין * רבי אשר דייטש * רבי ברוך שמואל דייטש * רבי ברוך דוב דייטש * רבי צבי דרבקין * רבי משה הלל הירש * רבי ישראל מאיר וייס * רבי צבי ויספיש * רבי דוד כהן * רבי נביאל יוסף לוי * רבי יששכר מאיר * רבי דוד מן * רבי שלום בער סורוצקין * רבי ברוך דוב פנבורסקי * רבי נתן צבי פינקל * רבי משה מרדכי פורבשטיין * רבי דב צבי קרלנשטיין * רבי ינאל חזן * רבי צבי רוטברג * רבי בנימין דימר * רבי יצחק שיינר * רבי משה יהודה שלזינגר * רבי רפאל שמואלביץ שליט"א

מהי דעת רבותינו שליט"א? ומיהו "רשע מרושע"??

מִרְנ פּוֹסֵק הַדּוֹר הַגָּדוֹל יוֹסֵף שְׁלום אֱלִישֵׁיב שְׁלִיט"א: אֲנִי יוֹרֵה לְכָל הַשּׁוֹאֲלִים אוֹתִי לְהַצְטָרֵף לְאֶרְגוֹן חָשׁוּב זֶה.

[לְהַגִּיר יְהוּדָה סִילְמָן שְׁלִיט"א, אֵייר תשס"ט].

מִרְנ רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה הַגָּדוֹל אֶהְרֵן י. לֵיִב שְׁטֵינְמָן שְׁלִיט"א: מִי שֶׁמְעוֹדֵד בַּחֹר לְדַרְשׁ דִּירָה, הִרִי זֶה רֶשַׁע מְרוֹשֵׁעַ!! מֶה הוּא רוֹצֵה,

שֶׁהוּרִי הַבְּנוֹת יְמוֹתוֹ??

מִרְנ רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה הַגָּדוֹל מִיכָל יְהוּדָה לִפְקוֹבִיץ שְׁלִיט"א: כְּמוֹ שֶׁאֶסוּר "לְגַנוֹב" כִּי לַחֲתֹן אֶת הַבֵּת, כֵּן אֶסוּר לְקַחַת חוֹבוֹת

כְּשֶׁרְגִלִּים לְדַבֵּר שְׁלֵא וְכָל לְהַחֲזִיר.

הַגָּאון הַגָּדוֹל רַבִּי גֶרְשׁוֹן אֶדְלֶשְׁטֵיין שְׁלִיט"א: הַנְּנִי לְהַצְטָרֵף וּלְחַזֵּק יָדֵיכֶם שֶׁל הָאֶרְגוֹן הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה שֶׁכָּבֵר סִמְכוֹ עָלָיו גְּדוֹלֵי הַדּוֹר

חֵבֶר מוֹעֶצַת גְּדוּה"ת אֶת יְדֵיהֶם.

הַגָּאון הַגָּדוֹל רַבִּי מֵאִיר צְבִי בִּרְגַמָּן שְׁלִיט"א: דַּעַת מִרְנ בַּעַל הַ"אֲבִי עוֹזֵר זִי"ע שֶׁצָּד הַחֲתָן וְהַכֹּלָה צְרִיכִים לְהַתְחַלֵּק בְּכָל

חֻצָּאוֹת שׁוּוֹה בְּשׁוּוֹה, וּלְתַלְמִידֵי הַמְצוּיִיִּם עוֹדֵד לְהַשְׁתַּדֵּךְ עִם גְּבִירִים שֶׁהֵיָּה מְצוּי

בְּשַׁעֲתוֹ, אֹלֶם חֲלִילָה לְדַרְשׁ מִמִּי שְׁאִין לוֹ.

הַגָּאון הַגָּדוֹל רַבִּי יִצְחָק שְׁיִינֵר שְׁלִיט"א: הַצִּיבּוֹר נָהִיָּה עָקוּם לְגַמְרִי בַּעֲנִין זֶה, הַמְצַב זֹעֵק עַד לֵב הַשָּׁמַיִם.

חֵבֶר מוֹעֶצַת גְּדוּה"ת:

הַגָּאון רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֵיִיכְנֶשְׁטֵיין שְׁלִיט"א: זֶהוּ תַשְׁחַתֵּת הַמִּידוֹת וְקִלְקוֹל כָּל הַחִינוּךְ הַטְּהוֹר לְהַסְתַּפֵּק בְּמוֹעֵט וּלֹא לַחֲיוֹת עַל

רַ"י יֵד אֶהְרֵן חֶשְׁבוֹן הַשָּׁנִי.

הַגָּאון רַ' יְהוֹשֻׁעַ אֶרְנַבְרַג שְׁלִיט"א: דּוֹקָא הַבַּחֲוִירִים שֶׁקִּיבְלוּ דִירָה נַעֲשִׂים "מְשׁוֹעֲבָדִים" לְחַמֵּיהֶם כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם, וַיֵּצֵא שְׂכָרָם

רַ"י כִּנְסַת יִצְחָק חֲדָרָה בַּהֶפְסֵדִם.

הַגָּאון רַבִּי שְׁמוּאֵל יַעֲקֹב בּוֹרֶנְשְׁטֵיין שְׁלִיט"א: רַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָה וְעֻצּוּמִים כָּל הַרוּגִית.

רַ"י קִרִּית מֶלֶךְ

הַגָּאון רַבִּי מֹשֶׁה הַלֵּל הִירֶשׁ שְׁלִיט"א: אֵין שׁוּם מְקוֹר וְסִבְרָא וּמִסוּרַת בַּעוֹלָם כָּלֵל, שְׁאֲבִי הַכֹּלָה צָרִיךְ לְתַת פְּרוּטָה אַחַת יוֹתֵר

רַ"י סְלִבּוֹדְקָא מֵאֲבִי הַחֲתָן.

הַגָּאון רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵאִיר וַיִּיס שְׁלִיט"א: כְּמֵה אֲנִישִׁים עוֹדֵי צְרִיכִים לְמוֹת מַחֲמַת זֶה עַד שִׁיעֲשׂוּ מְשׁוֹעֲבָדִים.

רַ"י נַחֲלַת הַלּוּיִים

הַגָּאון רַבִּי דּוֹד כֹּהֵן שְׁלִיט"א: כָּל עוֹלָם הַתּוֹרָה בְּסִכְנָה נּוֹרָאָה מַחֲמַת הַצָּרָה הַזֹּאת.

רַ"י חֲבֵרוֹן

הַגָּאון רַבִּי יִשְׁשַׁכָּר מֵאִיר שְׁלִיט"א: פְּקוּחַ נַפֶּשׁ מִמֶּשׁ, וְכֹלָהוּ אֵיתַנִּיָּהוּ בֵּית.

רַ"י הַגָּב

הַגָּאון רַבִּי דּוֹב צְבִי קַרְלֶנְשְׁטֵיין שְׁלִיט"א: מִשְׁפָּחוֹת רַבּוֹת הַתְּמוּסָטוּ מַחֲמַת זֶה, אֲשֶׁרִיכֶם שׁוֹכֵתֶם, וְתַחֲזַקְנָה יְדֵיכֶם.

רַ"י גְּרוֹדְנָא

הַגָּאון רַבִּי צְבִי רוֹטְבֶּרְג שְׁלִיט"א: בְּדוֹק וּמְנוּסָה שֶׁהַבַּחֲוִירִים שֶׁהוֹלְכִים בְּצַנִּיעוֹת וּמִסְתַּפְּקִים בְּמוֹעֵט זֹכִים לְסַעֵד מִיּוֹחֲדָת.

רַ"י בֵּית מֵאִיר

דברי חכמים כדרבנות

א) ספר המאורות הגדולים עמ' רמ"א: כשהייתי אצלו (אצל מרן הח"ח) בשבת קודש שמעתי באוזני מפיו הקדוש את הדברים האלה "כל ימי עשיתי חיבורים ולא היה לי פנאי, אבל עכשיו מתפנה אנוכי ואבוא בתביעות, כי יש לי לדבר אל הפרושים בני הישיבות. לומדים הם, חריפים הם ומתחדדים בפלפול דאורייתא. אבל אינם יודעים מעיקר דאורייתא". וכשהתכנסו בלילה לשמוע מדבריו הציע לפניו מאמר ארוך, ותוכן המאמר היה שהעיקר הוא ללמוד לחיות חיי הסתפקות, לחזר אחרי אשה ולהינשא, ללא כל דחיות ואמתלאות שצריכים להסתדר כפי נימוסי וסדר העולם. כי כל האמתלאות והנימוקים האלה הם בעטיו של יצר הרע שגם בני תורה וגם יראים נתפסים במלכודתו. ולא זו בלבד, אלא שמשתפים בזה את שם שמים, ומעטפים את מאווייהם הגשמיים בכריכה של הידור מצווה, ואומרים הם שצריכים כלים נאים לכבוד שבת, דירה נאה לשם התבודדות בבית ללמוד תורה, ועשירות כדי להיות יושב אהל וכדו', אבל כל הנ"ל הם מתחבולות היצר להולכים שולל....

ואיתא בספר גבעות עולם: כשחזר בחור מהפגישה עם המדוברת אל רבו הח"ח, הח"ח בדאגתו שאלו: נו, אמר, מה ראית שם? הבחור הפטיר: אזעלעכר עניות אזעלעכר עניות (הלא עניות נוראה ראיתי). אז הוסיף לשואלו "און ואס נאך פאר א מעלות האסט דו געזאן" האם ראית שם עוד איזה מעלות? .... ולכן שפיר הזהירו לנו רבותינו הקדושים הזהירו מבני עניים שמהם תצא תורה ... ע"כ

ב) שו"ת התעוררות תשובה חלק ג סימן סה ב: איתא בשו"ע או"ח סימן תרנ"ט בהרמ"א שם סעיף א' שאפי' על מצוות עוברת אינו צריך ליתן יותר מחומש נכסיו א"כ אין צריך האב למכור כל מה שיש לו כדי להשיא בתו לת"ח, אבל הוא בעצמו ימכור הכל לישא בת ת"ח וכו' ומי שצריך למכור כל מה שיש לו להשיא בתו לת"ח הלא דחיקא ל' שעתא כיון שצריך למכור כל מה שיש לו בעבור זה פשיטא שאין צריך למכור והא דלא מביא הטור ימכור כל מה שיש לו וישיא בת תלמיד חכם יש לדחוק ולומר כי בזמנינו אין אנו דנין דין ת"ח לענין כמה דברים ה"ה שאין צריך למכור אודות זה כל מה שיש לו רק להשתדל וכו' ודבר פשוט שמיידי שנשאר לו כדי פרנסתו ופרנסת ביתו. עכ"ל.

ג) אגרות חזון איש קסז: "אינו מובן לי היטב הדייקנות יתירה בדברים שהרחיקום רבותינו ז"ל, כמבואר ברמ"א שכל מה שיתנו יקח בעין יפה, רצונו לומר בין רב למעט, ואז יצליח, והצלחה שמבטיח הרמ"א ודאי עדיף מהשתדלות".

ד) קובץ מבקשי תורה (קובץ כד עמ' קמו – קמז): "הוא (מרח"י) התאונן על כך שאנשים נקרעים עבור נישואי בניהם, אוספים כסף מכל המשפחה, מתבזים לאסוף כסף במגביות, מקמצים בביתם, ונגרם מתח בבית, מתמוטטים לפעמים עד כדי מחלת לב. דעתו היא שבמקום לדרוש שישים אלף דולר, על הזוג להסתפק בעשרת אלפים דולר, חמשת אלפים לכל צד. אנשים טענו שהואיל שלבן הקודם קנו דירה אז הבן הזה ייפגע. והשיב, זוהי טענה צודקת אם יש כסף, אבל אם אין כסף אין זו סיבה להתמוטט".

ה) במוסף שבת קודש של יתד נאמן הובא: יהודי ירושלמי הגיע למרן הסטייפלר זצוק"ל וביכה את מר גורלו כי מציעים שידוך לבתו ולרש אין כל, וגם משפחתו של החתן עניה ביותר. מרן הסטייפלר המריצו לסיים את השידוך באמרו, שהיה בעבר שידוך כזה עם רבי יוסף הלר שהשתדך עם משפחה עניה, והצדדים התייעצו עם ראש חכמי הקלויז המפורסם בברודי הגאון רבי חיים צאנזר זצ"ל, שיעץ לקיים את השידוך ואפשר שהבעל ימשיך לאכול אצל הוריו והכלה תמשיך לאכול אצל הוריה... ומשידוך זה נולד רבי אריה לייב הכהן הלר שהנחיל לכלל ישראל את ה'קצות החושן', ה'שב שמעתתא' וה'אבני מילואים'.

ו) בספר אוצרות התורה עמ' רפב מפי מרן הגרא"מ שך זצוקללה"ה: "כשהתארסתי לא קבלתי דירה. באותה שעה אמרו לי חברי שאעזוב את השידוך ואחפש שידוך אחר. הרי בחור בעל שם כמון ודאי שראוי לו לקבל "סידור מלא", ועוד, כיצד תסתדר ללא דירה? ... והנה הגיעו שמועות שיתכן שתפרוץ מלחמה. כיון שלא היתה לי דירה משלי וגרתי בדירה שכורה, לא הוקשה לי לעזוב את מקומי ולעלות לארץ ישראל. כל חברי שגרו בדירה משלהם היה קשה להם לעזוב את דירתם ורכושם ונשארו לגור בפולניה. בסופו של דבר כל חברי נספו בשואה, לא נשאר מהם זכר. רק אני נשארתי בחיים...

המשיך מרן הרב שך זצ"ל: לו היו שואלים אותי או את כל בחור אחר באותו העת האם לקבל דירה זה דבר טוב או לא, ללא ספק כל אחד היה אומר אין דבר טוב יותר מלקבל דירה. אולם עתה התברר למפרע שאי קבלת הדירה היה הטוב ביותר... ע"כ

ז) בספר כאיל תערוג (עמ' נד): "נשאל רבנו (מרן הגראי"ל שטיינמן זצוקלה"ה) ע"י מג"ש בישיבה, על בחור מאד טוב שנמצא בתקופת השידוכין, ושואל כמה כסף לדרוש מהורי הבחורה, השיב רבנו "רחמנות עליהם, כמה יש להם", חזר ושאל האם שימתין עד שיגיע שידוך עם כסף, הגיב רבנו "וכי מתחתנים עם הכסף? הנה יעקב אבינו, וכי יש טוב ממנו, האם הוא ביקש כסף?" שוב שאלו לרבנו וכי תאמרו מה נאכל, איך יהי' חתונה ודירה וכו', השיב "מי שיש לו בטחון אין לו בעיה. צריך בטחון".

ח) בספר מאחורי הפרגוד עמ' 292 : הוי עובדא שאברך שאל את הגראי"ל כי בנו הת"ח הגיע לפרקו, כמה ממון מותר לו לדרוש עבורו. אמר לו רבנו "הרי רצונך במחותן בן תורה, ואם כן מסתמא אינו גביר ואין לו מה לתת. אל תדרשו זה מזה, והקב"ה יהיה בעזרכם". ובאמת שידך את בנו עם בת תלמיד חכם, ובדרך פלא השיגו דירה במחצית הסכום שעולה בשוק.

ט) בספר שמח בחלקו (עמוד רמו): "כמה פעמים הורה (מרן הגראי"ל) למעשה לאב שהיה צריך להשיא בתו והיה צריך ללות, ובלי זה לא יהיה לו כסף אך לא היה לו ממה להחזיר, שלא יקח הלואה, וכשנשאל הרי אם לא ילווה תשאר ביתו רווקה כל חייה, השיב רבינו: אם היו אומרים לך שאם לא תאכל בשר חזיר לא תוכל להשיא את ביתך, האם גם אז היתה לך שאלה? ללוות כשאינ יודעים מהיכן יחזירו הוא כמו אכילת חזיר", עכ"ד

י) בעלון עמוד החדש היו"ל ע"י הגמ"ח המרכזי הובא בשם מרן רה"י הגראי"ל זצוק"ל שהשיב לשואל שמהגמ' בפסחים הנ"ל מוכח שאין מצוה לתת יותר ממה שיש לו, והוסיף ואמר: 'מה שיש לך, זה רק מה שיש לך במזומן, או שאתה יכול לעמוד בו מבלי לקרס ומבלי שזה יבוא על חשבון שעות הלימוד שלך"

ועוד מובא שם שהרב אליעזר רוב שאל את מרן זללה"ה: "יש לנו בנות בסמינר מצוינות ממש ובנות מעלה גדולות, ולפום דרגא דילהו נראה שהיו צריכות לקבל את המצוינים שבבני הישיבות, אבל לא תמיד זה מסתדר עם הכסף. מה אומרים להן? שיסתפקו בבינוני? והשיב: "אחרי הכל, אין חכמה לאשה אלא בפלך. .. היא צריכה לעזור לו לעלות ברוחניות, ולהיות אשה..... הוא יודע רמב"ם, קצת רמב"ם, היא לא. הקב"ה ברא אותה כדי לעזור לו ללמוד."

יא) בס' מנחת תודה על תורה עמוד תסח: והורה למעשה הגר"ח קניבסקי שליט"א שאין להתחייב מה שאין לו רק שיאמר שישתדל לתת מה שחושב ויתחייב רק בשיעור שמשער שיכול להשיג והורו גדולי הוראה שליט"א שיש בזה איסור דאורייתא של אונאה כשמתחייב ואין יכול להשיג. עב"ד. וכן הובא ב'עומק הפשט' בשם הרב ח.ש.: הורה הגר"ח קניבסקי שליט"א שגם לנישואי ילדים אסור לקחת חובות על עצמו כשאין יודע ברגע הלקיחה מהיכן יפרע אותם ואסור לסמוך על הנס.

יב) בספר לפיד האש עמ' תקעה מפי הגאון הגדול רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל: "יום אחד קרא רבינו זי"ע אל חדרו את אחד מבחירי הלומדים... להפתעתו הגמורה פתח הרבי לברר את כל שיטות הראשונים בענין האזהרה מעשרת הדברות "לא תחמוד", ולא השאיר אפילו פינה נידחה אחת בספרי המפרשים והפוסקים שלא האיר אותה בעיונו. הכל היה פרוש לעיניו כשמלה חדשה. כשהגיע לגמר דבריו הפטיר בלשון זו: נמצאו למדים שאם בחור ישיבה אומר לאביו "קח לי דירה עם כו"כ חדרים כי כן ראיתי אצל החברים שלי והיא ישרה בעיני" הרי זה בלא תחמוד דאורייתא. ובפנותו אל בן שיחו הצורב שאל והפציר בו מאד דרך בקשה שיפרסם מסקנה זו בכל מקום אפשרי".

יג) שו"ת להורות נתן חלק ח סימן פו: מה שאמרו שימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת"ח, לא אמרו כן אלא דרך הפלגה, או שאינה אליבא דהלכתא, דהא אמוראי בש"ס ב"ק שם אמרו דאפילו שליש ממונו אין צריך ליתן בשביל מצוה, ולכן כתב הטור לשון ישתדל. ועיין רמב"ם (פ"ח מערכין הי"ג) "לעולם לא יקדיש אדם ולא יחרים כל נכסיו וכו' ואין זו חסידות אלא שטות שהרי הוא מאבד כל ממונו ויצטרך לבריות ואין מרחמין עליו וכו' אלא כל המפזר ממונו במצות אל יפזר יותר מחומש" עיין שם... וברש"י פסחים (ק"ב א) ד"ה ואל תמנע הביא מש"ס שבת "ימכור אדם כל מה שיש לו ויקח מנעלים לרגליו" עיין שם, ובודאי שאין זה דרך חיוב אלא דרך זירוז וכו' וה"נ הכא

יד) בספר אז נדברו ט, נא וז"ל: ובקלות אפשר לעבור על "ארור מקלה אביו ואמו", ואם הי' העת והעט בידי הייתי צריך להאריך בבעיה כאובה זו, וזה בודאי מהגורמים העיקרים שבן דוד לא בא וכו', ואולי גם בגלל זה הרבה פעמים אנו רואים מה שאין הזיווג עולה יפה, ולפעמים אין מצליחים וכו'. והרבה פעמים מרגישים שגורם זלזול בקדושת הנישואין וכו' ונעשה זה לסחר מכר וכו'.

טו) בספר משנת יוסף ברכות עמ' כג וז"ל: "אספרה דבר שכדאי שידעו חתני זמנינו, הגה"ק ר' שמעון סופר ז"ל אב"ד קראקא השיא א' מבניו לבתו של א' מחשובי קראקא שזכה לתורה וגדולה והיה איש צעיר שהשיא בתו הראשונה החתונה היתה נהדרת הסבו בראשה כל גדולי ודייני העיר, אדמורים מכל הסביבה והמון נכבדים שהשתתפו בשמחת הרב, שהיה גדול מרבן שמו. במשך השמחה כשהמחותן הצעיר ישב ג"כ בראש ע"י א' מחשובי האדמורי"ם, שאלו האדמו"ר אמור לי נא במה זכית להתחתן עם רב האי גאון רבן של ישראל בנו של מרן החת"ס ז"ל, ענהו המחותן אני אינני כלום, אבל עשיתי פעם דבר טוב וזה מלווה אותי כל הזמן והוא שנשאתי בת עני וכמנהג הארץ הבטיח את אשר הבטיח וקיים הכל. כשבאתי לשבת הראשונה אחרי החתונה לאכול אצל חמי ראיתי שחמותי אינה מדלקת נרות שבת בפמוטות כסף או נחושת, אלא באופן פשוט ביותר, ואילו אשתי הצעירה הדליקה בפמוטות שקיבלה מהוריה. לא יכולתי להתאפק ושאלתיה על זה. ענתה לי ודמעתה על לחיה שאלה הן הפמוטות של אמה וכיון שלא היה להם כסף לקנות לי חדשים נתנו לי אותם. התחלתי להתבונן בשאר החפצים וראיתי עוד דברים, כגון השמיכות שלנו, אמנם לא היו חדשות אבל טובות, מפוך, ואילו בבית חמי התכסו בשמיכות פשוטות, שבודאי היה קר להם. החלטתי להחזיר הכל לחמי. וכי אהנה ממה שהוא הפשיט העור מעל בשרו? לויתי אצל מכירים עשרת אלפים כסף, נגשתי לחמי ואמרתי לו: למה זה כבוד חמי נתן לי את חפציו השייכים לו, ומה טוב אני ממנו, ולמה מגיע לי יותר ממנו? הנה יקח נא חזרה את כל אשר נתן לנו משלו, ואני קניתי לי הנצרך לי ובטחוני שהשי"ת יעזור. וכן הוי, עוד באותו יום בבואי מבית המדרש נגש אלי יהודי ואמר לי: אברך, יש לי עסק הטוב בשבילך, שאפשר להרויח בו מצוין. כדאי ללוות להשקעה שהיא בטוחה. לויתי לי עוד עשרת אלפים ומכרתי הסחורה בעשרים אלף. מאז האירה לי שמש ההצלחה. זכיתי ב"ה לבנים ובנות מוצלחים ומוצלחות וברכת ה' היא תעשיר, ועם זאת לא בטלתי ח"ו לימודי בהתמדה יום יום, וכעת זיכני השי"ת בכבוד הזה להשתדך עם מרן הגאב"ד דעירנו. זהו ששמעתי ממגידי אמת. ואני בספר זה אינני מספר מעשיות, אבל מעובדא זו ישמע חכם ויוסיף לקח, וישמר לא רק על פמוטות וחפצי חמיו, כי אם גם על לבו. וטוב עין הוא יבורך. עכ"ל.

טז) בספר השידוכים בדרך חז"ל עמ' תלו-תלז, מפי ראשי הישיבות: "המצב הקיים היום דומה לזה שהיה אצל פרעה, שם כתוב שהכניסו ילדים במקום לבנים, היום מכניסים את ההורים במקום הבנים לתוך חומת לבנים של צורכי נישואין, מאחר ומדובר בחובות אדירים הרי שהורים מתמוטטים".

יז) בגליון 'המבשר' מפי הגאון הגדול רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א: ההתחייבויות של ההורים המה חורבן הדור לצערנו. לדעתי מוכרחים להפסיק זאת כליל ואין היא דרכה

של תורה להפיל על ההורים עול כספי כה כבד. הרי גאון הדורות רבנו ה'נודע ביהודה' זצ"ל כבר התקין בדורו תקנות והגבלות בדבר. וגם בדורנו אנו ביקש מרן הגר"א ל שטיינמן זצ"ל להגביל את רף ההבטחות, כי הדברים הרי לפעמים בגדר של פיקוח נפש ממש. ואכן בתקופה האחרונה התאגדו ב"ה כמה מחשובי ראשי הישיבות שליט"א לארגן את העסקנים החשובים לפעול נמרצות בדבר הקשה והנורא הזה. וכבר השמענו דברינו בנידון.

ולשאלה בענין התחייבות על סמך הבטחון השיב: לדבר זה נצרך להיות בעלי מדרגה גבוהים שרק יחידים בכל דור זוכים לכך, אין זו הדרך לכלל הציבור. ובלאו הכי הרי יש הוצאות מרובות דיים בעת שמחת הנישואין והתחייבות מינימאלית עבור הדירה עצמה מב' הצדדים, שגם לזה נצרך סייעתא דשמיא והשפעה מיוחדת מן השמים. וגם אם קשה לגור בריחוק מקום מההורים, אבל האיך ניתן לעומת זאת להפיל על ההורים היקרים מחירים כה גבוהים ומפולפלים? ועל האברכים הצעירים לדעת שהם צריכים להתפלל ולשפוך שיח להקב"ה שהוא הזן ומפרנס לכול יוש בידו ית"ש די והותר לכל בריותיו אשר ברא. ומי שבאמת דבוק בתוה"ק הרי הרבה שלוחים למקום לסייעו שיוכל ללמוד תורה ברוגע וביישוב הדעת ללא חובות מיותרים שיעיקו עליו. ועד כה וכה שילמדו מתוך הדחק. והרי משנה מפורשת היא במס' אבות כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן ובתורה אתה עמל... ע"כ

יח) באוצרות ירושלים זעמ' קסה מהגאון רבי משה אורי לינדר זצ"ל: אם נותנין ברצון כבר נתבאר דזה תלוי בפלוגתא דהריב"ש והא"ח, ולד' הח"מ מותר לכו"ע, ולהגר"א ה"ז אסור אלא אם הי' נושאה בלא"ה. אבל בזמנינו בדרך כלל מה שנותנים הוא מחוסר ברירה, שלא תשב עד שתלבין ראשה, וזה לכו"ע אסור וכו' עכ"ל

בנותן ענין לציין כאן דברי חז"ל בילקוט שמעוני שמיני רמז תקכד "הרבה נשים היו יושבות עגונות ממתינות להם (נדב ואביהוא), וכו', רב נחמן בשם רבי יהושע בר נחמן למה בחוריו אכלה אש בשביל בתולותיו לא הוללו " ע"כ.

הגאון רבי גבריאל יוסף לוי שליט"א

ראש ישיבת "באר התורה" ונשיא הגמ"ח המרכזי

(מתוך העלון "עמוד החסד")

א

שאלה:

הסברתם בעלון לאחרונה איך ניתן להגיע לקניית דירה בפריפריה, כשכל צד מביא כמה מאות אלפי ש"ח מהלוואות הגמ"ח.

בתור אבא לכמה בנות, זה נכון רק על הנייר (או המייל) אבל כשזה מגיע למעשה, ברוב מוחלט של ההצעות ל'אבי הבן' אין בכלל הו"א לתת יותר מ-100000 ש"ח (ואפי' כשיש לו יכולת), ומאידך אם הם 'דורשים' (או מסבירים שזה לא דרישה אבל הזוג צריך להיות מסודר, וכמובן שזה אחריות של 'אבי הבת') פחות מ-400000 ש"ח הם מרגישים כאנשי חסד, שעושים צדקה עם צד הכלה.

התוצאה היא, שהסכום שאבי הכלה צריך לשלם הוא מעבר להלוואת הגמ"ח, ושהתשלום חודשי הוא מעבר ליכולתו ובפרט אם הוא אברך ואשתו מורה, מזכירה או מטפלת, או שהוא אוזח בבת השניה או השלישית, ואז הוא חוזר או לגלגולים אין סופיים כמעט או שחוזרים להלוואה בנקאית ומה הועילו חכמים בתקנתן?

ודאי שכל אחד יש לו את הס"ד שלו, אך ברצוני לשמוע מנשיא הגמ"ח שליט"א, מהי דעת תורה בענין מורכב זה.

בברכה ה. אהרון

תשובה:

אכן, אנו מרבים לעודד את הציבור לרכוש דירות בפריפריה, במקום להוציא סכומים אדירים על דירות במרכז הארץ, כשבערי הפריפריה גדלות ומתפתחות קהילות תורניות מצוינות בכל קנה מידה אמיתי למתבונן.

אולם אין ספק, כי בשעה שעושים השתדלות נכונה זו ומקבלים את ההחלטה לרכוש דירה מוזלת יותר, אך הדבר צריך לבוא בד בבד עם התחשבות בצד הורי הבנות, כדי

שלא ייווצר מצב כפי שהעלה הכותב, שעל אף שקונים דירה זולה יותר, עדיין צד הכלה צריך לשלם סכומי עתק.

ובאמת גדולי ישראל נתנו דעתם בנושא זה בצורה נחרצת. הדברים מובאים בכמה מכתבים שפרסמו בנושא, וכדאי לקרוא בעיון את אריכות דבריהם. נצטט כאן בקצרה מתוך המכתבים, כאשר שני הנושאים הנ"ל כרוכים בדבריהם, מצד אחד הוראתם לציבור להסתפק ברכישת דירות זולות, ומאידך לא להכביד יתר על המידה על מי מהצדדים.

במכתב שהתפרסם בשנת תש"ס שנדמה כי נכתב מנהמת לבם, כותבים גדולי ישראל זצוק"ל:

ההורים אינם יכולים לשאת בעול הכבד... הדברים מגיעים לעיתים לכדי פיקו"נ ממש... חובה למצוא את הדרך להקל ולצמצם את העול הזה... גם להורים שיחי' העומדים מצד בניהם יש להזכיר דברי הרמב"ם 'ולא יצר לאדם לעולם בחייו' כלומר יש להימנע מלגרום צער לחברו... וכ"ש שאין לדוחקו... ויש שעיי"כ מתחייב מה שאין לו, בלי יכולת לקיים דבריו... וגם על עצמו אין אדם רשאי להתחייב בדברים שלא יוכל לעמוד בהם.

בסיום המכתב מסכמים גדולי ישראל את דרך ההנהגה הראויה:

במשא ומתן בנושא שידוכים ראוי ששני הצדדים יתחייבו שווה בשווה ושום צד לא יתבע יותר ממה שהוא עצמו מתחייב.

הצדדים יסתפקו בקניית דירות זולות. והי"ת יסייע בידי אחב"י לחתן צאצאיהם בנקל מתוך הרחבת הדעת.

בשנת תשע"א התפרסם מכתב מאת גדולי ישראל ועמם ראשי הישיבות בארה"ק, וגם בו מבקשים שוב את המובן מאליו:

חובת השעה לעשות תיקון גדול ורווח והצלה ליהודים בעת הזאת, לגבש את אחינו בני ישראל שבכל עיר ועיר אשר אין ביכולתם לעמוד בעול הנורא הזה, לקנות דירות לבניהם ולבנותיהם אך ורק במקומות התורה הזולים בצפון ובדרום, ולהסתפק במועט ולהקל את העול הנורא הרובץ על ההורים והמחותנים עד כמה שאפשר.

ומן היושר והראוי להשתדל ביתר שאת בעת הזאת שהדוחק שורר אצל הכל, שהורי הבנות לא יתחייבו יותר מ-\$45000 (180000 ש"ח) עבור הוצאות הדירה. וכמו"כ להשתדל ביתר שאת שלא לדרוש מהמחותן לחרוג מהסכום הנ"ל.

והדברים מדברים בעד עצמם, ובהם תשובה לשאלת הקורא, מהי דעת תורה בנושא זה.

ב

כבר אמר אחד מגדולי ישראל, שהצלחת המשפחות החרדיות להשיא את ילדיהם ולרכוש להם דירות, היא הנס הגדול ביותר שבדורנו, אבל מנגד המציאות היא שיש אנשים הכורעים תחת הנטל. למרות שרבים זוכים לראות ניסים גלויים בתוך ההסתר פנים השורר בעולם, יש אחרים שלא רואים תקווה..... אי אפשר רק לבוא ולומר, שבגלל שרואים השגחה פרטית וניסים גלויים, לכן כל אחד צריך להישען על זה. כי לא כל אחד זוכה לנס, ולא לכל אחד זה מתאים.

ג

חשוב להדגיש, שהציבור במרכז הארץ אינו מודע די הצורך על התרחבות מקומות התורה שבפריפריה, ולכן, גם אם קיים רושם אצל אחדים כי מקומות מרוחקים אינם מפותחים מספיק מבחינה זו, חשוב לברר זאת באופן יסודי, כי אכן ההתפתחות היא עצומה ומפתיעה, ויש הרבה מאוד מקומות שכבר נוצר בהן הגרעין המספיק של מוסדות תורה המתאימים להגעת משפחות נוספות, אם בדרום הארץ בהם ההתיישבות החרדית ותיקה מאוד, ואם בצפון שההתיישבות צעירה יותר אך מתפתחת באופן מואץ מכל הבחינות.

במקרים רבים נושא העבודה ניתן לבירור לפני המעבר. הדבר דורש מאמץ זמני של בירורים יסודיים, ולפעמים גם נסיעות ממושכות לראיונות עבודה וכדו', אבל באופן כללי, המציאות היא שבעבודת הוראה בפרט, קיים כיום היצע גדול יותר דוקא במקומות רחוקים, ובפרט כאשר מגיעה מורה מירושלים או מבני ברק וכדו' עם נסיון וותק, יש לה סיכוי גדול להיות מבוקשת מאד במקומות אלו.

אמנם, בירורים אלו דורשים קצת יוזמה ומאמץ, אולם זהו מאמץ חד פעמי, ואחר כך מגיעה שלווה הנפש, במגורים בדירה מרווחת יותר ופחות חובות.

העצלות הטבעית מובילה לשמרנות וכבדות, אבל כתוצאה מזה נגרם סבל מתמשך וגדול יותר. ולכן, ודאי עדיף להתאמץ בבירורים במשך תקופה, ולהגיע לאחריהם אל המנוחה ואל הנחלה.

ד

פעמים רבות, כאשר אדם מגיע למקום שבו הוא מבוגר יחסית בין הציבור, זה מגדל אותו ודוחף אותו להתקדם ולהתעלות ולהיות ראוי באמת לדמות שהציבור רואה בו.

שמעתי פעם ממו"ר רשכבה"ג מרן רה"י הגרא"מ שך זצוק"ל, שהזכיר את התואר 'שר וגדול' שנתן דוד המלך לאבנר שר צבאו, ואמר על כך הרב שך, שפעמים רבות אדם נעשה שר בגלל שהוא כבר אדם גדול, אבל מצוי מאד שאדם נעשה שר כשהוא עדיין לא ראוי לכך, אבל עצם זה שנהיה שר זה עצמו מגדיל אותו באמת.

ולכן אדרבא, יש במעבר לפריפריה הזדמנות גדולה לאברך המתגורר במרכז לקבל מעצם המעבר דחיפה גדולה להתעלות שלא היה משיגה במרכז הארץ, ואולי הוא יגיע מכך

יש במעבר לפריפריה הזדמנות גדולה לאברך המתגורר במרכז להתעלות שלא היה משיגה במרכז הארץ, ואולי הוא יגיע מכך לתפקיד שלא היה מקבל במרכז, כשיכירו בגדלותו התורנית שבמרכז היתה בולטת פחות משום שכמותה ניתן לראות אצל רבים בגילו, ואילו במקומות מרוחקים וצעירים יותר הוא יבלוט לטובה ויתפתח כתוצאה מכך.

ה

פגשתי אברך שמשפחתו התרחבה, והוא ראה לנכון לעבור לדירת ארבעה חדרים. כששאלתיו, מנין היתה לו היכולת הכלכלית לכך, הוא ענה לי, שעד עתה לא היה עול המשכנתא על כתפיו, משום שאת המשכנתא על דירת שלושת החדרים משלמים ההורים. מסיבה זו, נקל עליו כעת לקחת משכנתא קטנה רק על החדר הנוסף.

סיפור זה מעורר מחשבות, על הדרך הישרה שצריך ללכת בה. הרי מדובר באברך שהתבסס מספיק כדי להתחייב בעול המשכנתא, ואם כך, אמנם הוא כעת רוצה איכות חיים יותר משופרת, אך מן הראוי היה להיות מעט יותר רגיש כלפי ההורים, ולפני שהוא מרחיב את דירתו, קודם כל שיוריד את העול מהם, ורק לאחר מכן יעלה את רמת חייו. ונכון, ההורים התחייבו ומצידם צריכים לקיים את התחייבותם, אך מידת היושר וההגינות אומרת, שאיך ייתכן שאבי רעייתו, אברך חשוב בפני עצמו שקשה לו לא פחות מלחתנו, יצטרך לחיות בצער, כדי שחתנו יוכל להשכיב שני ילדים בחדר במקום ארבעה?!

מעשה נוסף בענין דומה. בא לפניי אברך להתייעץ. הוא עמד לפני אירוסיו בתו. בתו, שהיתה מבוגרת מעט, הפיקה לחסוך סכום נכבד מאד לאחר סיום לימודיה בסמינר, בשעה שהיתה סמוכה על שולחן הוריה, וכל משכורתה נצברה בחסכון. כעת, עמדו המחיתונים בעיצומו של המשא ומתן, ועלה על השולחן נושא כספי החיסכון של הכלה. אותו אברך טען בפני את אשר על לבו, שאין סיבה שהוא יטול על שכמו עול כבד כל כך, את בשעה שבתו יכולה – ומוכנה – לתת את הסכום בעצמה.

אולם אבי החתן טען, שלדעתו הסכום שחסכה הכלה צריך להישאר אצל בני הזוג, ומה שיתחייבו ההורים, יהיה מלבד הסכום הזה. המחותן הדגיש שכך דעתו, אך הוא ישמח לשמוע דעת תורה בענין.

אמרתי לאותו אברך, שיאמר בשמי למחותן, שבהחלט הפשטות היא, שכל מה שצברה בתו בשעה שהיתה סמוכה על שולחנו, ניתן לשלם ממנו את ההתחייבות של אביה, וכי אין שום הצדקה לחייבו לקחת על שכמו עול נוסף. ואכן ב"ה, שני הצדדים קיבלו זאת בהבנה ובהסכמה, ויצא מכך אחוה ושלוש ורעות.

יש אברכים הטוענים, שנכון שכיום יותר קל להם ליטול על שכמם את עול המשכנתא מאשר להוריהם, אך הדבר יקשה עליהם בעצמם להשיא את ילדיהם בבוא עיתם, ולכן הם חוסכים כעת מכספם לצורך נישואי ילדיהם בעתיד.

ונראה, דמידת היושר אומרת, שגישה זו היא מוטעית. שהרי על פי טענה במקום לחשוב כרגע איך לחתן את הילדים שלך בעתיד, יותר היה נכון לחשוב איך אפשר להקל מעל הוריו את המשא הכבד.

לפי גישה זו, ההורים בעצם נאנקים כעת תחת חובות עצומים, כדי לעזור בעקיפין להשאת נכדיהם. ברור ופשוט לכל, שההורים אינם מחויבים להשיא את הנכדים, ולא עלה על דעתם להתחייב על כך. כל הסכמתם להתחייב על סכומי עתק, נועדה כדי להעמיד את הזוג על רגליהם, ואין הדעת סובלת

הנהגה מעין זו, שההורים יסבלו כעת למען הזו בעתיד הרחוק, כדי שיוכל אז להשיא את ילדיו בקלות. ובכלל, במקום לחשוב כרגע איך לחתן את הילדים שלך בעתיד, יותר היה נכון לחשוב איך אפשר להקל מעל הוריו את המשא הכבד, ולהסיר במעט את התלות בהם.

לסיכום, מכל האמור עולה זעקת ההורים השרויים עד צווארם בחובות, וראוי לזוגות הצעירים לשים ליבם על כך, ולהתעורר לקחת על שכמם את העול מכתפי ההורים כשהדבר אפשרי. אמנם, יש צעירים שלא מתעוררים לכך מעצמם, ולכן כדאי להורים עצמם, לחשוב מראש כיצד למנוע מצב שכזה, ולדאוג שילדיהם יהיו מחויבים בהסכם הנחתם בשעת האירוסין להיות שותפים בעול יחד עם הוריהם במידת האפשר

יודגש שוב, חם ושלוש אסור למחותנים שלא לקיים התחייבויות, וחס ושלוש יש להיזהר שלא יוצר מתח בין המחותנים או בינם לבין הזוג הצעיר. אך ראוי על הזוג לעשות זאת מיזמתו, ומתוך הסכמה הדדית, וזו הנהגה יפה וטובה. וראוי לחשוב מראש על תרחיש שכזה, ולסכם את הדברים מראש, ובפרט במקרה שאחד הצדדים נותן יותר, אזי לכל הפחות החלק שהוא נותן יותר יוסר ממנו לכשיעמדו הזוג הצעיר על רגליהם ויתבססו כלכלית. והאמת והשלוש אהבו.

פתחנו בפרק הקודם, בענין כאוב, של זוגות צעירים המצליחים להתבסס היטב מבחינה כלכלית, ועדיין משאירים על הוריהם את עול המשכנתא הכבד מנשוא.

מובן מאליו וכל אחד מבין, שכשאנו באים ומעוררים על הבעיה הזו, שאין ללמוד מכך שלא צריך לקיים התחייבויות. ודאי שצריך לקיים, וגם אם הזוג היה צריך להבין מעצמו שעליו לקחת מהוריו את עול המשכנתא, אך הדבר הזה לא פוטר את המחוטנים מלקיים את ההתחייבויות שנטלו על עצמם. אכן, כוונתנו היתה: א. לעורר את הזוג הצעיר שעליו לכבד את הוריו, ובמידה והתבסס כלכלית, להקל מעליהם את העול הכבד. ב. להמליץ למחוטנים להיערך מראש לתרחיש כזה, ולכתוב בשטר ההתחייבות שההתחייבות מותנית במצבם הכלכלי של הזוג הצעיר.

ובעז"ה, אם נוהג זה יהיה מקובל ומצוי, שדבר זה יסוכם מראש, יימנע בכך הרבה צער להורים, וגם זהו חינוך טוב לצעירים, שיידעו לשאת בעול, ובוודאי אין בכך שום חיסרון, ודבר זה לא יפגע מאומה בשקיעות בלימוד של האברך, דכל המדובר הוא באם מצבו ישתפר באופן שיוכל להוריד את העול מהוריו, ואדרבא, טוב מאד לזוג שיבין שיגיע היום שהם יצטרכו לקחת אחריות ועול, והוא נוהג ישר והגון.

יש הטוענים, שהדבר יכול ליצור תרעומת בין המחוטנים, כאשר המצב הכלכלי של אחד מהם משופר מהשני, ובשעה שהזוג הצעיר נוטל על שכמו את העול מהאב המתקשה בכך, יכול האב השני לטעון שיש בזה מעין חוסר הגינות, שצד אחד ממשיך לתת והצד השני כבר לא נותן.

אכן, לטענה זו יש מקום להישמע; בדברנו על נושא זה, רצוננו לשפר את הדבר, ולא ח"ו ליצור מתח בין המחוטנים ובוודאי לא שייצור מצב של חוסר הגינות. ההגינות זה הדבר הראשון שצריך להיות. ולכן, ודאי שדבר זה צריך להיעשות בהסכמה, ואם מחוטנים באמת מרגישים שותפים בהקמת הבית החדש, הם יכולים להבין שזה לא 'מסחר' שהשקיעו שניהם באיזה עסק משותף, אלא שכל אחד התחייב על מה שהתחייב מכיון שהוא רוצה להקל על הזוג הצעיר, וממילא כשמשנתנים הנסיבות, ולזוג יותר קל מאשר להורים, בוודאי יפה והוגן שהזוג יוריד את העול מהוריהם המתקשים בכך.

ולכן, ראוי לתת על כך את הדעת כבר בשעת חתימת ההסכם; אפשר להציע אפשרות אחת לפתור את העניין, שיסוכם בין הצדדים על הפחתת העול בשווה במידה והזוג הצעיר יוכל בעתיד לקחתו על עצמו, בין אם יורידו חצי מהנטל מכל צד, ובין אם יורידו מכל צד כאותם אחוזים שהם נטלו על עצמם בשעת חתימת ההסכם, או שמי שלוקח

על עצמו יותר, לכל הפחות יירד ממנו החלק היתר על השני. כך או כך, אך עכ"פ חשוב מאד לתת על כך את הדעת כבר בשעת החתימה, ולא להשאיר את הנושא פתוח.

ז

שאלה: הנני נמצא בשיא תקופת השאת הילדים, כשהגמ"ח המרכזי משמש עבורי כעוגן מרכזי המאפשר ב"ה את השאתם בכבוד, לאחר שעשיתי יחידות עבור כל הילדים.

כעת, כשאני עומד בחתונת החמישי (מתוך 6 בלע"ר), אני חש כי ההחזרים הולכים ונהיים קשים מנשוא. אינני יכול כבר להחזיר כ"כ הרבה כל חודש!

ברצוני לשאול, האם תיתכן אפשרות לשנות את שיטת התשלומים בהלוואות המתקדמות כגון בשלישית או ברביעית, למשל להאריך את פריסת התשלומים וכדו', דבר שיקל מאד על הורים כמוני?

בברכה, ח.מ. ויזל

תשובה:

לפי צורת התשלומים המקובלת בגמ"ח, בדרך כלל כאשר מגיעים לנישואי ילד חמישי, כבר מסיימים לשלם את התשלומים על נישואי הילד הראשון.

אולם, כיון שיש משפחות המתקשות לשלם כמה וכמה הלוואות יחד, צריך לשקול בכובד ראש, להתארגן בצורה מסודרת וליזום פניה לזוגות הצעירים לאחר כמה שנים מחתונתם, ולשלוח להם חומר בנושא לקיחת עול תשלומי ההלוואה מההורים.

דבר זה הוא נכון, גם בגלל שפעמים רבות יש לזוג הצעיר אפשרות לפרוע את החובות, ומידת היושר מחייבת שלא יהיו הילדים חיים ברווחה, בזמן שההורים כורעים תחת עול תשלומי הדירות שלהם.

כך היה ראוי לנהוג בכל הלוואה המוטלת על כתפי ההורים לצורך מגורי הילדים, ובפרט בהלוואות הגמ"ח המרכזי, שעיקר מטרת המייסדים היתה שההלוואה תינתן ישירות לזוגות, ובכך יורידו את העול מכתפי ההורים. זו אחת הסיבות שהזוג הם הלוויים בפועל, ומהחשבון שלהם יוצאים כספי התשלומים, אלא שהורים רבים מעבירים בכל חודש את התשלום לחשבון הזוג. אך גם במקרה כזה, עצם זה שהכסף עובר דרך הזוג, גורם שהזוג עצמו רואה וחש את העול הכספי המוטל על ההורים (ולא מדחיק ושובח מכך), ויכול להיווכח בעצמו במה מדובר, ולקחת על עצמו את העול מתוך רגש הכרת הטוב ואחריות על הוריו.

אני מכיר הרבה משפחות שההורים נחנקים מחובות עצומים שמאיימים חלילה להכריע אותם, ובאותו זמן ממש, הזוג, שלמענו נכנסו ההורים לחובות האמורים, חי ברווחות וקונה לעצמו דברים בשפע. האשה עובדת ומשתכרת והזוג מרשה לעצמו, כשהוא שוכח שבשביל התשלומים על הדירה אותה הוא משפץ ומרחיב מהכנסותיו הנאות, ההורים היקרים נאנקים מחובות אשר נטלו על עצמם באין ברירה, כאשר פעמים רבות הם אינם עומדים בקנה אחד עם היכולת התקציבית שלהם.

אמנם, קריאה זו מופנית בראש ובראשונה לזוגות הצעירים, ובשם מידת היושר והצדק. אך החכם עיניו בראשו, לא לצפות ולסמוך שהדברים ייעשו מאליהם, אלא להתנות כבר מראש בעת האירוסין, ולעשות שטר עם תנאי קודם למעשה, שכאשר הזוג יעלה על דרך המלך מבחינה כלכלית, ובאם הכנסותיו תהיינה גבוהות באופן שיוכל בעצמו לעמוד בנטל החובות על הדירה (שלו!...), אזי יוכלו ההורים להעביר אליהם את החובות ועול החזרתם.

ואז, גם לבן הרביעי, והחמישי, והשישי – תהיה להורים אפשרות נאותה לרכוש עבורם דירה, לקחת הלוואות חדשות ולהתחייב בסכומים נוספים.

ואולי היה מן הראוי, שתימצא דרך בהסכמה עם ההורים לעודד בכך את הזוגות הצעירים. לדוגמא כדאי לשקול, שיישלח מכתב לזוג, שידרבן ויקרא לו לקחת על עצמו לכל הפחות חלק מן הפרעון אם הוא יכול.

הרב צבי רבינסקי

ועדת הדיור של דגל התורה

א

נפתח במכתב שקיבלתי לאחרונה מאברך מביתר עילית, מכתב שמספר את סיפורם של רבים רבים. וכך הוא מספר:

בתי תחי' סיימה את לימודיה בסמינר, מצויידת במקצוע נחשב, ע"מ שתוכל לפרנס את משפחתה בכבוד ובעלה יוכל לשקוד על דלתות התורה ללא הפרעות.

וממשיך האברך:

כפי שאמרנו היא סיימה את לימודיה, ועתה אנחנו כבר 'שומעים' בשבילה בשעטו"מ. הכנו 'רזומה' מתאים, שם, גיל, שמות ההורים ועיסוקם, מסלול הלימודים, אחים, אחיות, מחותנים, טלפונים לבירורים והכל מוכן. זהו! יוצאים לדרך...

שדכנית א' מתקשרת ובפיה שם של בחור. לאחר שהיא אומרת את שם המוצע היא מוסיפה: "מדובר בבחור מובחר ביותר". לאחר שפירטה את מעלותיו של הבחור היא שואלת בעדינות: "כמה באפשרותכם לתת?"

שתיקה משתררת לרגע מן הצד שלנו – – –

"תראי", אנו אומרים לבסוף בלחש, "אין ברירה, נתאמץ, נשבור חסכוניות, הגמ"ח המרכזי, הסבא שיצא לפנסיה יעזור, נראה שנוכל להגיע למאה אלף שקלים, ואולי עוד מאה וחמישים אלף ניתן במשך השנים הבאות, נחזיר מידי חודש את החלק היחסי במשכנתא..."

כעת השתיקה מגיעה מן הצד השני, ולאחר מספר רגעים מביכים נשמעת השדכנית: "בסכום כזה אין אפשרות לגשת לשידוך. מצטערת... קשה מאד לרכוש דירה בסכום שכזה".

הסיפור המטלטל שמסופר במכתב זה אינו דמיוני...

ובכן, הציבור שלנו בס"ד, מונחה ע"י גדולי ישראל שליט"א וזצוק"ל בכל צעד ושעל. בחינוך, בשידוכים, ברפואה, בהשקפה טהורה ועוד. ונשאלת השאלה, מה אמרו גדולי ישראל בנושא זה של הדרישות הגבוהות?

לפני יותר מעשרים שנה יצא מכתב מגדולי הדור אשר נשמתם בגנזי מרומים, מרן פוסק הדור הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, מרן רה"י הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, מרן הגאב"ד הגר"נ

קרליץ זצוק"ל, מרן הגרמ"ל ליפקוביץ' זצוק"ל, מרן הגרמ"ש שפירא זצוק"ל ומרן הגרש"ז ברוידא זצוק"ל, ואצטט חלקים ממנו:

"ההורים אינם יכולים לשאת בעול הכבד... הדברים מגיעים לעיתים לכדי פיקו"נ ממש... חובה למצוא את הדרך להקל ולצמצם את העול הזה... גם להורים שיחי' העומדים מצד בניהם יש להזכיר דברי הרמב"ם 'ולא יצר לאדם לעולם בחייו' כלומר יש להימנע מלגרום צער לחברו... וכ"ש שאין לדוחקו... ויש שע"כ מתחייב מה שאין לו, בלי יכולת לקיים דבריו... וגם על עצמו אין אדם רשאי להתחייב בדברים שלא יוכל לעמוד בהם".

את המכתב הם מסיימים בהוראה לציבור, שהצדדים יתחייבו שווה בשווה ואף צד לא ידרוש יותר ממה שהוא נותן.

לפני כעשור וחצי ניהלתי שיחה בנושא עם רבנו האהוב מרן רה"י הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, שכאב את הכאב הזה והתבטא בחריפות כלפי צעירים המתעכבים מלמצוא את שידוכיהם עד גיל מבוגר בגלל הנושא הכספי (וזה בזמנו שהדירות ביחס להכנסות היו במצב מרנין ביחס להיום). ולא אלאה אתכם במשפטים נוספים ששמעתי מגדולי ישראל בנושא.

הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א התבטא "זה כבר אחרי הפיקוח נפש" וזה ברור! המצב לא יכול להימשך! כפי שאמרו כאן כבר, אלו גזרות שהציבור לא עומד בהן. תופעה מבישה שכבר הביאה להתמוטטות של מאות משפחות השם ישמור כאשר היא רק הולכת ומחריפה והדוגמאות לצערי הן רבות

ב

בשנים האחרונות כחבר בוועדת הדיור של איגוד הקהילות – דגל התורה, הנני עוסק רבות בתחום זה, ובכל יום ויום אני מגלה עוד ועוד מעלות שבמגורים בערי הפריפריה, קצרה היריעה כאן מלהרחיב.

ראשית, ברצוני לספר סיפור שהיה לי ממש בשבועות האחרונים. מסיפור זה ומרבים נוספים, אני מסיק שהמחסום לרכישת דירה לזוג בפריפריה, במקום בו הם יבנו את עתידם הן ברוח והן בגשם – ולעיתים רבות אף יותר טוב (!) ממרכזי הערים החרדיות – הוא לא כספי. הוא ברגשות. ב'מה יאמרו'. ב'איך נגיע לחתונה של החברה או הבן דוד', וכיו"ב.

ובכן, פנה אלי אברך משי: "מה עם טבריה?" – הוא שואל, ומיד מסביר ומתייעץ: "יש לי 100,000 שקלים, אני מקווה להשיג עוד 37,500. הציעו לי דירה בשיכון ד' בטבריה ב-550,000, כך שהםכום שיש בידי, הוא 25% מערך הדירה, כשאת הנותרים, אני אקח

במשכנתא, וכך בתשלום חודשי של פחות מ-2,000 שקלים בחודש, אני גר בדירה משלי, בשכונה חרדית של זוגות צעירים, עם שטיבלאך ומוסדות. אה מומלץ? מה אתה אומר?"

בתוכי התפלאתי. מה בכלל ההתלבטות? האם יש כאן בכלל שיקולים כספיים לדחות הצעה שכזו? ללא ספק חיבוטי הלב של האברך נובעים אך ורק משאלות ולבטים רגשיים, ולא כספיים. כמובן שעניתי לו במילים קצרות ומהירות: "תחטוף לפני שאחרים יחטפו!"

מבחינתי זוהי דוגמא לאדם חכם, ש'בלי כסף' בונה את עתידו, לעומת אלפי מדומיינים, שמכלים את כספם על המתנה לכל מיני הזדמנויות שלא נראות באופק, ואולי רק בחלום.

בכרמיאל פתחו לאחרונה כולל בו המילגה עומדת על... זוג שהתארס בשעה טובה ומוצלחת, כששני הצדדים ביחד נותנים עבור הדירה 150,000 ₪ בלבד, יוכל לחגוג חנוכת בית סמוך לחתונתם, עם כולל מכובד ובדרך כלל עם עבודה לאישה (אם היא לא מפונקת בדווקא), כשהתשלום החודשי של המשכנתא עומד לרוב על כ-2,000 שקלים, שזה וודאי זול יותר משכירות של יחידת דיור.

אז לכאורה, לא הכסף זו הבעיה. מדוע אם כן לא כולם נוהרים אחר פתרונות מצויים אלו, כפי שהיה צפוי, ובמקום זאת ממשיכים, הזוג או ההורים, 'להיקרע' כל חודש עם שכ"ד ליחידה צפופה, ולמרות שבינתיים המחירים רק עולים?!

באמת קשה להבין. זה לא תמיד קל אמנם, אך 'אין הצר שווה בנזק המלך'! לכן רבותי, בואו לא נחפש תירוצים, לא על מי להפיל את האשמה מדוע הזוג המסכן בלי בית, אפשר להפיל אותה על שר האוצר, על שר השיכון, חברי כנסת, מפלגות השמאל, המרכז ומה לא... אבל אפשר לקנות דירה בערי הפריפריה כבר למחרת הווט! וכבר בחזור מהחתונה הם נכנסים לביתם החדש.

זה הכי זול, הכי משתלם, הכי בריא והכי בונה. מזל טוב.

ג

מהיכרות את השטח יש בידי דוגמאות רבות. מלמד בחיידר במרכז שהגיע לאחת הקהילות הצפוניות ונהיה שם מפקח חינוכי מוצלח ומבוקש, אברך בכולל בקרית ספר ששאף לקיים 'ללמוד וללמד' שכאשר הגיע לקהילה מתפתחת נהיה ראש כולל חשוב, ועוד דוגמאות רבות [כמובן, בשביל לאייש תפקיד בכל מקום צריך להיות בעל הכישורים הנדרשים. בקהילות הפריפריה לא מתפשרים כמובן על איכות]

ישנן קהילות ותיקות ומבוססות, אשר לצד הצעירים התורמים הרבה לתנופה והפיתוח של הקהילה, קיים דור המייסדים של הקהילה, שהוא בגיל שמחתנים ילדים. ניתן למנות כדוגמא את הקהילות בצפת, כרמיאל, קרית אתא, עפולה, אופקים, נתיבות ועוד.

מי שיבדוק את הנושא יופתע לגלות בפריפריה קהילות רבות בנויות ומסודרות כדבעי. אכן, יש קהילות חדשות ממש, אך לצידן ישנן ותיקות יותר ויש אף ותיקות ומפותחות מאד. לשם דוגמא בעלמא - ומבלי להמעיט מאחרים - נציין מס' קהילות בהם מוסדות ותיקים, אם זה הסמינרים לבנות באופקים, בנתיבות, בצפת, בכרמיאל, בקרית אתא, בחיפה ורכסים, ישיבות לצעירים בכרמיאל, בצפת, בטבריה, בעפולה, בקרית אתא, בחיפה, ברכסים, באופקים, בנתיבות ועוד ועוד, וכולם מוסדות מצויינים מן השורה הראשונה!

ד

ההיצע למשרות חינוכיות בקהילות אלו גבוה דווקא. ידוע לי על נושאות משרה רבות באותן קהילות ש'מיובאות' מערים אחרות, דבר שמסמל את הצורך במורות ומנהלות בתחום. כמובן שחשוב לבדוק כל מקום לגופו כי יש מקומות המסודרים יותר ויש פחות.

אך מאחר וחלק מהקוראים אשר השאלה נוגעת לגביהם אינם עוסקים בהוראה, אוסיף ואציין נתון מאד חשוב. בערי פריפריה רבות וטובות, דוגמת עפולה, כרמיאל, צפת, קרית אתא, נוף הגליל, טבריה, קרית מלאכי ועוד, העסקנים המקומיים דואגים באופן אישי ממש לכל משפחה ומשפחה המגיעה למקום שתהיה מסודרת עם פרנסה. ביודעי ומכירי קא אמינא, על שלוחא דרבנא מסורים בלב ובנפש לציבור, אשר לא ינוחו עד שהאשה תמצא עבודה מתאימה, הם 'יהפכו' את העולם, ייצרו קשרים עם מעסיקים ולא יהיו רגועים כשלמשפחה מהקהילה אין עבודה. למשל, ידוע לי על שליח ציבור שמנהל משאים ומתנים עם חברות המעוניינות להיכנס לקהילה על מקומות עבודה רבים שיוקצו לנשות הקהילה. וזה היתרון הגדול בקהילות אלו; אם בערים הגדולות למישהו אין עבודה, זה לא מעניין אף אחד. בקהילות אלו יעשו את כל המאמצים לעזור.

אך ברצוני לשקף היבט נוסף ומעניין שיש למגורים בפריפריה בהקשר הכלכלי, שכשמתבוננים בו לעומקו מגלים כי מדובר ברווח כפול ומכופל!

דרך העולם, שהילדים מעדיפים לכתחילה לגור בקרבה להורים. אלו שיכולים משלמים את המחיר הגבוה של קניית דירות במרכז או שוכרים.

למרות אי הנוחות הכרוך בכך וחוסר הכדאיות הכלכלית. אחרים פועלים בחכמה ושולחים את הילדים לפריפריה. אך כאשר הורים שבעצמם גרים בפריפריה מחתנים את בתם, אין ציפיה מהם לשלם סכום גבוה שיתאים לדירות במרכז, כי אדרבא – הנוחות המיטבית היא שהילדים יגורו ליד ההורים וזה לכתחילה ולא בדיעבד. ואם כן הרווחנו כפול: גם מה שההורים חסכו בדירה שלהם, וגם שלבנותיהם לא יצטרכו להוציא סכומים גבוהים.

ניקח כדוגמא משפחה מכרמיאל. כשהבת מתחתנת הם קונים לה דירה לידם בכ 550 אלף, שם כשאם מתוכם הזוג יקח על עצמו כ 250 אלף, נשאר להורים לתת סכום של כ 300 אלף לשני הצדדים יחדיו, שהוא סכום נמוך מאד בהשוואה למה שצריך להוציא על דירה במרכז. הרי לנו שוב כדאיות כלכלית בלתי מבוטלת בעליל בעצם המעבר לפריפריה, אשר בודאי שהוא בפני עצמו שווה את הטרחה במציאת העבודה בהתחלה.

ה

גזירת הדיור הוא אחת הקשות בדורנו! לצערנו, רובנו עדיין מקובעים ב"לגור במרכז!" ולמה? כי לזוג הצעיר [כעת] זה כדאי, משיקולי אנוכיות. קרוב לסינר של אמא, לחברים, למרכזי השמחות... מנקודת הנחה ראשונית יש ביד הזוג, נניח בין 150 אלף שקלים ל 500 אלף שקלים הון עצמי. מה הוא עושה? או שהוא קונה במרכז דירה צפופה של 3 חדרים ולוקח משכנתא של 800 אלף בהחזר חודשי של כ 4000 -שקלים, או שהוא קונה בפריפריה, ושוכר ומשכיר... [תלוי בגובה ההון העצמי שלו...] כמנהל חיידר אוכל לומר לכם, שתי השיטות הנ"ל אינן מיטיבות עם דור העתיד! ברוך השם משפחותנו הן ברוכות בילדים בלעה"ר, והמשכנתא החודשית מוציאה הורים מדעתם! תוך זמן קצר הבית צר מהכיל את המשפחה ולוקחים תוספת... ד' ישמור. כל הלחץ בא על חשבון הילדים שאינם אשמים והתוצאות מי ישורם... לשכור ולהשכיר: לחיות על ארגזים ולעבור משכונה לשכונה – תופעה זו גורמת חוסר יציבות לגדילה הנורמטיבית של הילדים שלעיתים אף עוברים מוסדות בשנות הילדות – דבר שלא תמיד מצליח לכולם... ילדים חייבים יציבות כלכלית בבית, מרחבים, רוגע וכיו"ב! לא נשנה את טבעם, החובה עלינו להבין אותם וכמובן בדרך של הבנה וכבוד. התענוג לגור במרכז, מרצה אותנו ואת סיפוקנו, אבל לא אותם... מעבר לכך, הנכם מוזמנים לקרוא את מדור הבית של הפריפריה מידי שבוע ומשם ללמוד איך נוכל להוציא ברוגע מילדינו את המיטב!

אני רוצה לסיים עם סיפור שאני מכיר אישית, ואף הייתי שותף בו: משפחה ברוכת ילדים מאחד הריכוזים החרדיים, שהתגוררה בדירה צפופה במרכז, כשהיא משלמת מידי חודש בחדשו משכנתא בסכומים אדירים, החליטה לעשות 'סטופ' לצורת חיים זו

והחלה באיתור מקום ראוי לגדל משפחה של בני תורה. "תוך מספר שבועות מצאנו קהילה תואמת את גילאי הילדים, אשתי קיבלה העברה, ואני כולל מתאים" מספר האב. "כיום אנו מתגוררים כאן קרוב לשנה, מכרנו את הדירה במרכז, החזרתי חלק נכבד מהמשכנתא ואנו מתגוררים בדירת פנטהאוז רחבת ידיים עם נוף ורוגע, ומוסדות חינוך 'לכתחילה שבלכתחילה'. הילדים מרגישים כאן כאילו והם נולדו מחדש..." פסח, זהו חג 'החינוך' ושל העברת עיקרי יסודות האמונה לדורות הבאים. בואו נחשוב מה באמת טוב לפריחתם הבריאה, רוחנית וגשמית, וע"י כך נזכה לגדל דורות של תלמידי חכמים לתפארת כל בית ישראל. פסח כשר ושמח ■

א"ה, בנותן ענין להעתיק כאן מה שאמרו חז"ל בשבח המקורים במקומות הקטנים לעומת הכרכים הגדולים: "אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, אל תדינני כיושבי כרכים וכו'..." , וכן אמרו "ישיבת כרכים קשה..."

הרב ישראל גוטמן

ארגון מסילה

שאלה:

הבן שלי לומד בישיבה מכובדת, והאווירה שם היא שבשביל להתחתן צריך סכום ראשוני של 600-800 אלף ש"ח. שאלתי היא, איך אני משכנע אותו להסתפק במועט, ולשכנעו כי הדבר לא יעמוד בפניו כשיבואו לחפש דירה למגורים.

תשובה:

יש כמה נקודות מכמה זוויות שניתן להציג לבנך היקר, שיביאו אותו לשקול שוב האם נכון מצדו לצפות למתנות כאלו... אבל בחרתי הפעם לגעת נטו בזוית הכלכלית, ולא האמונית

כשתשאל את הבחורים על הסכומים הגבוהים הם יסבירו לך שכשהם יקבלו את הסכומים הללו, הם יצליחו לשבת ולעסוק בתורה באין מפריע. ולכן זה גם מגיע להם... אבל ההיפך הוא הנכון!

המציאות מוכיחה, כי בסופו של דבר רבים מאלו שמקבלים הרבה מהוריהם, דווקא נופלים לבור כלכלי לא פשוט מכמה סיבות. ואמנה אותן אחת לאחת:

1 600,000 או 800,000 ש"ח אינם מספיקים בכדי לרכוש דירה במרכז, וגם אם ההורים ייתנו סכום שכזה, סביר להניח שהזוג יצטרכו לקחת משכנתא מכובדת עם החזרים חודשיים של בין 2,500 ל-3,500 ש"ח, וזה למשך 30 שנה, עמוק באמצע חתונות ילדיהם שייוולדו בעז"ה

2 מאחר וקשה מאד למצוא דירה גם בסכומים כאלו המצב הוא שמעל 50% מהציבור החרדי מחכים לשווא להוזלת מחירים בערים אלו כשבנתיים הם מכלים את כספם על יחידות דיור יקרות במרכז הארץ.

3 . במקרים רבים, לאחר שנים ספורות עומדים ההורים בפני חתונות נוספות והתחייבויות נוספות, ואז הקושי שלהם יילך ויגבר, ולמרות ההלוואות שהשיגו במאמצים כבירים ובטוב ליבם למימון ההתחייבויות הגבוהות, בסופו של דבר מוצא את עצמו הזוג הצעיר לעיתים רבות לוקח אחריות ועוזר להורים שלא לקרס כלכלית, ונוטל על עצמו את עול הסכומים שלקחו על עצמם ההורים – בגלל הדירה היקרה במרכז הארץ. ואכן כך ראוי לעשות. רק שאם היו קונים לזוג מלכתחילה דירה בפריפריה,

כשההורים נוטלים על עצמם סכום מכובד אך נמוך יחסית, היה הזוג מרוויח שלש פעמים: גם ההחזרים החודשיים של הזוג נמוכים יחסית, גם סביר להניח שיקנו דירה במהירות האפשרית וללא עיכובים יקרים, וגם במקרה הגרוע ביותר, אם ההתחייבות תיפול על הזוג, הם יוכלו להתמודד איתה, שכן מדובר בסכומים נמוכים יחסית.

לכן, בכל זווית כלכלית שנסתכל על זה, דוקא אלו שמבקשים להתחתן עם התחייבויות כספיות גבוהות, מכניסים את עצמם במרבית הפעמים לתסבוכת כלכלית לא פשוטה. ושלא לדבר על עגמת הנפש שההורים השקיעו כל כך הרבה ובסוף הבעל לא יכול להשאר אברך ששקוע בתורה כי הוא צריך להתמודד עם החזרי משכנתא גבוהים.

הרב יקותיאל כהן

מתוך ספרו "השדוכים בדרך חז"ל"

א

דיינים סיפרו על דיני תורה המתנהלים בין מחותנים על ההתחייבויות הכספיות שמלפני החתונה. בתים נקרעים בעקבות כך, סיפרו בכאב רב.

ראשי ישיבות סיפרו כי פעמים רבות ניתן להבחין בין תלמיד ישיבה שהוריו החלו לחתן את ילדיהם לבין תלמיד ישיבה שאף אחד לא הגיע בביתו לפרק האיש מקדש. חלק מהתלמידים המגיעים מבתי שהילדים נישאים לא רגועים כמו יתר חבריהם. לעומת זאת תלמידים המגיעים מבתי צעירים שבהם ההורים טרם נטלו על שכמם נטל כלכלי של נישואי הילדים אלו רגועים בהרבה. להורים יש סבלנות רבה יותר. ההורים מתעניינים יותר בנעשה עם בנם בישיבה. ומדובר לדעת ראשי הישיבות שליט"א במצב שאינו יכול להמשיך. בשביל דאגה לבן אחד מפקירים את יתר הצאצאים? התבטא בכאב רב אחד מראשי הישיבות שליט"א

ראשי כוללים מפורסמים העידו על אברכים המשיאים את צאצאיהם כי ראשם שקוע בחלק גדול מזמנם בחיפוש אובססיבי אחר גמחי"ם נוספים על אלו שמהם כבר לוו כספים...

ב

להיות בן תורה להשמע לקריאתם ובקשתם של גדולי ישראל שליט"א ליתן שוה בשוה, ופירוש הדברים שווה בשווה על כל שקל שצד אחד נותן הצד השני נותן .... אף אחד לא מתחייב לתת יותר מאשר הצד השני נותן

סיפר אחד מגדולי ראשי הישיבות לעסקנים בעת שביקרוהו בביתו כי הוא נוהג להדריך את תלמידיו לבקש חצי חצי.. הגיע אלי תלמיד בישיבה שאמר אני רוצה יותר מחצי מהצד השני. אמרתי לו אם כך תסתדר לבד, כשיבואו לברר עליך בשידוכים תסתדר גם כן לבד... המסר הוא ברור: אם בן תורה ברצונך להיות, תישמע לרבותיך, לגדולי ישראל. לא עוד מה שהיה עד כה שכל צד מכביד על הצד השני בדרישותיו, כל צד נותן מה שיש לו והצד השני נותן את אותו סכום בדיוק. אין צורך להתחייב על סכומים גדולים יותר לרכישת דירה לזוג הצעיר שעומד לבנות את ביתו בית נאמן בישראל.

בן תורה החפץ להתעטר בתואר בן תורה ראוי כי ישים לנגד עיניו את הכלל "ועשית ככל אשר יורוך". וגדולי הדור קובעים חד משמעית: די להוצאות המרובות שגרמו במקרים רבים למצבים של קרוב לפיקוח נפש ולעיתים לכדי פיקוח נפש.

ג

מצוקת הדיור בציבור החרדי כבר איננה עוד נושא העומד על סדר היום. היא הנושא בה"א הידיעה. הורים לילדים בגילאי הנשואין עומדים חסרי אונים מול הנורמה המחייבת לסדר את הזוג הצעיר בדירה משלו מחד גיסא ומול מחירי הדיור שגם בפרוייקטים המוזלים ביותר הם כמעט מעבר להישג ידיה של המשפחה החרדית הממוצעת. גם אלה שחסכו מפיתם במשך שנים ארוכות וצירפו פרוטה לפרוטה, מצליחים לעבור לכל היותר את משוכת הילד הראשון או השני. לילדים הבאים כבר אין כמעט מה לתת. אבל מאחר ואי אפשר להפלות בין הבנים חייבים גם להם לרכוש דירה מה שמחייב לשקוע בחובות כבדים...

ואכן מפעם לפעם מתפרסמות הצעות דיור בפרוייקטים שונים המכריזים על עצמם כפתרונות למצוקת הדיור, ואולם בחינה מדוקדקת של ההצעות מגלה כי הם נותנים מענה לילד הראשון או השני בלבד....

הדעה הרווחת אותה ניתן לשמוע בכל שיחה של הורים ומחותנים מודאגים היא שבסופו של דבר אין מנוס משינוי התפיסה הרווחת שכל ילד צריך לקבל דירה מההורים המרוששים. בדורות קודמים זוכרים המבוגרים שבנינו קיבל הזוג הצעיר נדוניה של ריהוט ובסיס כספי מינימלי להתבססות ראשונית ואת כל יתר הצעדים לדירה ומעמד כלכלי עשה הזוג הצעיר בעצמו. עם השנים החולפות המציאות שנוצרה בארץ בעשורים האחרונים היתה שונה המנהג המבורך של חתן צעיר מקדיש את עצמו לתורה לפחות בשנים הראשונות מצד אחד ויוקר הדיור מצד שני יצרו מצב בו לא ניתן היה להטיל על הזוג הצעיר את עול רכישת הדירה אפילו הקטנה והזולה ביותר, ובמקביל היו להורים רבים את דמי השילומים והפיצויים והם עצמם עבדו לפרנסתם במקצועות שונים. היום אין שילומים ופיצויים והדור השני והשלישי מורכב בחלקו מאברכים המתקשים לשאת גם בעול הפרנסה השוטפת ובוודאי שברכישת הדירות לילדים מול המצב המורכב והמסובך הזה נידרש היה פתרון חדש מסוג שונה לחלוטין

הרבה אנשים אומרים היום את הפתגם הידוע במקום שכל אחד יחתן שמונה ילדים שכל אחד יחתן עצמו השאלה הגדולה היתה כיצד עושים זאת לכל ברור שנדרש מיד פתרון שיעביר את נושא השגת המגורים לזוג הצעיר אך בעלויות כאלה שיאפשרו לו לעמוד בהם בכבוד...

מי שלא מקיים את הוראות הרבנים צריך להתבייש להסתכל מול פני בניו ובנותיו. בין אם הוא מהצד הדורש ובין אם הוא מהצד הנותן. הרי ידוע: כל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל.

אם כולם יחד וכל אחד לחוד יאמץ את ההוראות כדבר מובן מאליה, ויווצר מצב בו כאשר אדם שיבקש לפרוץ את הגדר ייתקל בתגובה משתאה ונדהמת מהצד השני, ההוראות ייכנסו בצורה חלקה ללא שום קושי.

יש לראות בציבור השדכנים שליחים נאמנים ליישום ההוראות. השדכן הוא האישיות המנהלת את השידוך מתחילתו ועד סופו הוא קובע את הקצב את התנאים ואפילו את מידת לגיטימיות הבקשה. של כל צד לפעמים די בכיווץ הגבות דרך הטלפון ותמיהה בסגנון רגע אתה בוודאי לא קראת את מכתב הרבנים כדי להוריד כל נסיון לפרוץ את המסגרות שקבעו גדולי הדור.

התיאום בין השדכנים יכול להקל על עבודתם כי ככל שהדרישות הגיוניות ותואמות את המציאות השידוך הולך יותר בקלות כך ירבו שידוכים בישראל יש להניח ולקוות כי רוב הציבור האנשים הנורמאליים ולא איפכא מסתברא ימיהו לאמץ את ההוראות בשתי ידיים איש אינו דוחה מתנה המוגשת לו ההוראות הללו יהפכו לנורמה הרבה יותר מהר ממה שאתם חושבים על כך נאמר ולשומעים ינעם.

ה

לכולנו נקלטו היטב בתודעה דמויות שפופות קורסות מנטל של אנשי עמל קשי יום, שבקושי פירנסו את נפשות ביתם, ובהגיע עת דודים העמיסו על שכמם נטל נוסף כבד מנשוא של חיתון, דיור וסדור, וקומתם שחה. כמותם גם צורבים עמלי תורה המסתפקים במועט, שבהגיע תור בנם או בתם טחנו הרחיים את צווארם עד דק, עד שיומם ולילם הפך לסיוט וטירדה, עיניים טרוטות ולב נכמר. הנורמה שהשתלטה על חיינו שואבת השגות מן העושר, אך במהותה היא שואפת אל העוני. וכי מי יניח את צאצאיו ללא קורת גג בה בעת שכל גדי העדר מסודרים בה במדור מרווח שפע של כיווני אויר ואור, והכל על חשבון המחנק והעלטה שיוורדים על הנושאים בעול? אבל מה ניתן לעשות, נורמה היא נורמה ועדר הוא עדר. וכשמתקבצים העדרים, יש המקבצים מעות משל ישביע הקומץ את הארי, אחרים בשולי העדר נופלים חלל, והגדיים הרכים פועים פעיית יתמות עצובה...

הגיע הזמן שגם מי שהאלוקים לא אינה לידו יוכל להשיא את בניו ובנותיו בכבוד ..... באותה שיטה נמצא שכל זוג ישיא את עצמו ונתינת ההורים תקבל טעם אחר, מתוך

יותר, ופחות תלותי ופוצע. פחות ופחות שולחנות להצלת אברכים מתמוטטים יצוצו בכל פינה ותחת כל עץ רענן.

מהצעד הזה יהיו רק מרויחים. כי כל ההפסדים יפלו הביזיונות בקיבוץ נדבות ימוגו. התקפי הלב יגוזו. מעגלי החובות יצטמצמו. יותר שעות עליה בתורה לבני העליה, ויותר תושיה וראש צלול ליגיעי הכפים, ולכולם יחד הרבה יותר יידישע נחת..

מאמרים נוספים מרבנים שונים

הרב נחום דיאמנט

מחבר הספר "זכו"

לדאבון לב כיום הילדים התרגלו מקטנות לדרוש כך "מגיע לי" וכאשר הם מתבגרים תובעים סידור מלא, סידור השלם, נוסח אשכנז, ספרד... נער מתבגר שהורגל לדרוש ולקבל הכל מכאן ואילך כל חייו הוא מרגיש שמגיע לו. החיים שלו מתחילים לזרום והוא דורש מה ש'מגיע לו' גם מאשתו, דורש ודורס. והכל החל במסלול הדרישות שהתרגל להם מקטנותו. אני רואה ילד מקבל מתנה ליום ההולדת והוא מנענע בכתפיו 'לא רוצה' - 'מה קרה מותק שלי?' נבהל האבא, 'אחליף לך למשהו אחר'. כך ביום ההולדת, כך במתנת אפיקומן, 'לא רוצה' ואבא'ה נבהל וממהר לפייס ולהשתחוות. הילדון אפילו לא חשב לציין 'תודה רבה'. במקום שהאבא יגיד לו "תאמר תודה על מה שקבלת ולהתראות ביום ההולדת של שנה הבאה בה תקבל משהו אחר". וכי מגיע לו מתנות בסדר גודל שהנסיך החליט? אבל הוא אינו אשם, כי ההורים הם שנווטו אותו לכך מאז שכבו בעריסה, כאשר היה תינוק קטנציק 'הגיע לו' שירימו אותו על הידיים, 'הגיע לו' שיוציאו אותו מהלול ושישחקו רק אתו. 'מגיע לו' סוכריה. וכו' כל גיל וה'מגיע' שלו. ואח"כ 'מגיע לו' סידור מלא... דבר אחד אינו יודע, כי מגיע לו חיים טובים ונהדרים והם התקלקלו לו בידים... ההורים יתנו לו בחורה ש'מגיע לו', אבל מה לעשות כי גם לה מגיע, היא עברה את אותו מסלול, וכאשר "מגיע לי" ב"מגיע לי" נפגשים למזל טוב, "מגיע לי" אחד מושך ימינה, ו"מגיע לי" ממולו מושכת שמאלה, ובסוף הכל מגיע אלי לטיפול... ואני מסיים ופונה שוב לבחור בשידוכים: לא מגיע לאף אחד כלום, על כל גרוש שתקבל תגיד תודה.

ועדיין לא נגענו במצב הקשה של ההורים... הדברים נוקבים עד תהום כואב לראות איך הורים נעשים שפופים מיום ליום, איך הם נאנקים תחת העול במקום לשמוח עם הילד ואיך בן לא מתבייש לתבוע ואפילו לבקש מאבא ואמא...

הרב יואל שוורץ

מתוך ספרו "אבות על בנים"

צריכים הילדים להיזהר מאד מדרישות כלפי ההורים. כל דרישה לא מוצדקת כרוכה בכמה וכמה עניינים חמורים ואיסורים כפי שנבארם לקמן. ונפרט כאן מספר עניינים שכל דורש מזולתו צריך לדעתם.

א. האדם מעלתו היא כשהוא נותן, שבכך הוא דומה לבוראו, וכתוב תהלים פ"ט עולם חסד יבנה, וכתוב משלי א' ושווא מתנות יחיה. על כן ככל שהאדם יקבל פחות הוא יותר שלם, כיון שעל ידי כך הוא יותר דומה לבורא יתברך הנותן ונותן ללא שום תמורה מבריותיו.

ב. בגמרא קידושין ע' נאמר כל הנושא אשה לשם ממון הוויין ליה בנים שאינם מהוגנים וממונם אבד. וכתב בעל הבאר היטב אבן העזר סי' ב סק"א: אם נותנים לו הממון ברצון טוב שרי, אך לעגן עצמו ולהמתין שתתן לו ממון אסור, ועליהם נאמר כל הנושא לשם ממון. וכן לא יריבו על הנדוניה, ומי שעושה כן אינו מצליח ואין זיווגו עולה יפה כי הממון שאדם לוקח עם אשתו אינו ממון של יושר.

ג. המפציר בזולתו שיתן לו דבר שאינו רוצה לתיתו, עובר המפציר באיסור לא תחמוד כמבואר ברמב"ם גזילה ואבידה פרק א'. ויש בזה גם משום איסור הונאת דברים. ואם הם ההורים יש בזה משום עבירה של מצוות כיבוד הורים. ויש שנכשלים גם באיסור שפיכות דמים, שהרי ידוע שהרבה הורים שנאלצו ליטול התחייבות שלא יכלו לעמוד בה קיפחו את חייהם עקב העול הכספי הכבד שרבו עליהם.

ד. המפציר במי שאינו רוצה בכך שיסייע לו, כגון לשמור על הילדים או להכין צרכי הבית וכדומה, הרי המפציר שמפעיל לחץ עובר באיסור לא תרדה בו בפרך. כמו שכתב רבנו יונה בספרו שערי תשובה שער ג' אות ס': "ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך", לא ישתעבד אדם בחבירו. ואם אימתו עליהם או שהם בושים להחל דברו לא יצוה אותם לעשות קטנה או גדולה אלא לרצונם ותועלתם".

ה. נאמר בגמרא פסחים כ"ה "מאי חזית דדמך סומק טפי דילמא דמא דחברך סומק טפי". בתרגום: מנין שדמך אדום עדיף יותר מדמו של חברך, אולי דמו סמוק עדיף יותר. כלל זה צריך להיות לנגד עיניו של כל דורש עזרה מהוריו. אחת הסיבות העיקריות שהרשו בימינו לדרוש סיוע מן ההורים עבור הזוגות הצעירים היתה העובדה הצורך לבנות תורה בעם ישראל, וההורים היו בבחינת זבולון לילדיהם שהיו בבחינת ישכר. והנה בימינו רבים מן ההורים הם עצמם בני תורה, וכאשר רצונם להשיא את בתם לבן תורה הם נוטלים על עצמם עול כספי שבודאי מונע את האב מללמוד תורה, אף שהרבה

פעמים הוא תלמיד חכם הרבה יותר חשוב מחתנו (גם לעומת מה שמצופה ממנו בעתיד), ואם כן קיים הכלל: למה תעדיף את עצמך לעומת חמריך?

ו. נאמר במשנה אבות ו' : כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה. אם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא. ואם כן, הדורש מותרות הוא עושה את ההיפוך ממה שהיא דרכה של תורה. ולא רק שזה נוגד את דרכה של תורה אלא זה נוגד גם את עבודת ה' של האדם, שהרי כתב מרן החפץ חיים בביאור הלכה ס' א' ד"ה הוא כלל: והקובע מחשבתו בעניינים הגשמיים ובהבלי העולם שלא לשם שמים רק להתענג ולהשיג כבוד ביטל עשה זו נאהבת ה' ועונשו גדול.

ז. כל מי שדורש מזולתו דבר שאין הוא יכול לחיתו בנקל, אותו אדם שנאלץ לתיתו יש לו טרוניא על הדורש. משום כך ראוי לכל מי שמבקש דירה מרווחת ותנאים נוחים לחשב את מעשיו, משום שבדאי היחס אל תובענים כאלה הוא יחס פחות חם מאשר אל ילדים שאינם דורשים. ובפרט אם דורשים דבר שלהורים אין אותו להם כלל ברמה הדומה לזו של הצעירים.

כל חתן שדרש וקבל מהורי אשתו, יחשוב בלבו כיצד יוכל אחרי כן לשבת סביב שולחנם כשהם נאנחים תחת עול החובות שנוצרו עקב הדרישות שלו.

הדברים הנזכרים חשובים מאד להדריך את הצעירים למעט בדרישות, ובפרט בימינו שניתנה האפשרות לגור במקומות הרחוקים ולזכות בזכות הרבים של חיזוק המקום, שהופך להיות מקום תורה וזכות הרבים מסייעת למי שמזכה את האחרים.

*

מעשה באב אחד שחיפש בן תורה לבתו והוא אכן מצא בחור כזה, אלא שהבחור דרש סידור מלא. האב מחוסר ברירה קיבל על עצמו עול חובות עצומים שהיו הרבה למעלה מכוחו. עובדה זו גרמה לו התקפת לב, ולא חלף זמן רב ולבו פקע והוא נפטר לבית עולמו. אחד המספידים היה כמובן חתנו שביכה את חמיו שנפטר בגיל כל כך צעיר. אחר שגמר החתן את הספדו הנרגש, ניגש אליו אחד מבני המשפחה והוכיחו: אתה הוא שהרגתו! הרי בגלל ריבוי דרישותיך הוא מת, והנך רוצחו!

מקרה אחר שהוא מבחינה מסוימת עוד יותר חמור מקודמו ארע אצל אברך שהיה מפורסם בעת לימודיו בישיבה בתור בחור בעל אופי טוב, ומכל מקום נכשל חמורות בהיותו אברך. סיפור המקרה הוא כדלהלן: אבי אשתו התחייב לפני הנישואין שישלם בכל חודש משכנתא מסוימת שבני הזוג יטלו עליהם, והנה בני הזוג לא הצליחו להשיג את המשכנתא המדוברת. ואז פנה החתן בסיוע אשתו בבקשה מהאב שהוא יתן להם במזומן את כל סכום המשכנתא. האב הסביר להם שהתחייבות כזו הוא לא קיבל על

עצמו, אך הם לא קיבלו את טיעונו. וכאשר האב המשיך ואמר איך אתם חושבים שאוכל להשיג סכום כזה בבת אחת, והרי ידוע לכם מצבי הקשה שבשום אופן אינני מסוגל לעמוד בהתחייבות כספית זו, ענה לו החתן בקשיחות "נסתחפה שדך, ואתה חייב לעמוד בהתחייבות" ואף הוסיף ואמר אם יש לך קשיים כלכליים הרי זו בעיה שלך ולא שלנו.

הדדרות זו כפי הנראה נגרמה על ידי ריבוי השפע הקיים בדורנו, אשר בעוה"ר איננו יודעים כיצד לנהוג בנסיון זה. הכל מרבים להשתמש בשפע זה וגם ההורים רגילים להעתיקו לילדיהם. ובמקום שאלו יעריכו את מסירות ההורים ויכירו טובה להם על כך המציאות היא שהמצב הוא להיפך. יותר ויותר דורשים מההורים. וכמו שמבואר בירושלמי יומא ג' ו', שכל מי שמתרגל לקבל הוא הופך לתובע מהם. וכך מסופר שם רופא אחד שהיה דר בעיר ציפורי היה יודע את סוד השם המפורש ובהגיע זמן פטירתו מן העולם שאל האם ישנו אדם במקום שאפשר לגלות לו את הסוד הזה, אמרו לו ישנו רבי פנחס בר חמא שהוא הגון לכך. הרופא שלח אחריו והוא בא, ובהגיעו לפניו שאל אותו הרופא: האם קיבלת מימך איזה דבר מיהודי אחד? ענה לו רבי פנחס: לא קיבלתי שום דבר מאחרים, מלבד מעשר, באשר אני לוי והוא דבר המגיע לו מהתורה. הרופא כששמע זאת סירב למסור לו את סוד השם ונימק ואמר: שמא תקבל דבר מאחרים ותתרגל לכך, ואם יארע והנותן יפסיק לתת לך, הרי בהתרגלך לקבל אתה תהיה סבור כי הוא גוזל אותך בכך שאינו ממשיך לתת לך, ואז תדרוש בכוח שימשיך לתת לך, וקיימת סכנה שתשתמש בה' המפורש ותהרגנו בו. מו"ר הגר"ח שמואלביץ זצ"ל למד מסיפור זה שכל מי שמתרגל לקבל הוא חש שכל מה שנותנים לו אין זה נתינה שחייבים להכיר בחסד הנותן, אלא אדרבה האדם מסיק כי הכל מגיע לו. ומשום כך בדורנו שההורים מרבים לתת זה רק מגביר את הדרישות...

הרב יקותיאל פיש

מחבר "סוד החשמל"

זכינו בשבת קודש לשבות בעיר עפולה גבעת המורה. רציתי לומר כמה דברים שהתרשמתי שמה. קהילה נפלאה של למעלה משלוש מאות אברכים צעירים. אני יושב שם בבית הכנסת מסתכל על האורחים שנכנסים ויוצאים אני חושב לי יש משהו פה על הפנים של האברכים ששונה מכל המקומות שאנחנו רגילים. לא צריך להיות חכם גדול, מבין גדול, כדי לראות את זה. ואני חושב לעצמי: הרי כולם הגיעו מהמקומות שאנחנו מכירים. מה שונה פה? מה השתנה על הפנים של האברכים האלו? ואז הבנתי. במילה אחת: ענווה. הרי האברכים שהסכימו ללכת לגור בעפולה הם לא הסטנדרט. היום לצערינו בעולם הישיבות דורשים כידוע דירות בריכוזים החרדים לא פחות ממיליון 200, מליון 300 אלף שקל. ואברכים אלו מסיבות כאלה ואחרות של ענוה, של פשטות, הסכימו ללכת לנסוע עוד חצי שעה, לא להיות רחוקים שעה מירושלים אלא רחוקים שעה וחצי מירושלים, לקנות דירה ב400 עד 500 אלף שקל, זה המחירים של דירות יד שניה בעפולה. פשוט תענוג לראות את הפנים שלהם. לא צריך להיות מבין גדול. פשוט לשבת בבית כנסת ולהנות. אני מזמין כל אחד למקום הזה תסתכל ותאמר לי אם אני צודק או לא. אני בטוח גם שיש עוד מקומות כאלה מרוחקים, שקנו דירות מוזלות כדי לא להתחתן על חשבון התקף לב של מישהו, לא למוטט את ההורים וכל מה שקורה במקרים רבים. מתגלה עכשיו שאברכים אלו הם הזוכים להשראת השכינה, אלה זוכים לענוה, אלה זוכים בעזרת השם לכל הדברים הגדולים. ואם מישהו חושב שמפסידים משהו - לא חסר להם שום דבר, אם הולכים הקדוש ברוך הוא אף פעם לא מפסידים.

זה שקנה דירה במיליון 200 מיליון שלוש מאות בסופו של דבר הוא יצטרך לקחת משכנתא ענקית, וכל החיים משועבד למשכנתא הזאת, ואחר כך כל החיים מכביד על הפרנסה השוטפת. מצד שנ אלה שלוקחים משכנתא קטנה של 200 – 300 אלף שקל יכולים אחר כך יותר לעשות דברים שהם צריכים. כמו שאמרתי בסופו של דבר גם בגשמיות שמה הרבה יותר טוב. הרבה יותר ברכה,

אחד הרבנים

מתוך התקשורת החרדית

השורות הבאות נכתבות מתוך כאב לב גדול, אבל צריך להניח את הנושא על השולחן ולא להמשיך ולטאטא אותו מתחת לשטיח.

התפרסם ב... תחקיר של א. ל. ("אוהב" חרדים ידוע, ובעיקר בכל מה שצהוב ושמאלה...), על תופעת השידוכים במגזר החרדי כשהוא מתמקד על הדרישות הכספיות של הבחורים מהורי הכלות.

בתחקיר נראה צילום של אחד הבחורים משיבת ... כשהוא מצהיר קבל עם ועדה: "אני שווה 600 אלף שקל".

הבחור עצמו לא מוצא היכן לטמון את עצמו מרוב בושה, וזה מובן. הוא בחור צעיר שנכשל בלשוננו ולא מכיר את כללי ההתנהגות של התקשורת החילונית שבאה בבדי לחפש רכילות וכותרות. הוא היה בטוח כי הוא הולך להרביץ בהם קצת "שטייגען", ולא חלם מה יהיו התוצאות הסופיות וכיצד הם יוציאו משפט אחד בודד שלו, ויריצו את זה כפרומו במשך שבוע שלם.

אבל יש לי שאלה אחת: מדוע אותו בחור, ועוד אלפי בחורים כמותו, אין להם את הבושה לדרוש 600 אלף או אפילו 800 אלף שקל לדירה מהורי הכלה, גם כשהוא יודע שאב הכלה הוא אברך כולל ואין לו פרוטה על הנשמה – והוא מתבייש רק כשהדברים מתפרסם קבל עם ועולם.

במילים אחרות: הבחור עצמו מבין שהדרישה הזו היא חסרת כל הגיון ואין לה שום הצדקה מוסרית כפי שהיא משתקפת בכתבה, אבל כשמדובר בהצהרה לאוזני השדכן זה בסדר גמור כי ככה מקובל חברתית, כי ככה "כולם" מבקשים. למרות שכשזה משודר לעיני כל ישראל בשידור חי הוא מבין שזה לא מצטייר טוב.

וזו הזעקה הגדולה: איך הגענו למצב שבו בחורים שדרושים מאות אלפי שקלים ולעתים אף קרוב למילון שקל, מרגישים עם זה הכי בנח בעולם? איך? איך זה הפך לנורמה מקובלת בעולם הישיבות הליטאיות??.. הדרישות ההזויות בשביל "המותג"....

הגאון רבי יהודה קוק שליט"א

ראש כולל "זכרון חי", ויו"ר ארגון "שהשמחה במעונו"

מאמר שהתפרסם ביתד נאמן

בשנים האחרונות קרו מספר מקרים שבהם הורים שהתחייבו סכום לא הגיוני לא הצליחו לממש את התחייבותם עם כל רצונם הטוב. אז גם להם מוטב לדבר על סכום קטן יותר אבל מציאותי ובר השגה.

פעם העריך באוזניי יועץ משכנתאות בכיר מבני ברק כי שמונים אחוזים מהורי הבנות בציבור הליטאי הנוהג לקחת משכנתא עבור הזוג הצעיר, אינם עומדים בהחזרים. לבסוף נאלץ הזוג לקחת על עצמו את התשלומים מחשש שקורת הגג שלהם תישלל. במקרים רבים מביא הדבר למריבות קשות במשפחה עד כדי כך ששמעתי משדכן מפורסם שרוב הזוגות הצעירים המגיעים לפירוק הבית רח"ל עושים זאת בשל מצוקת הדירות.

מקרה שבו טיפלתי שהגיע לבסוף לבית הדין. בכל פעם שהבעל הצעיר לא למד מספיק לדעתה של אשתו, היא חשבה מיד על סכום הכסף העצום שאביה שיעבד את עצמו עבורו, ופעמים רבות לא יכלה להתאפק מלהעיר לבעלה שהוא לא מצדיק את הרס משפחתם. ההערות הללו הרסו בסופו של דבר גם את משפחתם הפרטית.

נקודה נוספת הראויה לציון נוגעת ישירות למצב שנוצר שבו רק גבירים ואנשי עסקים גדולים מסוגלים להעניק דירה. מטבע הדברים בת הגדלה בבית כזה יקשה עליה מאוד להעריך את לימודו של בעלה ולתת לו ללמוד, כאשר עזרתו בבית נדרשת, ולהתרגל לחיי צמצום והסתפקות במועט.

אספר עובדה. במסגרת הביקורים שערכנו אצל גדולי התורה וראשי הישיבות היינו אצל תלמיד חכם נודע. התבטאנו בשיחה שהמצב הנוכחי כפי שנהוג לדרוש דירה עבור בחור הגיע לפיקוח נפש של הורים ממש. הוא הגיב: אל נא תגזימו, נכון שהמצב קשה, קשה מאד, אבל אין זה פיקוח נפש. חלפה שנה ונוצר שוב קשר עם אותו תלמיד חכם אז הוא התבטא ואמר: ראו, בשנה שעברה אמרתי לכם שאי אפשר להגדיר את המצב פיקוח נפש. חקרתי את הדברים יותר לעומק ואני מסכים איתכם לגמרי. הדברים הגיעו לכלל פיקוח נפש ממש, כפשוטו, על כל המשמעויות ההלכתיות של הדבר. צאו וחפשו בספרים בראשונים באחרונים היכן כתוב שיום חתונה של ילדים הוא יום שמחה רק עבור צד אחד בלבד.

באחד הכינוסים אמר חבר מועצת גדולי התורה הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א ראש ישיבת כנסת ישראל חברון, שבאשר הוא מגיע לסעודת תנאים הוא לא נזקק לשאול מי הוא צד החתן ומי הוא צד הכלה. חזות פניהם תעידם. אלו זורחים כצאת השמש בגבורה,

לעומת אלו שהשמחה אצלם מעט מעושה ופעמים שאף דוק של עצבות נסוך עליהם כבעת דמדומי חמה. כלשונו של המדרש המוכר עצב והלוקח שמח.

האם יש אי מי שמפקפק בהנחת היסוד שנוהג זה יצר מעובבות שידוך רבות? מאות, ואולי אלפים! בדרגות שונות של עיכוב.. חד-משמעית, אין על כך שום פקפוק. וכי איך החי יכול להכחיש את החי? כל דפוס השידוכים בנוי היום על דירוג זה.

באחד הכינוסים של ראשי ישיבות טען אחד הנוכחים שהניסיון מורה שכאשר מטילים על אברך את העול הזה של החזקת הדירה תשלום משכנתא זה מפריע לו מלהיות שקוע בלימוד. השיב לעומתו הגאון רבי דוד מן זצוק"ל שהניסיון מורה שכאשר מטילים על אברך בן תורה להחזיק את הדירות של החתנים שלו הוא מרפה מלימוד התורה, אם כן מאי חזית.

אחד ממנהלי הבנקים למשכנתאות אמר לאחד מחברי הארגון 'שהשמחה במעונו', שמבחינה סטטיסטית כשישים אחוז מנוטלי המשכנתאות בציבור הליטאי תוך שנה שנתיים מפסיקים לשלם את המשכנתאות, והם מושטים בהכרח על בני הזוג עצמם. כך שמבחינה עובדתית הדבר קורה. האם ניתן לומר שכשישים אחוז פורשים מלימוד התורה או מרפים ממנו?

באחד מכינוסי גדולי התורה לדון במצב העלה אחד הנוכחים את הטענה של כבוד התורה. אבל חבר מועצת גדולי התורה הגאון הגדול רבי משה הלל הירש שליט"א השיב לעומתו שבזיון התורה הגדול ביותר הוא שבחור גורם לחמיו או לאביו לפרוש מדברי תורה ולהתחיל לגלגל גמחי"ם או לקרוס תחת הנטל.

גם עצם הדבר הוא מופרך. כאשר אנו דורשים מעשיר לשלם מחיר מלא זה כבוד התורה. אבל כאשר אנו דורשים מתלמיד חכם עני לשלם מחיר מלא על חתן תלמיד חכם איזה מסר יש כאן? איזה דבר נכון יש בלחייב עניים לשלם יתר על יכולתם?

ובאשר לטענה של 'תמריץ', בלא להיכנס לעצם הרעיון אם הוא נכון או לא, הרי המציאות היא הפוכה לחלוטין. שהדבר הפך לנוהג לא ביחס לשום סולם דרגות, אלא כמעט כל אחר דורש זאת כדבר המובן מאליו.

גדולי ישראל ממליצים שכל צד ישלם חצי בשווה. כי כאשר הנוסח הוא חצי חצי רמת הדרישות יורדת במקביל, היות ושני הצדדים מעוניינים להגיע למינימום הוצאות, וממילא התוצאה היא פחות הוצאות לטובת שני הצדדים. מה שאין כך כשצד אחד נדרש לשלם את כל המחיר אין את אותה תוצאה של הפחתת עלויות.

כל אחד מבין שהמצב הנוכחי יפגע לא רק בו אלא גם בדור העתיד שלו. איך הוא חושב שהבן שלו או הבת שלו יצליחו לחתן את בניהם אחריהם? כל אברך תלמיד חכם מכיר

את המושג ההלכתי של "תקנת השוק", וממילא המחויבות כאן היא הלכתית ומוסרית. במיוחד כפי שאמרנו מצד הלכות פיקוח נפש ממש.

מה בעצם יכול לגרום לאברך לא לחתום? מה הוא גביר אדיר? הבן שלו יהיה גביר אדיר? איך אפשר להסביר זאת? אין לי הסבר לכך ואני לא חושב שיש הסבר לכך....

הרה"ג רבי ל. יונגרמן

מאמר שהתפרסם ביתד נאמן

צריך לשנות את האוירה והגישה המעוותת בנושא הזה. הצורך הוא לנפץ מוסכמות עקלקלות. להפיג אוירה שיוצרת את כורח המציאות. לעצב את דעת הקהל. ובתחום הזה יש לאות הכתובה הרבה מה להועיל. כשמדברים על כך שיש צורך לחנך, הכוונה איננה רק לחינוך ישיר, שמקומו אכן מבעד למפתני היכלי החינוך, אלא באותה מדה ואולי אף יותר יש צורך לשרש את הגישה הכללית המעוותת, שכבר הפכה לאקסיומה. כי כל עוד קיימים הנחות יסוד ש'כולם אומרים כך' קשה לתבוע מיחידים לשנות את דעתם. בין אם היחידים הללו הם רבים ובין אם הם מעטים.

נקח לדוגמא את הגישה הקובעת ש'לבחור מצוין מגיע כך וכך'. המשפט הזה מקומם עוד לפני שמגיעים אל המחיר – כמה מגיע לו. מה זאת אומרת מגיע? מה זאת אומרת הוא דורש? ממי? על מה ולמה? וכי רמת ההישגים שבאמתחתו של הבחור היא מניה הנסחרת בשוק השידוכים? וכי העובדה שאבי הבת שואף ליותר לפי הבנתו פותחת פתח למסחר שערכו נקבע בהתאם להיצע וביקוש? שידוכים לא יכולים להשתוות בשום אופן לסחר מכר, משום ששני הצדדים אינם קונים ולא מוכרים שום דבר. זה גם לא תחום שיש בו ברירות מחדל לעומת ברירות יקרות יותר. אלא כל אחד ומה שמתאים לו, לא פחות ולא יותר. מהו אם כן הדבר שיכול להצדיק פריטת המעלות למזומנים? גם אם נניח שנקודת המוצא נכונה שהמעלות הנשגבות כן נשגבות כל כך, דבר שקצת קשה לאמת אותו בהחלטיות מתוך תוצאות שבשטח..

ונקודה נוספת: כשמדברים על מתן ומתן, על כך שמגיע ודורשים, יש לשאול ממי 'דורשים'? האם הכוונה היא לחפש בדוקא אנשי עסקים רבי הון? בודאי שלא, המגמה השלטת אצל היחסנים היא להעדיף את יושבי האהל. ובכך כשקובעים שמחירו של שידוך ברמה הגיונית ומעלה הוא בשיעור איקס, צריך להיות ברור שהכוונה המוצהרת בכך היא מכירת האב לעבד עולם. אין שום פרשנות אחרת. אסור להסתתר מאחורי שום מליצות משלים או חזיונות. צריך לקרוא לילד בשמו: הצד האחד נותן מה שנותן, והצד

השני נותן את רמ"ח אבריו גידיו כליל לעולה. נשאר רק לשבור צלחת ולהצטלם במחותנים מחוייכים. הסגנון הזה נשמע הגיוני? האם מחירו של אותו כליל מעלות לפי דעתו "נפש תחת נפש"?

כמו בכל התחומים הבעיה נעוצה באוירה שהתפתחה בין החברים. ואם תצליח האות הכתובה לחורר נקבים בכל מיני בלונים נפוחים, והיה זה שכרו. ניתן יהיה להחדיר לתודעה שחברה שדפוסי החשיבה שלה מעוותים כל כך זקוקה לבדיקה מעמיקה, אולי אז ייקל יותר לבצע את המהפך המיוחל. כל החברים יהוו מוקד הרתעה ... מבית פנימה יעסקו בנושא מזוית המוסר והדרך ארץ ביראת שמים והבין אדם לחבירו, ואולי מחוץ יעשה נסיון לקלף את המעטה השקרי של ה"מה יאמרו" ..

מכתבים למערכת

מתוך עלון "עמוד החסד" היו"ל ע"י הגמ"ח המרכזי

א

השבוע אנו מפרסמים מכתב מרטיט, אשר המילים מדברות בו בעד עצמן, וכל מילה נוספת – מיותרת.

הנני הקטן פונה אליכם בלב קרוע ומורתח על הגזירה הנוראה על בנות ישראל המסולאות בפז, בנות ת"ח היושבים והוגים בתורה במס"נ, אשר אין באפשרותן ובאפשרות הוריהם להקים בית נאמן בישראל, וזאת מחמת הגזירה הנוראה אשר כל הצעה של בחור בן עליה רק מתחיל מסכום דמיוני של שש מאות אלף שקלים, וזה רק הרף התחתון, כאשר משתמשים באימרה ש"על תורה צריך לשלם".

והנה ודאי שאצל בני תורה אין הדברים נקבעים לפי סיסמאות, וצריך לחפש מה אמר חז"ל על זה. ומה שכתוב בחז"ל היא הגמרא בפסחים דף מ"ט. ת"ר לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת ת"ח וכו'. ועוד שם: ת"ר לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת ת"ח וישא בתו לת"ח משל לענבי הגפן. וכו'. ע"כ.

והנה תפשו הבחורים רק את החלק השני של מאמר חז"ל שישא בתו לת"ח, ומתעלמים מהחלק הראשון שימכור כל מה שיש לו וישא בת ת"ח. עכ"פ לפי חז"ל, שני הצדדים שווים דכל אחד היינו גם החתן שהוא ת"ח וגם אבי הכלה שהוא ת"ח, חייבים באותה מידה, וא"כ צריך להיות העול שווה בשווה על שניהם. [ולענ"ד דאדרבא, צד החתן צריך להתחייב על שני שלישי וצד הכלה על שלישי. כי החתן, אף שהוא יגע בתורה, אבל עדיין לא עמד בנסיונות החיים ומי יימר שיישאר בלימודו (כמו שרואים מקרים לעשרות), משא"כ אבי הכלה שכבר יושב עשרות שנים בכולל והוגה בתורה על אף כל הנסיונות, ודאי שהוא ת"ח, ובתו היא בת ת"ח].

והנסיון האמיתי אצל בן תורה, שיקיים מאמר חז"ל כפשוטו שימכור כל מה שיש לו, והיינו באופן שיש לו שתי הצעות: אחת בת ת"ח שאין שם ממון, ואחת ממשפחה שאינם בני תורה ומבטיחים הרבה ממון. שיעדיף את הבת ת"ח, ובזה יקיים את מאמר חז"ל שימכור כל מה שיש לו, היינו ההצעה עם ממון הרבה, וישא בת ת"ח.

אמנם, כל זה בצד ההשקפה. אבל הניסיון מה שקורה היום מראה שהגזירה הזו היא גזירה נוראה ממש, ומאות בנות ציון היקרות בנות ת"ח יושבות בביתן ודמעתן על לחיין שאינן יכולות להקים בית נאמן בישראל כשאיפתן עם בחורים ת"ח. כאשר מאמר חז"ל שימכור אדם כל מה שיש לו כבר לא שייך כאן, כי מדובר בסכומים שהם מעל ומעבר

למה שיש לו. והתבונן נא בחור יקר, למי יש היום שש מאות אלף (וזה הרף התחתון) לתת לבתו, ובפרט שבדרך כלל יש לו כמה בנות.

וגם אם לבת הראשונה ישעבד את ביתו ויקח הלוואה מהבנק, מה יעשה עם בתו השנייה והשלישית.

וגם הדרך האכזרית שסיגור האב את הגמרא וילך ויתבזה על פתחי נדיבים ויסע לחו"ל וירוך מגמ"ח לגמ"ח, גם אז יגיע מקסימום למאה אלף שקל, ועוד מי יכול להיות אכזרי כל כך על חמיו שיהפכו חייו לחיי גיהנום, רק כי הבחור רוצה שש מאות אלף?

והיכן ראינו אצל גדולי ישראל כאלה הנהגות, אדרבא התבונן נא על מורנו שר התורה רבי חיים שליט"א, שהיה גר בבית אחד עם עוד ארבעה גדולי עולם, כאשר לכל משפחה יש חדר אחד והמטבח משותף לכולם, וגם הבית לא היה שלהם, וכך צמחו לגדולי ישראל.

ואם הנך רוצה דווקא שש מאות אלף, התפלל נא לבורא עולם שהוא כל יכול שיתן לך. אבל לומר "מגיע לי" ולהפיל כל זה על השווער, זה רק גאווה ואכזריות.

כה דברי הכותב בלב מורתח

ישעיהו פישר, ביתר עילית

ב

שלום רב! אני קורא את העלונים היפים והמו"מ בנושא קניית הדירות לזוג הצעיר ופשוט מתפלץ מעגמת נפש לשמע המצב המתואר בו. אני משתייך לקהילה חסידית שכבר 20 שנה אינם קונים דירות לילדיהם אלא רק מתחייבים סכום של כ-75 אלף (במצב טוב) שמגיע מגמ"ח מהקהילה עם תשלומים נוחים, כשבשנתיים הראשונות הם יעזרו בשכירות דירה לזוג ובמשך זמן זה לאט לאט הזוג עולה על דרך המלך (והרבה פעמים עוד מצב יותר טוב מההורים).

ואני לא רואה שזה גורם לבעל להיות פחות שקוע בלימוד (לדעתי ברוב המקרים זה לא הגורם שיעזוב את הלימוד). אדרבה, לפעמים זה מחייב אותם להיות יותר עם עול. ובאמת זה מחייב חיים קצת יותר בצמצום, אבל "טוב פת חרבה ושלווה בה מבית מלא זבחי ריב" וגם מרגישים יותר טוב עם ההורים משני הכיוונים והכל בא על מקומו בשלום. "כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל... ובתורה אתה עמל, אם אתה עושה כן, אשריך וטוב לך..."

גם אני קיבלתי ביחד מההורים ס"ה 40 אלף \$ וב"ה יש לי היום דירה גדולה בלע"ה (וגם יותר מדירה אחת להשקעה שזה רק בזכות שההורים לא קנו לי דירה, אז למדתי איך

לעשות את זה וזה כמעט לא הפריע להמשיך לשבת בכולל), וגם היום מעל 20 שנה אחרי חתונתי אני יושב ב"ה חצי יום בכולל וגם זכיתי לחתן את ביתי שתחי' באותה מתכונת וב"ה קנתה דירה בפריפריה (בעזרת ס"ה 150 אלף ש"ח מההורים ולקחו משכנתא קטנה) ומצאה עבודה וחתני שיחי' שקוע בתורה וכולם מרוצים ב"ה.

וייתכן דווקא, שאם היו קונים לי דירה למגורים אזי לא הייתי קונה לי השקעות וכדו' ובסופו של דבר דווקא הייתי יותר מתקשה להישאר בכולל. כלומר, בזכות שלא קנו לי דירה בחתונה, הייתי יותר אחראי בצעירותי ולכן דאגתי לעצמי שאוכל להמשיך ללמוד עוד הרבה שנים, וגם ראיתי שלקנות השקעה זה לא כ"כ נורא ועל ידי זה קיבלתי יותר אומץ. וה' יעזור הלאה.

ונ"ל שהגיע הזמן לשנות כיוון ובזכות זה גם ההורים יוכלו להיות שקועים בתורה וגם החתן. בל נשכח, שיש לנו אבא שבשמים שיכול ועוזר ישירות לזוג בלי תיווך של ההורים.

ה' יעזור שכולם יוכלו לתת ושהזוג לא יצטרך עזרות מהם ויוכלו כולם לעבוד את ה' בשמחה גדולה, אמנ!

יצחק. נ

ג

יישר כח על העלון הנפלא הפרוס יפה

באופן כללי הרי המטרה ה"רשמית" של נתינת הכסף היא כדי לעזור לבעל לשבת וללמוד מתוך יישוב הדעת, אך לענ"ד בפועל המצב רק גורם ליותר קושי ללמוד שכן אברך – כמוני ואני גאה בכך – שקיבל "רק" 200 אלף יודע שאין לו סיכוי לקנות במרכז ואז הוא פונה לפריפריה שם הוא לוקח משכנתא בסכום של מקסימום 600 אלף וזה בדירה חדשה מקבלן 4 חד', ממילא ההחזר החודשי הוא 3000, בעוד שחבירו ה"מאושר" שקיבל 700 אלף לא ילך בסכום כזה לגור בפריפריה ואפילו אם ירצה בכך ההורים אומרים שלא שילמו סכום כזה כדי שיעזוב אותם ויגור רחוק [מעשה שידוע לי אישית באברך בעל דעה שקיבל סכום כע"ז ורצה לעבור לפריפריה וההורים הטילו וטו] וא"כ גם הוא צריך למעשה לקחת משכנתא על לפחות הסכום הנ"ל, ואז כשהיו לו 600+700 יוכל לרכוש דירה ישנה יחסית בת 3 חד' וגם זה בנס [בבדיקה מהירה ביתד יום ג' הדירה הכי זולה של 3 חד' במודיעין עילית היא מליון 320 אלף ₪] ואם כן, מי יכול לשבת וללמוד בשקט יותר, האברך מהצפון שיושב בשקט וברוגע בדירת 4 חדרים חדשה, או חבירו מהמרכז שנאלץ לשלם יותר על דירה פחות טובה, ובעוד שנים ספורות ייאלץ לעיתים להוציא סכום נוסף על הרחבת הדירה או מעבר לדירה גדולה יותר עבור משפחתו המתרחבת?

בברכה

ח.מ. מהר יונה, נוף הגליל

ד

מכתב מראש כולל חשוב

בענין הנושא הנוכחי, היות והמצב הולך ומדרדר, אולי נכון להכניס גם בציבור שלנו, כמו שמצוי אצל עדות המזרח וחלק מקהילות החסידים, להטיל יותר את העול על הזוגות עצמם. ואמנם, מיד לאחר החתונה הזוג מתקשה לדאוג לעצמו למגורים, ולכן אפשר לתקן שבחמש השנים הראשונות עיקר העול ייפול על ההורים, וברגע שהזוג יכול ליטול על עצמו את העול, אין סיבה שלא ישא בנטל. שוו בנפשכם, כל אחד משיא עשר בניו ובנותיו, ועליו נופל עול כבד להשיאם ולקנות דירות עבור כל אחד ואחד מהם. ושוב, כשבניו יש להם בנים ובנות להתחתן, גם עליהם נופל עול כבד של עשר דירות, וגלגל החוזר וכל אחד יש לו עול כבד מנשוא של עשר דירות... האם לא הגיע הזמן להפסיק הענין של קניית עשר דירות עבור עשרת הבנים? ובמקומו יקנה כל אחד דירה אחת עבור עצמו [אפילו שזה קשה בלי סיוע ההורים, אבל סוף סוף צריך דירה רק עבור משפחה אחת ולא עבור עשר משפחות, ודירה אחת אפשרי לקנות]. אחרת – אין לזה הגיון. אכן אין ספק, שרעיון שכזה, שעולה מזה זמן רב על שפתי רבים, ראוי להעלותו לפני שולחן מלכים, גדולי ישראל שליט"א.

ה

ברצוני להוסיף משפט שכדאי שהורים של בחורים טובים יפנימו. יש הורים שנתנו הרבה לכל בת, וכשמגיע לחתן את הבן, המשפט ששומעים מהם: סוף סוף יש לי בן טוב, הגיע ההזדמנות לדרוש עליו.

הורים צריכים לדעת, שאם סוף סוף יש להם בחור טוב, שווה להם להשקיע כדי שימשיך להיות טוב, ולתת לו את המקסימום, כך שיוכלו לקבל בחורות טובות גם כשאין להורים שלה הרבה מה לתת. לתת לבן טוב זו זכות!

כולם יודעים שיש הרבה בחורות טובות שלא מקבלות מה שמגיע להם מחוסר אמצעים. מדוע הבת היתה צריכה להינשא לבעל שלא מתאים לשאיפות שלה?

אני כותב כאחד שתפקידו מו"ץ והרבה שופכים בפניי את לבם. כתבתי מאד לא מסוגנן, אבל אם יש לכם סופרים כדאי אולי לפתח בעדינות נקודה זו.

תגובה למכתב שנתפרסם בערב חג הפסח תחת הכותרת "מבט חיובי"

כותב המכתב מעורר, שלמרות המצב העגום של הדרישות המופרזות, יש להתבונן בכך שהרבה מאד משפחות רואות ניסים גלויים בדרך מופלאה שבמופלאות, וצריך לנצל את המצב להתעלות למדרגות חדשות באמונה ובטחון. והדברים נכונים מאד.

והאמת, שגם לגבי הגזירות הבאות עלינו מבחוץ יש להתבונן בזה, ולהתחזק באמונה ובבטחון בה' בראותינו גודל השגחת ה' עלינו, שהרי לפי מזימותיהם תוך כמה שנים מהקמת המדינה לא היו אמורים להשאר כאן יהודים חרדים לדבר ה' - כידוע מדברי רה"מ הראשון כאן - והנה הקב"ה עושה עמנו נסים ונפלאות על אפם ועל חמתם יותר משבעים שנה.

ואמנם זה פשוט, שלמרות שאנו רואים שהקב"ה עושה לנו ניסים, אין ללמוד מזה שרצון ה' שלא נעשה השתדלות בזה, אלא אדרבא צריך להשתדל בכל עוז כפי שמורים רבותינו. ואף שלצערנו אחינו התועים אינם מתפעלים מדעת התורה, ואין בידינו לשנות את השקפתם, בכל זאת עלינו לכה"פ לעשות מה שבידינו.

ועל אחת כמה וכמה בענייננו, שכפי שכתב הכותב שליט"א עסקינן ב"ציבור בני עליה, עידית שבעידית", שבוודאי רצונם לציית לדבריהם של מרן ורבנן שליט"א, שהורו נחרצות במכתביהם שיש לבטל את המנהג המגונה הזה ולהשתדל שיגורו במקומות התורה בצפון ובדרום, רק הדבר דורש כמובן מאמץ כללי כדי לעשות שינוי בציבור, אבל המאמץ הזה קטן בהרבה לעומת מה שצריך להשקיע בביטול הגזירות שמבחוץ.

וביותר, שכשנבוא לחשבון, כמדומה שבכל הגזירות הכלכליות שגזרו עלינו מקום המדינה ועד היום, לא היתה גזירה נוראה כזו, שמטילה עול של מליונים על כל משפחה של בני תורה. ואף מביאה לידי סכנה, כפי שמעידים גדולי הדור במכתביהם וזה לשונם "פעמים הרבה אית ביה סכנה ממש תרתי משמע, וכבר נודע לכל כי באו מים עד נפש ועד בכלל ... לצערנו הדברים מגיעים קרוב לפיקוח נפש, ולעתים לכדי פיקוח נפש ממש. כל המתבונן בדברים חרד מלראות עד היכן הדברים מגיעים". ויש בה גם סכנה לעולם התורה כפי שאמר ר"י פוניבז' הגרב"ד פוברסקי שליט"א: "ההתחייבויות של ההורים המה חורבן הדור", ור"י חברון הגר"ד כהן שליט"א אמר: "כל עולם התורה בסכנה נוראה מחמת הצרה הזאת".

ועי' ברמב"ם בהל' מתנות עניים ח, י אודות המעלים עיניו מדבר שעלול להביא את רעהו לידי פיקו"נ וז"ל: "הרי זה עובר על לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך ועל לא תעמוד על דם רעך וכו', וביטל מצוות פתח תפתח את ירך לו, ומצות וחי אחיך עמך,

ואהבת לרעך כמוך וכו' עכ"ל. ועי' גם ברע"ב כריתות א, ז שרשב"ג הורה לבטל חיוב קרבן ע"מ להוריד המחירים מפני החשש מעניות שתביא לבטל את העניים ממצוות ח"ו, ולא סמך על הנס.

בברכת התורה

אברהם ירושלמי

מידע מפורט על הקהילות בפריפריה

אופי הקהילה, מספר משפחות חרדיות, שכונות מגורים, רבנים, מוסדות חינוך, בתי כנסת, כוללים, מקומות תעסוקה, תחבורה, מחירי הדירות, מתווכים חרדים ואיש קשר לברורים אודות הקהילה.

אופקים

הקהילה החרדית הותיקה נוסדה לפני כ- 40 שנה, ע"י מרן רשבבה"ג הגרא"מ שך זיע"א, שבעידודו ובשליחותו הוקמה ישיבת אופקים בראשות הגאונים רבי יוסף גולדנטל זצ"ל, רבי יעקב הורביץ זצ"ל, ובהמשך הגאון רבי חיים קמיל זצ"ל. רבני הקהילה: המרא דאתרא הגר"י פינקוס שליט"א (בן הג"ר שמשון זצ"ל), ראש הישיבה הגר"א אינהורן שליט"א, מו"צ הקהילה הגר"י טשזנר שליט"א ורב שכונת נחלת שמשון הגר"ל כהן שליט"א.

נציגים חרדים בעיריה: 3 לדגל התורה ו- 3 לש"ס.

מקומות תעסוקה: הוראה, גננות, מזכירות, הנהלת חשבונות, גרפיקה וכיו"ב. עניין התעסוקה בעיר כל הזמן בשיפור ומשתדלים לדאוג לעבודה לכל דורש/ת.

תחבורה: מרחק מערי המרכז: מירושלים ומבני ברק מסתכמת הנסיעה (ברכב פרטי) במעט יותר משעה. תחבורה ציבורית: באמצע השבוע לירושלים וב"ב, וכן לקהילות בדרום – 9-10 פעמים ביום. בסופ"ש קיימים קוים למרבית הריכוזים החרדיים בארץ. כמו כן, קיימת במקום תחנת רכבת למרכז הארץ.

מחירי הדירות: 3 חדרים באזור הקהילה – החל מ-650,000 שקלים. 3 חדרים באזורים המתחרדים הסמוכים לקהילה – החל מ-550,000 שקלים.

פעילות קהילתית: במקום מתקיימות פעילויות רבות לבחורים ולילדים, וכן לנשים ולנערות, כמקובל בריכוזים החרדיים הגדולים. בקהילה פועלים עשרות גמ"חים ומפעלי

חסד, קופת צדקה מרכזית, ישיבות בין הזמנים, ועוד, אשר כולם יחד מקנים לקהילה חיי קהילה תוססים ומלאים בחן ובחסד.

תכניות לעתיד: כיום יש לקהילה מקום לקלוט עוד כ-300 משפחות מידי שנה, באזורים שונים ברחבי העיר, כשע"פ הסכם עם ראש העיר, ישווקו בקרוב אלפי יח"ד לציבור החרדי. ראשי ובני הקהילה שמחים מאד לקבל כל משפחה חדשה, תוך שמירה על אופיה התורני האיכותי של הקהילה, ולסייע ככל שידרש. ואכן, בשנים האחרונות מגיעות למקום מאות משפחות צעירות חדשות, וכל משפחה שמחה לגלות את מאור הפנים הקהילתי והחם השמור לק"ק אופקים (ולקהילות הדרום בכלל)

הר יונה

כיום חיים בנוף הגליל כ-400 משפחות חרדיות בשכונת הר יונה המתפתחת ובעיר הוותיקה.

ציבור הליטאים וספרדים בעיר מונים כ-150 משפחות צעירות אשר מרכיבים את הקהילה התורנית בראשות המרא דאתרא הגאון רבי מאיר יהודה פישר שליט"א והגאון רבי נתן בן סניור שליט"א. קהילה חשובה נוספת בעיר היא קהילת אהל יעקב בראשות הגאון שלמה ליפשיץ שליט"א. בשכונה קיימת קהילה מכובדת של חסידי בעלז המונה כ-100 משפחות. קהילה נוספת המונה כ-60 משפחות מחסידי תולדות אברהם יצחק. קהילת חסידי ברסלב בעיר מונה כ-30 כשבימים אלו מצטרפים לקהילה זו 40 משפחות נוספות. בעיר הוותיקה ישנה קהילה חרדית בראשות הגרא"ז פישר שליט"א המונה עוד כ-40 משפחות.

הר יונה א ו-ב הם שכונות מעורבות, הר יונה ג' היא שכונה חרדית לגמרי.

מוסדות חינוך

ת"ת בני יששכר בנשיאות הגאון רבי שרגא שטיינמן שליט"א. ת"ת אהל יעקב. בית הספר של החינוך העצמאי. מעון השייך לרשת הגנים של אגודת ישראל. מוסדות של בעלז ותולדות אברהם יצחק. רשת הגנים של אגו"י בראשותו של הרב גולומב. בשכונה קיימים שני מעונות יום לילדים.

בתי כנסת: בשכונת נתיב בית כנסת של ליטאים וספרדים. בשכונת בעלזא יש בית כנסת של בעלזא ושל תולדות אברהם יצחק.

כוללים: שיח יצחק בראשות הגאון רבי משה בלאק והגאון רבי יעקב זילברשטיין. כולל דחסידי בעלז. כולל תולדות אברהם יצחק. כולל תא שמע בראשות הרב חיים אמרון שליט"א, צכולל הר יונה בראשות הגרש"א רוזן והרב שלמה סטיזובר. כולל עולה נעלה בראשות הרב אהרן דומב שליט"א. כוללי ערב – מגני ארץ, אורחות תורה ואליבא דהילכתא.

מקומות תעסוקה: גננות, שרות לקוחות, מזכירות, הנהלת חשבונות ועוד. יש כאלו שעובדות בערים הסמוכות בהוראה, מזכירות וכד'

תחבורה: 4 פעמים ביום אוטובוס לירושלים ומירושלים, בערב שבת ובמוצ"ש.. לבני ברק ומבני ברק יש פעם ביום, ובערב שבת ובמוצ"ש. האוטובוס עובר במרחק 7 דק' מהשכונה (אחוזת נתיב, מבעלזא זה מרחק של יותר מ-15 דק') ומגיע לתחנה המרכזית בירושלים.

מחירי הדירות: דירת 3 חדרים ב-1350 ש"ח לחודש שכירות. קניה 3 חד' בערך 700.

עוד על הקהילה: גרעין המשפחות שאכלסו את השכונה מהווה הבסיס לעיר חרדית עתידית העשירה בעתודות קרקע. לפי תוכניות המדינה, במקום ישנה אופציה ל-18,000 יח"ד עבור הציבור החרדי. כאמור, בשכונה משפחות צעירות רבות ומוסדות החינוך מתפתחים בהתאם.

לבני הקהילה יש עזרה מקופות הצדקה בחלוקות מזון ומלגות בכל השנה ובפרט בחגים. כמו כן, הקהילה מפעילה את ארגון "עזר ליולדת" הפועל לעזרה ליולדת שרחוקות מההורים. "קהילה שהיא משפחה". באזור יש אוויר טוב ובקיץ כמעט שלא צריך להפעיל מזגנים. יש אהדה גדולה מאוד של התושבים לציבור החרדי, גם מכאלה שאינם שומרי תורה ומצוות, רבים מהם אף תומכים רבות במוסדות הקהילה ובעזרה. העירייה בראשותו של ראש העיר רונן פלוט מסייעת רבות לציבור החרדי להתפתח בעיר. מקום מהמם עם אוירה מדהימה, נופים, אוויר, איכות חיים, רוגע. חברה וקהילה. חנות מכולת, בגדי ילדים, צעצועים, מוצרי תינוקות, גרביים, סדקית, יצירה, רהיטים, נעליים, חלוקים, כובעי נשים, כיפות, תכשיטים. מכירה של שארית ישראל וכן של הבשר והעופות של משנת יוסף. קהילות והקר. אושר עד במרכז העיר. מרכז מסחרי גדול בשכונה.

חיפה

לפי הערכות שונות, כ-5,000 משפחות חרדיות גרות בחיפה וסך התושבים החרדיים החיים כיום בעיר עומד על כ-30,000. בבחירות האחרונות המפלגות החרדיות קיבלו כעשרת אלפים קולות בעיר – 5,604 מתושבי העיר הצביעו לרשימת יהדות התורה ו-4,218 לש"ס.

המשפחות הליטאיות מתרכזות בעיקר בשכונות הדר ונווה שאנן. שכונת הדר זוכה בעשור האחרון לתנופת התחדשות אדירה, כאשר השכונה הפכה לאטרקטיבית במיוחד עבור זוגות צעירים שביקשו לגור בסביבה חרדית איכותית במחירי דירות נוחים. בשכונה נפתחות כל שנה עוד ועוד כיתות בתלמודי התורה ובבתי הספר בשל הביקוש הרב. בגני הילדים השונים פותחים בכל מחזור גנים נוספים כדי לספק מסגרות למשפחות המצטרפות. בשל הביקוש כל זאת בשל היצע המגורים הקרוב יחסית למרכז וההיצע בעיר הכולל את כל מה שיהודי חרדי צריך. בבית הספר בית יעקב בשכונה הכולל את בנות הציבור הליטאי והספרדי בעיר לומדות כ-900 בנות. כמו כן, בשכונה פועלים מספר רב של כוללים המפארים את העיר.

בעקבות הקמת ישיבת נחלת הלויים בנווה שאנן, התפתחה סביב הישיבה קהילה מיוחדת של מאות משפחות תורניות, כאשר היום כשלושים שנה לאחר הקמת הישיבה פועלים בשכונה יותר משישה כוללים. הגאון הרב יחיאל במברגר שליט"א מרבני בד"צ שארית ישראל עומד בראשות הכולל הגדול מביניהם המונה קרוב למאה אברכים.

העיר חיפה אף זכתה להיות משכנם קהילות חסידיות רבות כשהבולטת שבהם היא חסידות סערט וז'ניץ אשר מרכזה בשכונת הדר. כ"ק ה'מקור ברוך' מסערט וז'ניץ זי"ע הקים את קהילתו בקצה השכונה כאשר עלה לארץ ישראל לאחר השואה האיומה והתיישב בחיפה. הוא פתח בית מדרש ברחוב ביל"ו, והקים את ישיבת 'יחל ישראל'. בהמשך החליט על הקמת "רמת וז'ניץ" – שכונה לחסידי סערט וז'ניץ. חלק ניכר מבני החסידות גרים בשכונה כבר מספר דורות.

כאמור, מרכז החסידות הוא ברמת וז'ניץ, שם מתגוררות מאות משפחות של החסידות. בית המדרש הגדול שם בנוי בתבנית בית הכנסת של החסידות ברומניה. בשכונה ישיבה גדולה, ישיבה לצעירים, רשת כוללי אברכים "מבצר התורה", תלמוד תורה "תפארת משה" ומוסדות חינוך נוספים לבנים ולבנות.

חסידות גור אף היא מחזיקה קהילה מכובדת בעיר עם מוסדות ותשתית המספקת את כל צורכי הקהילה. בהוראת כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א, בשנתיים האחרונות העתיקו חלק מבני הקהילה את משכנם מהעיר

בחיפה קיימת מזה שנים קהילה של חסידות צאנז עם בית מדרש שוקק, כאשר בשנים האחרונות הקהילה התרחבה ומשפחות רבות מהחסידות הגיעו לעיר לאחר שרכשו דירות בפרוייקט בשכונה החדשה נווה הדר – נווה אברהם. חסידות נוספת שקבעה את משכנה בעיר בשנים האחרונות היא חסידות ויז'ניץ שרבים מבניה הגיעו להתגורר בעיר.

כמו כן, בעיר קהילת חסידי בעלזא גדולה ומפותחת עם מוסדות ופעילות ענפה. בית המדרש הגדול של החסידות פעיל בכל שעות היום ומהווה מקום של תורה לכלל הציבור. הקהילה אף ישיבה חשובה בעיר וכן תלמוד תורה ובית ספר לבנות. בנוסף, פועלים בעיר ביהמ"ד בראשות כ"ק האדמו"ר משאץ ויז'ניץ שליט"א וביהמ"ד נדבורנה בראשות כ"ק האדמו"ר מנדבורנה חיפה שנחשב ל"איצקוביץ" של חיפה.

הקהילות הספרדיות בחיפה מפותחות מאוד ופרוסות על פני כל העיר. בשכונת הדר פועל כולל 'מורשה' כשבראשות הכולל עמדו רבני העיר חיפה לדורותיהם – הגאון הרב אליהו בקשי דורון זצוק"ל, והגאון הרב שלמה שלוש זצוק"ל. הכולל מרכז שיעורי תורה רבים במהלך היום, פעילויות בחגים, שירת הבקשות ועוד. כמו כן, ברחוב רבי עקיבא בשכונה פועל כולל בית מרגלית, בראשות הגאון הרב מרדכי כהן שליט"א.

קהילת בני תורה – אהל תורה מפארת אף היא את השכונה, במקום קיים כולל ערב מידי יום ולימוד מתמידים בבין הזמנים. הקהילה הקימה תלמוד תורה לפני כשנתיים וזוכה להערכה רבה. כמו כן בשכונה פועל כולל 'שלום יהודה' בראשות הגאון הרב יעקב אברג'ל שליט"א. הכולל פעיל במשך כל שעות היום עם עשרות אברכים, שיעורי תורה נמסרים במקום בשלל נושאים.

קהילה תורנית נוספת בשכונת נוה שאנן היא הקהילה בראשות הגאון הרב פרץ מאיר שליט"א המרוכזת סביב בית מדרשו – בית המדרש 'זיו התורה' השוקק פעילות תורנית רוחנית במשך כל שעות היום. מדובר בקהילה אשר מקיימת פעילויות במשך כל השנה.

מגדל התורה בראשות הרב שמעון אסולין שליט"א משמש אף הוא כמרכז תורני מרכזי בשכונה ובו כולל אברכים, שיעורי תורה במתק שפתיים מרבני השכונה. כמו כן, קהילת פאר ירושלים בראשות אב"ד חיפה הגאון הרב דניאל אדרי שליט"א.

שכונת עין הים היא שכונה ערבית בה הוקמה קהילה לפני 20 שנה – קהילת 'החיים לדוד' בראשות הגאון הרב שי פרי שליט"א ישיבת "החיים לדוד" מונה כ-80 בחורים

השוהים בישיבה בתנאי פנימייה מלאים. הישיבה הקימה כולל אברכים מצוינים המונה כיום כ- 50 אברכים שיושבים ועוסקים בתורה בכל שעות היום, ובנוסף ראש הישיבה הקים בשכונה הערבית, עין הים, קהילה חרדית שהולכת ומתפתחת ומונה כיום כ- 40 משפחות וקול התורה הולך ונשמע בעיר בחיפה. מוסדות החיים לדוד הקימו אף מעון בשכונה הפועל במסגרת התמ"ת, וגן ילדים עד לכיתה א'.

בעיר חיפה קיים היצע רחב של דירות לציבור החרדי. רק לאחרונה נחנכה שכונה חרדית חדשה בחיפה, שכונת נווה הדר – נווה אברהם. הנחת אבן הפינה לבית מדרש מפואר בשכונה.

הרב מיכאל (מיכי) אלפר: מובילים תוכנית אב שנמצאת בעיצומה של העבודה לכלל החינוך החרדי על מנת שיהיו כיתות לימוד וגני ילדים מרווחים וראויים לכל מוסד לימודי. מקדמים תוכנית חומש לשיקום שכונת הדר, וגם הקמת מסוף תח"צ לתחבורה הבינעירונית מחיפה אל המרכזים החרדיים.

הרב שלום שטייברג, שמאי מקרקעין מהקהילה החרדית בחיפה ומנהל משרד נדל"ן גדול בעיר: "השנה האחרונה מתאפיינת במגמות מנוגדות, מצד אחד קיימת נטישה מצד חלק מחסידי גור, מה שגורם לפינוי של דירות רבות, במיוחד דירות 4 חדרים ומעלה. ומצד שני מספר פרויקטים חדשים אוכלסו בשנה האחרונה, פרויקט הדגל "נווה הדר" לצד פרויקט קדושת אהרן ובניין חדש של קהילת סערט ויזניץ ברחוב אהבת ישראל". הגידול בהיצע של דירות חדשות לצד נטישה של חלק מחסידי גור יצר מיתון במחירי הנדל"ן בשכונה ואף ירידה קלה של 5-10% במחירי הדירות הגדולות.

עם זאת יצוין כי לאור סיום השיווקים בפרויקטים של מחיר למשתכן, לצד ירידת המס למשקיעים, הצפי הוא כי בזמן הקרוב הביקושים יחזרו לגדול והמחירים צפויים לחזור לעלות, מכיוון שחיפה מהווה אלטרנטיבה מצוינת למשפחות חרדיות הן חסידיות, ליטאיות או ספרדיות שמחפשות דירות במחירים שפויים לצד קהילה חרדית מפותחת ופעילה עם תשתיות של מוסדות חינוך מצוינים לילדים. כל אלה בעיר גדולה ומבוססת ללא מחסור במקומות עבודה.

בחיפה 283,640 תושבים. לצד הרוב היהודי, מיעוטים של ערבים-נוצרים, ערבים-מוסלמים, נוצרים שאינם ערבים (בעיקר מבין עולי חבר המדינות), אחמדים, בהאים ודרוזים. חיפה קלטה את החלק היחסי הגדול ביותר של העלייה מברית המועצות בשנות ה-90. - כרבע מאוכלוסיית חיפה, והם מתרכזים בשכונת יזרעאליה שבנווה שאנן, בקריית אליעזר במערב העיר, ברובע הדר-הכרמל, בקריית חיים המערבית ובשכונות נוספות. בתל-עמל, הסמוכה לחליסה, מהווים יוצאי חבר המדינות 60% מהתושבים, ובחלקים של הדר הכרמל השיעור דומה. בהדר אלה הן יותר משפחות

צעירות, כאשר בתל-עמל ובמזרח-העיר יותר קשישים. ערביי חיפה מונים כ-10% מאוכלוסייתה.

החרדים, על הזרם החסידי והליטאי, מרוכזים במזרחו של חובע הדר, שם עומד בית הכנסת הגדול של חיפה שסביבו מצויים קטעי הרחובות היחידים - מלבד בקריית שמואל - שנסגרים לתנועת כלי רכב בשבתות.

זוגות-צעירים רבים עוברים לגור בנווה שאנן הוותיקה. הדתיים-הלאומיים היא הקבוצה השנייה בגודלה והיא המאפיינת ביותר את קריית שמואל שבצפון-מזרח העיר. משפחות דתיות-לאומיות מבוססות גרות באחוזת שמואל, בעיקר בחלקה הדרומי.

תחבורה: שני מסופי אוטובוסים מרכזיים משרתים את מטרופולין חיפה - אף לא אחד מהם במרכז העיר; האחד, מרכזית חוף הכרמל במבואותיה הדרומיים של העיר, והשני, מרכזית המפרץ בצפון-מזרח העיר. מטרונית שלושה קווים: הקו הראשי נוסע מהקריות, דרך המפרץ והעיר התחתית לחוף הכרמל, וקווים נוספים מקשרים מהקריות לבת גלים ולהדר. רכבת 6 תחנות הפרושות לאורך מסילת החוף. התחנות (מדרום לצפון) הן חיפה חוף הכרמל, חיפה בת גלים, חיפה מרכז - השמונה, לב המפרץ, חוצות המפרץ וקריית חיים.

חריש

חריש נוסדה לפני כארבעים שנה תחילתה כישוב קטן, לפני כ-12 שנה כמענה למצוקת הדיור החרדי נקבע בהחלטת ממשלה להפוך את הישוב חריש לעיר ואם בישראל ולייעדה למגזר החרדי .

במשרד השיכון הוקם צוות מיוחד אשר עמל על תכנון מדוקדק להתאים את העיר לחרדים, הדבר מתבטא כאשר הרחוב הראשי דרך ארץ נבנה כדוגמת רח' רבי עקיבא בבני ברק כאשר לכל אורכו נבנו חנויות בנוסף למרכזי קניות בכל שכונה, וכן שטחי ציבור רבים הוקצו לטובת מוסדות חינוך בתי כנסיות ומקוואות, בנוסף גינות שעשועים מטופחות פזורות לרוב

הציבור עקב בציפיה דרוכה היות וחריש מהווה פתרון מושלם ביותר, מיקומה האסטרטגי של העיר על כביש 6 ומרחק הנסיעה הקצר לריכוזים החרדים 40 דק' מבני ברק שעה ועשר דק' לירושלים ובית שמש כ-50 דק' למודעין עילית ו-25 דק' לאלעד הופכים את העיר לאחות הצעירה של מודיעין עילית ובית שמש

מספר עמותות חרדיות התמדדו על המכרזים בשיתוף פעולה אך בעקבות עתירה קנטרנית לבג"ץ רובם נפסלו בטענה של קרטל מחירים למעט מס' עמותות חרדיות שבנו בעיר.

הציבור החילוני תלה תקוות רבות במקום והיה נראה סופי שחריש לא תהיה חרדית, אך המציאות טפחה בפניהם למרות הפניית משאבים רבים ותקציבי עתק, ההתעניינות בציבור הכללי נמוכה, שלטי מכירה והשכרה ניצבים בכל פינה .

בחריש ישנם בפועל 12,000 דירות חלקם מאוכלסים וחלקם בשלבי בניה סופיים פרוסים ב-5 שכונות, בצפון העיר שכונות החורש ואבני חן, שכונת החורש עם 3500 דירות, שכונות אבני חן 3000 דירות, בחלקה הדרומי של העיר שכונות הפרחים עם 2000 דירות שכונת בצוותא עם 1520 דירות ושכונת מעו"ף עם 600 דירות, בנוסף עליהם ישנם שני שכונות בתכנון מתחם הטרפז 600 דירות וחריש דרום עם 1600 דירות ועוד עתודות קרקע לכ-12000 דירות נוספות .

מתחת לפני השטח מתרחשת מהפכה, במהלך השנה וחצי שחלפו הקהילות הקיימות בעיר פורחות, כיום פעילים מספר גנים חרדיים וכמה תלמודי תורה ובתי ספר של

הקהילה הספרדית, בנוסף למעל 20 בתי כנסיות ממגוון הקהילות הקיימות, ליטאים ספרדים ותולדת הארון .

במקביל לכך חברת שפיר פרסמה בשכונת בצוותא על הגרלות במסגרת מחיר למשתכן שכונת ענק זו ששווקה במסגרת תכנן ובנה כאשר כל השכונה נבנית כמקשה אחת כולל מוסדות החינוך וגינות השעשועים הנבנים לפני איכלוס התושבים.

מבנה השכונה הינו רחב ידיים ובעיצוב חדשני, חרדים רבים נרשמו להגרלות

חוסר הידע על חריש החדשה, והאם תיתכן הקמת קהילות במקום, הביאו מספר אברכים להקמת גוף המאגד את כלל המידע והפעילות – וכך התייסד "איגוד הרוכשים חריש "

כינוס ראשוני נערך באלול תשע"ט בירושלים בהשתתפות מעל 50 זוגות ובמקום נשאו דברים עסקנים ואישי ציבור שהרחיבו במעלות נעיר

הזוכים הפנימו כי העתיד החרדי קרוב מתמיד ובחריש יקום מבצר לתורה

אחוזי הזוכים בהגרלות היו מפתיעים ובתוך כשנה רכשו מעל 280 משפחות חרדיות בשכונת בצוותא כאשר רבים מהם נמנים מבחירי עולם הישיבות

בשכונה קיים מלאי דירות רב של כ 500 דירות פנויות, כך שהפוטנציאל להגדלת הקהילות רחב וזמין

איכלוס שכונת בצוותא החל לאחרונה ויסתיים בסוף הקיץ

בצמוד לשכונת בצוותא רכשו עוד כ-250 משפחות חרדיות בשכונת מעו"ף ובפרויקטים של חברות ג'יי הנדסה ונחמיאס

פעילות איגוד הרוכשים גדלה, במהלך הזמן נערכו כינוסים שונים לגיבוש הרוכשים

מהקמת האיגוד ועד היום נעזרו על ידי מערך מיילים וקו המידע, עשרות רוכשים שנהנו ממגוון עצות והכוונה בשימת לב לצרכיים החרדיים כאשר רבים רכשו בזכות כך דירות.

חיזוק משמעותי במכירת הדירות התחולל עם פרסמו של שיווק פרויקט חדש של 120 ע"י "וועד הדיור החרדי" כאשר בתוך 3 חודשים כבר הצליח לשווק בהצלחה חלק ניכר כ 50% מהדירות בפרויקט של חברת ג'יי הנדסה לטובי המשפחות מהציבור הליטאי.

תפנית חדה החלה בראשית חורף תשפ"א, לאחר הפצרות מרובות ניאות הגאון רבי שמואל דוד רייסנר שליט"א מחבר הספר דרוש וחקור בהלכה ורב קהילת יוצאי עטרת שלמה מודיעין עילית לכהן פאר כמרא דאתרא של כלל קהילות הקודש חריש, המרא דאתרא תלמידו של הגאון רבי ניסים קרליץ זצוק"ל. זכה לשמש רבות ולקבל סמיכה מחמיו הגאון רבי דוב צבי אורדנדליך זצ"ל

בביקורים מרשמים בבתי גדולי ישראל התקבל הרב בחביבות יתרה כאשר קיבל תמיכה חוצה עדות ומגזרים בחתימה על כתב המינוי.

מורינו הרב פועל יומם וליל לשיגשוג ורווחת כל הקהילות מתוך דאגה להסדרת כלל צרכי הדת בדרך המסורה והקמת בית הוראה ובתי כנסת.

בשורה של ממש והתקדמות ניכרת עם התוודע שטובי מנהלי המוסדות שהפנימו את עתיד המקום, ולאור הביקוש הרב ממאות המשפחות האיכותיות, הכריזו על פתיחת סניפים בחריש גני בנים גני בנות תלמוד תורה ובית ספר בראשם רשת דרכי היושר הידועה בהצלחתה החינוכית בריכוזים החרדיים.

בנוסף לכוללים הקיימים בעיר וסביבותיה קורת רוח מרובה בקרב האברכים עם הודעתו של ראש הישיבה הגאון רבי שלום בער סרוצקין שליט"א על פתיחת כולל עטרת שלמה בעיר, במקביל למגעים עם ראשי כוללים נוספים

חשוב להבין מבצר התורה חריש זו עובדה מוגמרת! כלל הקהילות מוקמות בזה אחר זה בתי הכנסת בית ההוראה והקמת המוסדות בראשות המרא דאתרא מהווים תשתית איתנה ומעטפת רוחנית יציבה לפריחת ושגוג התושבים, החכם עיניו בראשו להעתיק מגוריו ולהתגורר בעיר היפה והמרווחת הסמוכה לערי המרכז, עיר הנמצאת בשיא פריחתה הניצבת בחזית הפתרון למצוקת הדיור בארץ, הפוטנציאל להתרחבות הגדול עם מאות הדירות שפנויות כיום בנוסף לשני השכונות שבתכנון ועתודות הקרקע הרבות המיצרות עו 14,000 דירות הופכות את חריש למקום האידיאלי למשפחה החרדית

מחירי הדירות:

3) 970.000 היות וחריש תוכננה לחדרים אין כמעט 3 חדרים, מתוך תפיסה שמשפחה חרדית צריכה 4 חד'

4 חד' החל מ 1.030.00

5 חד' החל מ 1.180.000

לפרטים על העיר ניתן להאזין וליצור קשר בקו המידע 02-6442087

או במייל A08974974

שולמן נכסים 0504184104

ברוכים הבאים בשם השם

טבריה

בעיר השוכנת לחופיה של הכינרת מתגוררים כ-50 אלף תושבים, כשרבע מאוכלוסיית העיר הינם חרדים. אחוז ניכר מתושבי העיר משתייכים לזרם הדתי לאומי, כשגם האוכלוסייה הכללית בעיר נחשבת למסורתית. בבחירות האחרונות לכנסת קיבלו הרשימות החרדיות בעיר 5,416 קולות – ש"ס עם 3,899 ויהדות התורה קיבלה 1,517 קולות.

קהילות:

קהלת הגר"ד קוק שליט"א. קהלה ליטאית - נוף כנרת פוריה כ-400 משפחות מכלל הזרמים בציבור החרדי. עתודות הבניה בשכונה הם עוד למעלה מ-1000 דירות. בנוסף, בסמוך לשכונה הולכת ונבנית שכונת המושבה ובה צפויים להיבנות אלפי דירות בשנים הקרובות. משפחות מהציבור הליטאי רכשו דירות גם בשכונת שיכון ד' הסמוכה לקרית צאנז. בקהילה הליטאית במקום כ-40 משפחות. קהילת בני תורה ספרדים עשרות משפחות אברכים. אי"ה לקראת חג הפסח צפויים להתאכלס בשכונה עוד 200 משפחות.

קהילת קרלין בטבריה עילית ובאזורי שיכון ג' וד' בעיר מונה נכון להיום כ-230 משפחות. כ-20 משפחות מחסידי קרלין מתגוררות בעיר למטה באזור של העיר העתיקה, שם הם מקיימים את בית הכנסת העתיק שנבנה לפני למעלה מ-200 שנה על ידי הרה"ק ר' מנחם מנדל מויטפסק זצוק"ל. קהילת צאנז המונה כ-190 משפחות. קהילת המתמידים - עשרות משפחות. קהילת תולדות אהרן. קהילת סלאנים כ-20 משפחות, כשבעתיד יצטרפו עוד רבים. קהילות חסידי לעלוב וחסידי מודזיץ בשיכון ד'. וכן קהילה כלל חסידית בראשות הגרי"ק בראנדנסדארפער שליט"א

לקהילת הרב קוק בית המדרש הפתוח 24 שעות, ומלבד האברכים הלומדים במקום מתקבצים אליו גם בעלי בתים מבני העיר. כולל הקהילה מונה כ-70 אברכים, בנוסף הקהילה מחזיקה כולל עם עשרות אברכים מצוינים השוקדים על לימודם בשעות הלילה. בנוסף קיימות שתי מדרשיות בשיתוף 'עם שלום' לעם ו'אור ישראלי' לקירוב רחוקים ומדרשיה לנשים. בקהלה הליטאית - נוף כנרת פוריה - כולל שבראשו עומד הגר"א ברסליוער שליט"א שאף קבע את מושבו בעיר, תלמוד תורה לבנים ובית ספר בית יעקב לבנות.

בקהלת צאנז - כוללי אברכים, ארגוני צדקה וחסד, תלמוד תורה לבנים ובית חינוך לבנות עם מאות תלמידים, כרב הקהילה משמש הגר"ז וקסברגר שליט"א. בקהלת **מתמידים** כוללי אברכים במשך כל שעות היום ותלמוד תורה. בשנה הקרובה מצפים בקהילה לפתיחת בית ספר לבנות. כרב הקהילה משמש הגר"ח שטרן שליט"א. **תולדות אהרן**- בית כנסת ובתי חינוך. **קרלין** - כוללי אברכים, בתי ספר לבנים ולבנות עם מאות תלמידים, כשבכיתות הנמוכות יש 2 כיתות בכל שכבת גיל. בקרוב בית הכנסת המרכזי בשכונה עם 700 מקומות ישיבה. רב הקהילה הוא הגר"ח לובין, ובן האדמו"ר הגר"א שוחט הוא נציגו של אביו לכל דבר בקהילה המתנהלת ביד רמה. באזור של העיר העתיקה - בית הכנסת העתיק.

מקומות תעסוקה - יש מגוון מקומות תעסוקה מותאמים לציבור שלנו

תחבורה: בימי שישי ומוצ"ש אוטובוס ישיר לנתניה גבעת זאב אלעד ומודיעין עלית [וביתר]. 6 פעמים ביום אוטובוס ישיר לבני ברק. קו לתל אביב מדי שעה וכן קוים תל אביב לא ישרים ומוניות שירות לתל אביב. אוטובוסים לירושלים כל הזמן דרך כביש 6 וכביש הבקעה.

מרכזי קניות מפותחים. נוף מדהים

שכונת כנרת פוריה: "הנוף, האוויר והדירות המפוארות עם מחיר שנמוך בפער עצום. בניגוד לערי פריפריה קלאסיות, מדובר כאן בשכונה חרדית מגוונת, עם קהילות, בתי כנסיות, כוללים והיא קרובה לכנרת ולמקומות הפופולריים בצפון. מדובר כאן בפרויקט מוגמר, עם בנייה איכותית ברמות הגבוהות ביותר, כך שניתן להיכנס אליו מיידית במקום להמתין תקופה בלתי ידועה. דירת פנטהאוז עם מפרט טכני עשיר ונוף אדיר מהמרפסת, אלו דברים שאין לך בשום מקום אחר, ודאי לא במחירים האטרקטיביים שמציעים כאן". במרחק של שעה ורבע נסיעה מבני ברק נמצאת לה פנינת נדל"ן שהפכה כבר בהווה להיות אחד מהמחוזות החרדיים הפופולריים ביותר". ניתן להתקשר לטלפון: 072-395-2978

ירוחם

אחרי עשרות שנים שבהן לא הייתה בנייה כלל בירוחם יצאו סוף סוף לדרך פרויקטים חדשים שהתווספו בתקופה האחרונה. הבנייה הינה סביב הקהילה והיא בסדר גודל של כמה עשרות יח"ד. מחירי הדירות בעיר זולים מאד וכן מחיר השכירות (לדוגמא שלוש חדרים 1200 שקל) .

מנכ"ל המוסדות הרב רפאל לוונטל: "ירוחם היא מרחק נסיעה מירושלים ובני ברק שעה וחצי וזה בזכות כביש 6 שחיבר את המקום למרכז הארץ, מחיר הדירות הוא זול ביותר, דירת 3 חדרים בשכירות עולה סה"כ 1200 ₪

בקהילה יש את כל הצרכים לאברכים בני תורה, מוסדות חינוך, כוללים ופרנסה. נציגי דגל התורה בעיר עושים הכל לפיתוח המקום כאשר סגן ראש העירייה הרב אריה אברהם פועל לרווחת התושבים, כשהכל נעשה בהכוונת רב המקום הגר"י קראוס שליט"א.

סיפור מעניין אירע לאחרונה כאשר אברך מאשדוד ללא ילדים פנה למרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א ושאל האם לעבור לירוחם, או להישאר במרכז הארץ שם יש רופאים לעניין, השיב מרן הגר"ח שליט"א, תלך לירוחם ולא תצטרך רופאים ואכן לפני כחודשיים נולד לו בן בס"ד.

כרמיאל

עיר בהרי הגליל. יפה וירוקה. נוף, שקט ופסטורליה. תושבי העיר ברובם חילונים בעלי מעמד סוציאקונומי תואם לממוצע ארצי. תושבי העיר החרדים מוכרים ומשפיעים בעיר.

הקהילה המרכזית: ליטאית. בוגרי ישיבות, אברכים לצד בעלי בתים. קהילת הישיבה: ליטאית. בוגרי ישיבות, רוב מוחלט אברכי כולל.

בקהילה המרכזית: 400 משפחות. בקהילת הישיבה: 100 משפחות. בשנה האחרונה נוספו לקהילות עשרות משפחות חדשות. רוב משפחות הקהילה המרכזית מתגוררות בשכונת הערבה ("הדרומית") ומיעוטם בשאר שכונות העיר.

להלן פירוט הרחובות בשכונת הערבה ("הדרומית") בהם מתגוררים משפחות הקהילה: מורד הגיא, הפרחים, המרגנית, השושנים, נתיב הלוטוס, הרדוף, שיזף, משעול חצב.

משפחות קהילת הישיבה מתגוררים בשכונת המייסדים סביב לישיבה.

להלן פירוט הרחובות בשכונת המייסדים בהם מתגוררים משפחות הקהילה: צה"ל, החרוב, הזית, הגפן, התאנה, משעול הסביונים, משעול הרקפות, הגליל, מעלה הכרמים, האילנות.

רבנים בקהילה המרכזית: הגאון רבי אברהם צבי מרגלית, רבה של כרמיאל. הגאון רבי איתן קאופמן, רב בית הכנסת 'מאור גליל' וראש הכוללים. הגאון רבי בנימין הכרמי, רב בית הכנסת 'קרן עמי'. הגאון רבי נתנאל לב. מוצי"ם נוספים.

רבנים בקהילת הישיבה: הגאון רבי יקותיאל פישל, רב בית הכנסת 'תורה ותפילה'.

גני ילדים ומעונות. תלמוד תורה 'תורה ודעת' לבנים (בקהילה המרכזית). תלמוד תורה 'כאיל תערוג', (בקהילת הישיבה). בית הספר בית יעקב 'עמיחי' לבנות (בקהילה המרכזית). בית הספר בית יעקב 'משכנות תמר' לבנות (בקהילת הישיבה). ישיבה קטנה 'קרן אורה' לבחורים. סמינר 'נווה חווה' לנערות. ישיבה גדולה 'רינה של תורה' לבחורים.

בתי כנסת

בית הכנסת 'מאור גליל' נתיב הלוטוס 3, שכונת הערבה (הדרומית). בית הכנסת 'כרם מיכאל' נתיב הלוטוס 13, שכונת הערבה (הדרומית) בית הכנסת 'קרן עמי' חצור 3, שכונת הערבה (הדרומית)

בית הכנסת 'תורה ותפילה' הגליל 27, שכונת המייסדים. ישיבת רינה של תורה' הזית 10, שכונת המייסדים ובתי כנסיות נוספים.

כוללים בקהילה המרכזית: 'יששכר באהלך' 'קרן אורה' בראשות הגאון רבי איתן קאופמן שליט"א 'יד יהודית' בראשות הגאון רבי משה וקסלר שליט"א. 'אהלי תורה וחסד' בראשות הגאונים רבי יעקב פולק שליט"א ורבי אליעזר שטהל שליט"א. 'זכרון דוד' בראשות הגאון רבי ישעיהו קניאל שליט"א

בקהילת הישיבה: כולל ב'ישיבת רינה של תורה'. כולל הלכה בבית הכנסת 'תורה ותפילה'.

נשות הקהילות מסודרות כולן בעבודות מגוונות: הייטק, הוראה, גננות, הנהלת חשבונות, מזכירות, רפואה, עירייה ועוד.

מצב התחבורה בעיר נוח. מידי יום ישנם אוטובוסים לירושלים (משך הנסיעה 2:10) ולבני ברק (משך הנסיעה 1:40) וחיפה. בימי שישי ומוצאי שבת יש אוטובוס למודיעין עילית הלך וחזור לשני הכיוונים.

בעיר יש תחנת רכבת, משך הנסיעה 1:40 לתל אביב. ברכב פרטי מרחק הנסיעה לבני ברק 1:20 ולירושלים 1:40.

מחיר דירת 3 חדרים בשכונות העיר 600,000 ₪.

מתווכים: מנחם נאה - 054-2500067. חיים לוי - 054-7410204. תמר סובול - 054-7316999

הקהילה החרדית בכרמיאל נוסדה ע"י הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א. אט אט בחרו מטובי הציבור הליטאי לבוא להשתקע בכרמיאל! לפני למעלה מעשור הגיע מרן רשכבה"ג רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצ"ל, לייסד במקום את ישיבת 'רינה של תורה'. מסביב לישיבה התישבו משפחות אברכים ובני תורה נוספות. וכך קמה קהילה חדשה, הנסמכת על מוסדות הקהילה המרכזית. לקהילות יש נציגות בעירייה מטעם 'דגל התורה', הרב פנחס סירוקה, סגן ראש העיר. מספר הקולות שקיבלה המפלגה בבחירות בשנת 2018 הינו 2100 קולות. לשעות הפנאי עומדים לשירות הקהילה ספריה, מתנ"ס, שרותי משרד עם מחשבים מסוננים. גינות השעשועים יפות במיוחד לצד עשרות פארקי ענק ועל כולם יצא שמו של 'פארק המשפחה' אליו נוהרים מכל רחבי הארץ. בעיר 'פינת חי' נחמדה עם אפשרות האכלה, ליטוף ולימוד על החיות. העיר מוקפת נוף צפוני קסום

הנשקף מבתי העיר. בעיר ישנה גם קהילה ספרדית גדולה, בראשות הגאון רבי אליהו מלכא שליט"א. גם לקהילה זו יש נציגות בעירייה מטעם מפלגת ש"ס.

לברורים אודות הקהילה: דוד וגשל (הקהילה המרכזית). 058-3247144. שמואל ברוורמן (קהילת הישיבה). 052-7166636.

עיתון מקומי - יעד בקהילה

מעלה אדומים

עיר טובה ונוחה, יפה ומטופחת, מאד קרוב לירושלים- מרחק מבר אילן ממש כמו שכונות בירושלים. אוטובוסים מבר אילן, ומגבעת התחמושת כל הזמן. 7 דקות מירושלים

שכירות זולה. מחיר דירת 3 חדרים כ-3000. ההשתתפות של הקהילה כ-1500. הדרישות- להגיע לתפילה כל בוקר, להישאר 2 שבתות בחודש, חגים- ר"ה, יום כיפור, שמחת תורה, שבועות

קהילה ליטאית נעימה, סביבות 25 משפחות. כולם אברכים כולל של הרב דויטש מקום שקט ויפה. שולחים ללמוד בנווה יעקב. מרכזי קניות גדולים.

200 משפחות חרדיות מבני עדות המזרח

לפרטים 0548405264

עפולה

עיר בהרי עמק יזרעאל, מטרופולין ובירת חלק גדול מהצפון. עם הרגשה של רוגע ושלוה כמו בכפר.

התושבים רובם חילונים אך בעל לב חם ליהדות ומסורת. חלק גדול דתיים. התושבים החרדיים רצויים ואהודים במקום. ראש העיר, אבי אלקבץ, קשוב מאוד לצורכי התושבים החרדים.

איכות חיים שקשה למצוא כמותה במקומות אחרים. בניינים נמוכים עד שלוש קומות, יש דירות ענק של 100-120 מטר מרובע, כולל מרפסות וחצרות ענק ונוף הררי מהמם.

אופי הקהילה

הקהילה המרכזית: ליטאית. בוגרי ישיבות, רוב מוחלט אברכי כולל ברמה רוחנית גבוהה ('כמו בקרית ספר'), עם מרא דאתרא בעל שיעור קומה שמנווט את הקהילה על כל צעד ושעל, ואף ניתן להתייעץ איתו באופן אישי.

מספר משפחות חרדיות: בעיר 1200 משפחות חרדיות. מאות משפחות נוספות רכשו דירות בעיר וממתינים לאכלוס.

הקהילה הליטאית בגבעת המורה (הסמוכה לעפולה עילית) מונה כ-350 משפחות.

קהילת חסידי ויזניץ' מתגוררים בעפולה עילית, הקהילה מונה כ-220 משפחות, כאשר 300 משפחות נוספות כבר רכשו דירות בפרויקטים הנבנים במקום.

קהילת בני תורה ספרדים בנישאות הגר"ש בעדני שליט"א ובראשות הקהילה עומד הגאון הרב יצחק עמרני שליט"א, מונה כ-200 משפחות. בקרוב אמורים כ-150 משפחות נוספות להצטרף לקהילה לאחר שרכשו דירה בפרויקטים הנבנים בעיר. עיקר מושבם של בני הקהילה בעפולה עילית אך הקהילה פועלת גם בשאר רחבי העיר.

קהילת חב"ד עם כ-100 משפחות. קהילת נצח ישראל הליטאית בעפולה עילית מונה כיום 40 משפחות ומאות משפחות ממתינות להצטרף לקהילה עם קבלת דירתם. עוד מגוון קהילות קבעו מושב בעפולה כמו מאקווא, ברסלב ועוד.

בבחירות האחרונות קיבלו מפלגת ש"ס – 1925 ויהדות התורה – 1054.

שכונות מגורים: עפולה עילית, גבעת המורה. הקהילות מסוגלות לקלוט מידי שנה עוד כמאה משפחות חדשות ויותר בשכונות הוותיקות. יש בניה חדשה בעיר, הנושקת לגבעת המורה ויוצרת עמה רצף. מדובר ברחוב חד-סטרי, שמסביבו אין עוד בניינים, עם נוף וכיווני אוויר נהדרים. מדובר בהיקף של למעלה מ-300 יחידות דיור ועוד היד נטויה בעז"ה. כל הרוכשים יעברו דרך הקהילה המשווקת את הדירות, בליווי מקצועי צמוד.

+ פרויקט 200 דירות בעפולה עילית. ועוד בניה סמוך לבנינים החדשים של חסידות ויזניץ

בתקופה האחרונה התחילו רכישות של חרדים בשכונת "נוף יזרעאל", כפי הנראה כ-75 אחוז מהרוכשים חרדיים. השכונות האלה במרחק נסיעה עם אוטובוס משכונות עפולה עילית – גבעת המורה. 3 ד' נסיעה.

תיאור השכונות: כל הבנינים חדשים – לא רבי קומות. מרחבים ירוקים אדירים + 2 פארקים ענקיים פארק עפולה ופארק סי 1. בין השכונות – תחנת הרכבת – צומת עוקף עפולה (היציאה מהעיר) – בית חולים העמק. - 10 ד' נסיעה ממרכז העיר.

רבני הקהילות: המרא דאתרא של קהילת בני התורה הגר"נ רוטשילד שליט"א, המרא דאתרא של קהילת ויז'ניץ הגרמ"מ טאבאק שליט"א, רב ומו"צ הקהילה הגרב"ש לנג שליט"א, וראש הישיבה הגרייר בלום שליט"א.

קהילת בני תורה ספרדים בנשיאות הגר"ש בעדני שליט"א ובראשות הקהילה עומד הגאון הרב יצחק עמרני שליט"א, מונה כ-200 משפחות. בקרוב אמורים כ-150 משפחות נוספות להצטרף לקהילה לאחר שרכשו דירה בפרויקטים הנבנים בעיר.

מוסדות חינוך

4 תתי"ם – חסידי/ליטאי/ספרדי + גנים. 4 בתי ספר לבנות – חסידי/ליטאי/ספרדי/ספרדי "נאות יוסף" + גנים ובקרוב פתיחת ת"ת ספרדי "בני יוסף". ישיבה גדולה בראשות הרב רפאל בלום שליט"א המונה כ-250 בחורים, מספר גנים פרטים עד גיל 3. מכינה

לישיבה קטנה, וישיבה קטנה "הישיבה לצעירים עפולה". מוסדות חסידות ויזניץ : גני ילדים, תלמוד תורה לבנים ובית ספר לבנות, ישיבה, וכוללים

בתי כנסת: המרכזי, חניכי הישיבות, קהילת נצח ישראל. שישה כוללים לאברכים, ביניהם הכולל הגדול 'נחלת משה' וכולל אברכים חשוב של קהילת "נצח ישראל"

מקומות תעסוקה: עפולה התברכה במקומות תעסוקה רבים לנשות האברכים וכיום היצע גדול ואף עולה על הביקוש. קיימת תעסוקת נשים רבה במוסדות החינוך בעיר ובמוסדות החינוך הרבים הפזורים בישובים הסמוכים (מרחק נסיעה סביר: בטבריה – 40 דק', במגדל העמ' – 20 דק', כפר גדעון – 15 דק', יבנאל – 20 דק').

כמו כן, קיימת דרישה במקצועות רבים: הנה"ח, גרפיקה, מזכירות כללית ורפואית, ועוד משרות שונות שנוספו לאחרונה עם התפתחות משמעותית בפתיחת משרדים חדשים רבים בעפולה. כמו"כ קיים בעיר ארגון 'תפנית' – המהווה מעין 'אגף תעסוקה' המופעל על ידי 'קופה של צדקה', ועוסק במגוון תחומים בתוך עולם התעסוקה: איתור משרות פנויות ופרסומן, הכשרות, וכן פועל במישורים שונים על מנת לייבא תעסוקה גדולה לעיר בהווה ובעתיד.

בנוסף, קיים ארגון 'פרנסנו בכבוד' המופעל על ידי עסקן נמרץ בקהילת ויזניץ. שני הארגונים שעובדים בשיתוף פעולה מלא, מפתחים את התעסוקה החרדית באזור באופן מפליא ביותר, ובסייעתא דשמיא קוצרים הצלחות רבות במתן פתרונות תעסוקה לכלל המגזרים, עד כדי כך שבערים אחרות כבר פנו אליהם בבקשה לנסות לשכפל את ההצלחה. זאב ווייס 0527626295

תחבורה: ביישוב פועלת תחבורה ציבורית סדירה לכל הריכוזים החרדים ברחבי הארץ בהם - בני ברק, ירושלים, מודיעין עילית, חיפה, בית שמש, אלעד, אשדוד, פסגת זאב, צפת, טבריה וחצור. המסלול עובר ברחובות החרדיים.

לב"ב 14 נסיעות מהדרין ביום, כששישה מהן קו ישיר מהשכונה, כולל קו חזור בשעה 1:00 בלילה למשתתפים בשמחות. ל-5 נסיעות מהדרין ביום ותחבורה נוספת כל שעה עגולה מהתחנה המרכזית. קו רכבת ותחבורה נוספת כל 20 דקות למרכז הארץ. בסופי שבוע תחבורה מהשכונות לכל הריכוזים החרדיים בארה"ק - אלעד, מודיעין עילית, גבעת זאב, בית שמש, חיפה, ועוד.

ברכב – שעה לב"ב ושעה וחצי לי-ם.

מחירי הדירות: שכירות דירת 3 חדרים בעפולה עילית 1200 ש"ח בלבד. יש גם בסביבות ה-1000 ש"ח בלבד. קנית דירה בגבעת המורה 3-4 חדרים: 400-600 אלפי שקלים, בעפולה עילית הדירות הישנות גדולות יותר ומעט יקרות יותר, בהתאמה. בבניה החדשה דירות רחבות ידים: מכ- 740,000 שקלים ומעלה.

נציגים חרדיים בעיריה: הרב מנחם גולד (ג), הרב צור כהן (ש"ס), ועוד שני נציגים דתיים

הקהילות מצליחות לבלום את עליית מחירי הדיור המאפיינים את הריכוזים החרדיים ברחבי הארץ, על ידי ועדות קבלה הנותנות הוראות מפורטות לרוכשים ולשוכרים על איזה סכום לסגור, כשהמחירון באופן כללי הוא כדלהלן: מחיר דירת שלושה חדרים הוא בין 400 אלף שקל, ל-450 אלף. 4 חדרים: עד 700 אלף ש"ח מקסימום. כשמדובר בשכירות דירה, הרי שהמחיר לא יכול לטפס מעל 1500 ש"ח בחודש

הקהילה מקיימת פעילות ענפה של עזרה הדדית הכוללת תמיכה ועזרה למשפחות, גמ"ח עזר לילודת, ועוד גמ"ח נוספים למען בני הקהילה, מכירות חסד, תמיכה וליווי של בני הקהילה החדשים, פעילות רחבה לילדים ופעילויות תרבות. בני הקהילה מוסרים שיעורי תורה בכ-50 בתי כנסת בעיר במסגרת פעילות קירוב לבבות, וכן מפעילים מדרשיות נוער ונשים. בנוסף יוצא לאור מידי חודש ירחון בני הקהילה המרכז את הפעילות.

יש כמעט את כל החנויות ומכירות שהציבור שלנו מחפש. בקרוב ממש פתיחת סניף של רשת "כולל סטור" בעפולה עילית. כמות המרכזי קניות שיש כאן ביחס לגודל של העיר היא הזויה וגורמת לתחרות מחירים לטובת הקונים

יש כאן 4 מתחמי קניה: big, עמק סנטר, מתחם התחנה, One בנוסף יש קניון וגם שדרה של חנויות במרכז העיר. חוץ מזה יש כאן: רמי לוי, שופרסל דיל *2, יינות ביתן, ויקטורי, מחסני השוק קואופ שופ – ואושר עד במרחק נסיעה.. קופות חולים ומכרזי רפואה

קרית אתא

בקריה כ 70000 אלף תושבים. החרדים כאלף משפחות מפוזרים באזור 'מרכז העיר' ולאחרונה גם בשכונת שביט. כ-200 משפחות שייכים לקהילת בני הישיבות והשאר סגנון בעלי בתים. יש כמה רחובות בהם יותר חרדים משאר העיר כמו רחוב "הציונות" ועוד. בבחירות האחרונות ג' קיבלו 721 קולות וש"ס 2,572 קולות. החסידים קהילה קטנה (מאקוועא) באזור ה-50-60 משפחות

מוסדות חינוך: ישיבה גדולה למתחזקים, ישיבה לצעירים של הרב פוסטבסקי. גנים של רשת אגו"י אשכנזים ספרדים וגם גנים חסידים. ת"ת ליטאי תורה בתפארתה של הרב ויספיש. 2 חידורים ספרדים של הקהילה האברכית. ת"ת של החינוך העצמאי של הרב רוטנברג. חידור חסידי עד כיתה א'/ב. בית יעקב יסודי בניהולה של גב' אביטל רוטנברג. בי"ס בני הישיבות הספרדים.. תיכון (בלי ה' ו') בניהולה של גב' שרה רוטנברג. אפשר גם להעזר במוסדות הלימוד ברכסים\חיפה

רב הקהילה הגר"ש ליפשיץ שליט"א,

כוללים: נפתח כולל של יששכר באהליך 35 אברכים.. כולל אברכים "בית ישראל ישעיהו". יש עוד כולל אשכנזי ותיק 20 אברכים. כולל נוסף עבור האברכים הצעירים, בראשות הגאונים הגר"ד בוברמן שליט"א והגר"א שוק שליט"א. 2 כוללים חסידיים. 5 ספרדים. כולל ערב וסדרי לימוד מיוחדים בערבים עם בעלי בתים מהסביבה.

מקומות תעסוקה: בקהילה משתדלים לסייע לכל אחת למצוא את העבודה המתאימה לה

תחבורה: יש תחבורה סדירה לב"ב\רכסים ולירושלים אפשר לנסוע דרך רכסים (שבה יש מספר נסיעות ביום). 10 ד' נסיעה (ברכסים). בסופ"ש יש אוטובוסים ישירים לב"ב ירושלים בית שמש מודיעין עילית. ביום יום לב"ב כל 1 שעה לירושלים כל 30 ד'

מחירי הדירות: שכירות 1550. קניה במרכז הישן 750-800 אלף שקלים, בשביט 3 חד' ב550 אלף

נציגים בעירייה: 1 לג' 3 לש"ס. המספר של האחראי הקהילה אלקנה ויסנשטרן 0548473524

עוד על הקהילה: בבתי הכנסת השונים מתקיימים שיעורי תורה ותפילות סביב השעון.

פעילות לנשים: לנשות הקהילה מתקיימים אירועים מיוחדים, ערבי נשים, שיעורים ועוד, כאשר לאחרונה ניתן דגש מיוחד, לסייע לעשרות המשפחות החדשות שהגיעו לעיר בקיץ האחרון, להשתלב ביתר קלות. ההרמוניה בין כל הקהילות טובה, דבר המשפיע על כלל צרכי הקהילות השונות. קופת החסד המרכזית משותפת לכלל הקהילות.

מאחר והמקום סמוך מאד לרכסים וחיפה (מרחק הדומה למרחקים בין השכונות בירושלים), התפתח מאד מרכז הקניות החרדי בעיר, ובו רשתות שיווק, מרפאות, מאפיות, חנויות ביגוד והנעלה, עד שכיום המקום הפך למטרופולין של ממש לציבור החרדי באזור חיפה, רכסים והקריות, ומשרת עשרות אלפי משפחות חרדיות מהסביבה כולה. קיימת תחבורה ציבורית סדירה לערי המרכז החרדיות ולרכסים הסמוכה.

בונים עכשיו בית חולים חדש בנוסף ל4 בתי חולים בחיפה (10ד' נסיעה מק"א). יש מפעלים באזור התעשייה איקאה היחיד בצפון, קניון עזריאלי, מרכז ביג . בנקים יש של כל החברות, לאומי, דיסקונט, פועלים, מזרחי, וכו

קרית מלאכי

קרית מלאכי נמצאת במרכז - 40 דקות מבני ברק, 40 דקות מירושלים, 45 דקות למודיעין עילית, 30 דקות לבית שמש ורבע שעה לאשדוד.

רוב תושבי קרית מלאכי הם ציבור מסורתי המכבד את אורח החיים החרדי. מתוך 13 חברי מועצת העיר 9 מהם חובשי כיפות כשראש העיר ביניהם, ארבעה חברי מועצה מתוכם הם חרדים – שני נציגים לחב"ד נציג לדגל התורה נציג של ש"ס. נציג דגל משמש בתפקיד המשנה לראש לראש העיר. בבחירות האחרונות 28% מתושבי העיר הצביעו למפלגות החרדיות – מתוך 11,862 מצביעים 2,272 הצביעו לש"ס ו-1,098 ליהדות התורה.

אופי הקהילה

קהילה הליטאית "אילת השחר" בעיר הוקמה לפני 6 שנים וכיום היא מונה כמאה משפחות חרדיות אברכים בוגרי כלל הישיבות הליטאיות. רב הקהילה הוא הגאון הרב יצחק אברמוביץ' שליט"א המשמש גם כדיין ומו"צ בהקהילה החרדית באשדוד שם הוא גר. בשכונה נחלה - חב"ד ובשכונות הסמוכות לה מתגוררות כ-1000 משפחות המשתייכות לקהילה. חוץ מהקהילה החרדית הישיבתית יש ציבור גדול ספרדי בעיר אשר לומד במוסדות של חב"ד ושל קהילת אילת השחר.

שכונות מגורים

הקהילה ליטאית ממוקמת בשכונת ויצמן במערב העיר סמוך ישיבה המפורסמת ישיבת קריית מלאכי. לקהילה כולל אברכים גדול ובו כמה מסגרות לימוד, הכולל בראשות בנו של הרב עמית

כוללים: כולל של יששכר באהלך. יש אברכים שלומדים בישיבה של הרב עמית. יש גם כמה כוללים ספרדיים

מוסדות חינוך: הקהילה מאוד צעירה ולכן היא מתאימה בעיקר למשפחות צעירות יותר היות וכרגע בשנת הלימודים הנוכחית אין כיתה א' לא לבנים ולא לבנות כרגע. מוסדות הקהילה מסתכמים במעון וגני ילדים, עד גיל חידור/בית ספר כן מדברים כרגע על פתיחת כיתה א' לבנים לשנה הבאה (עוד לא סופי)

מאז הקמת הקהילה ועד היום נבנה בקריית הישיבה מעון יום גדול עם שלש כיתות מלאות עבור בני הקהילה ובעקבות התרחבות הקהילה ומחוסר מקום במעון להכיל את כל הילדים נפתחו השנה עוד 2 משפחתונים של הקהילה. כמו כן נבנו שלושה גנים כשהגן האחרון נפתח השבוע. לעת עתה עדיין אין תלמוד תורה ובית ספר לקהילה בעיר והילדים שסיימו את הגנים (כעשרה), נוסעים בהסעות לבי"ס ביישוב קוממיות הסמוך ולת"ת באשדוד או ביסודות. על פי כמות הילדים במעונות ובמשפחתונים, בשנתיים הקרובות יוקמו בית ספר לבנות ות"ת לבנים.

כמו כן, בעקבות התפתחות והתרחבות הקהילה, בתחילת זמן אלול השנה נפתח כולל חדש לחשובי האברכים בעיר.

מקומות תעסוקה: עבודה לאישה יש כמו בכל עיר (קטנה) אבל יש הרבה שיוצאות לעבוד באשדוד בית חלקיה חפץ חיים שזה מרחק רבע שעה נסיעה

תחבורה: חברת אפיקים מפעילה מספר פעמים ביום נסיעות לבני ברק, אשדוד, ירושלים ובסופ"ש מתקיימות נסיעות למודיעין עילית, אלעד, קריית גת וביתר עילית. כמו כן, קווים פנימיים מובילים מהשכונות החרדיות לתחנת הרכבת 'קריית מלאכי יואב' בתדירות גבוהה.

מחירי הדירות: קנייה – בין 680,000 ש"ח 3 חדרים 4 חדרים 100 מטר באיזור 750,000. שכירות – 2100 – 2400 ₪.

בעיר ישיבה מפורסמת "ישיבת קריית מלאכי" בראשות הגאון רבי יהודה שרגא עמית שליט"א בה לומדים מאות בחורים. הישיבה מוכרת יותר כישיבה ל'חיזוקים' מכל עולם הישיבות ולומדים בה ציבור גדול של מתחזקים ובעלי תשובה. הישיבה משמשת כמרכז רוחני עבור כלל תושבי העיר העומדים בקשר עם צוות הישיבה המורחב, הישיבה מוכרת ומוערכת ע"י כל תושבי העיר.

לפני כ-6 שנים, בעקבות תופעת היציאה החרדית לערי הפריפריה, החל להתרקם סביב הישיבה קהילת אברכים בוגרי כל הישיבות בראשות הרג"י אברמוביץ' שליט"א, עם השנים שונתה פני שכונת ויצמן והשכונה

בשכונה נחל"ה - חבד ישנם את כל המוסדות הנצרכים למשפחה חרדית – מעונות-יום, בית ספר לבנות ותיכון. השכונה ידוע בפעילות החסד הענפה המשפיעה על האזור כולו, פועלים בה מספר ארגוני חסד והצלה. כאמור, בשכונה פועל בית כנסת חב"ד המרכזי המשמש כשטיבלאך פעיל מנץ החמה ועד חצות לילה ובו מתקיימים עשרות מניינים ביום. מאז החלה הקורונה – בית הכנסת סגור והתושבים מתפללים בחצרות הבתים.

כמו כן, חנויות, מסעדות וקונדיטוריות רבות בעיר מחזיקות בתעודת הכשרות המהודרת של הרב ירוסלבסקי שליט"א.

בעיר פועלים מספר מקוואות מטעם חב"ד, וכן מקוה חדיש ומודרני הוקם לאחרונה ע"י המרכז הארצי לטהרת המשפחה.

תל ציון

הישוב כוכב יעקב הוקם בקיץ תשד"מ, ונקרא ע"ש הצדיק רבי יעקב אבוחצירא זיע"א. הישוב מונה כ-600 משפחות, בישוב ישנן שכ' בתי קבע ושכ' קראוונים. בשנת 2000 הוקמה בסמוך לישוב שכונה חרדית – "תל ציון" – הכוללת 800 יחידות דיור של קבע, בבניה רוויה. השכונה מתנהלת כישוב בפני עצמו.

מוסדות חינוך: מעונות יום, גני ילדים, בי"ס ת"ת ממ"ד בנים, בי"ס בנות, אולפנת צביה, ישיבת הסדר "היכל אליהו", כולל "יד שאול". כולל - "ציון נריה". תלמוד תורה אחה"צ לבנים - יומיים בשבוע (שעה בכל יום). תלמודית אחה"צ לבנות - יומיים בשבוע. מרכז הפעלה / משחקיה - פעילות לפעוטות. ספריה מרכז למידה

בנייה: פרויקט נוף הרים שלב א' - במרכז הישוב כ-60 יח"ד. פרויקט המשך שכ' צב"ר כ-28 יח"ד. בניה עתידית- המשך בניה שלב ה' כ-300 יח"ד. בתי כנסת: בישוב פועלים הרבה בתי כנסת, חלקם מטעם הישוב, חלקם פרטיים,

א. בית הכנסת המרכזי "הדר ציון", בראשות הרב שלמה אזולאי. ב. בית הכנסת האשכנזי "קהילת תפארת יעקב", בראשות הרב נתנאל פרנקנטל. ג. בית הכנסת בגבעה, בראשות הרב רפאל זרחיה. ד. בית הכנסת במערב, בראשות הרב אהרן כהן. ה. בית הכנסת "שמשי ומגן" (נוסח צפון אפריקה), בראשות הרב דוד לנקרי. ו. בית הכנסת נוסח תימן. ז. בית הכנסת חב"ד, בראשות הרב יוסף מינסקי. ח. ישיבת "היכל אליהו" בראשות הרב בוצ'קו. ט. כולל "שמן ששון" בראשות הרב אלון תדהר. י. כולל "ציון נריה" בראשות הרב משה גוזלן. יא. מוסדות "תומר דבורה" בראשות הרב מאיר אתר. יב. בית הכנסת "ריחניאן", בראשות הרב בן ציון דוד. יג. בית הכנסת "היכל מרדכי" בראשות הרב מרדכי רויימי

מועצה כוכב יעקב, טל: 02-9973972, פקס: 02-9974016, דוא"ל: ky9973972@gmail.com

שכונות: השכונה החדשה - משפחות בסגנון יותר ירושלמי ליטאים וספרדים אבל אווירה ליטאית. השכונה הישנה ספרדית תחבורה טובה מאוד.

מיצד

בתים פרטיים מרווחים עם גינה ענקית, מגוון שירותים קהילתיים, אויר משיב נפש מהרי ירושלים ונוף עוצר נשימה.

הבית: חד משפחתי 116 מ"ר על שטח של כ-500 מ"ר, בנוסף ניתן לבצע הרחבה של 30 מ"ר קומת קרקע ו-89 מ"ר קומה שניה.

הישוב נמצא בקרבת שני מרכזים חרדיים. נסיעה קצרה של 20 דקות מביתר עילית וחצי שעה מירושלים

כל המשפחות המתגוררות בישוב הן משפחות של בני תורה, המחנכות את ילדיהן על פי דרך התורה, ושולחות את ילדיהן לת"ת ובית יעקב המשתייכים למגזר החרדי. במיצד שוכנת ישיבת "נחלת יאיר" בראשות ראש הישיבה הרה"ג ר' יצחק לופולינסקי. הישיבה מונה 60 בחורים ומוסיפה רבות לצביון הרוחני של הישוב. לשירות התושבים פועל במקום סניף של קופת חולים לאומית, מכולת, מעונות יום, גני ילדים, מתנ"ס, שירותי חירום רפואיים, מקווה טהרה, בית כנסת ובית מדרש.

אופי חברי הקהילה הוא משפחות חרדיות תורניות בוגרי ישיבות ובוגרות סמינרים ובכך מהווה חוליה ייחודית בקרב ישובי גוש עציון. מיצד נוסד לפני 31 שנה כיום גרות בישוב 70 משפחות. לאחרונה חלה בישוב התפתחות עצומה, ובראשה פרויקט הרחבת הישוב בעוד 80 משפחות

יש ספרדים וחסידים קצת אבל ברוב המוחלט ומה שרוצים שיהיה זה ליטאים וזילברמן.

מעלה עמוס

קהילה של ליטאים, ספרדים וחסידים. מקום מדהים, עם נופי בראשית עוצרי נשימה
בשיש ראות טובה ניתן לראות גם את ים המלח.

מתווך 0527630544

נחליאל

צפת

בצפת חיים כיום כ-40,000 תושבים כש-55% מהם הינם חרדים. 60% מחברי המועצה בעיר נבחרו מטעם רשימות חרדיות. אין קולנוע ולא קניון, לא ברים ולא פאבים, לחילונים אין מה לעשות בצפת ולכן אין הגירה חילונית לצפת. לצד היתרונות הרוחניים, צפת אטרקטיבית גם בזכות האקלים הנוח, הנוף הגלילי המשקיף לעבר מירון, לעבר הרי הגולן ולכנרת. בעיר יש בית חולים מפותח ומשרדי ממשלה. צפת נהפכה לעיר נופש בפרט בקרב הציבור החרדי, שמנצל את המקום לחופשות בימי 'בין הזמנים' ולשבתות במהלך השנה, עד כדי כך שהרעש הכי מוכר לאזני תושבי ה'עתיקה', הוא ה'גלגלים' של עגלות התיקים והמזוודות.

בצפת גם הציבור הכללי בעיר מסורתי ומכבד. ניתן לראות זאת גם בתוצאות הבחירות לכנסת, כשהתנועות שחרטו על דגלן את המלחמה בקודשי ישראל, לא קיבלו יותר מ-10% מסך הקולות.

יש בצפת בתי כנסת הפזורים בכל פינה בעיר, שירותי דת ברמות כשרות גבוהות ביותר, מוסדות חינוך מצוינים לכלל הקהילות, וכוללים ליטאים, חסידיים וספרדים, בהם הוגים בתורה מאות עמלי תורה. צפת התברכה ברבנים ומו"צים חשובים של הקהילות המפוארות

יש כוללים ובתי כנסת ליטאים פרוסים ברחבי העיר, כגון, נחלת נפתלי של הרב פייבלזון, רידב"ז, אוהל דוב, חניכי הישיבות ועוד. גנים בנים בנות תלמוד תורה עם 300 ילדים. בית ספר בית יעקב, סמינר בית יעקב סניף של דרכי רחל הרב מנדלזון (הסניף) – תיכון, בשנים האחרונות החלו גם בלימודי סמינר.

קהילות: קהילות הספרדים הוותיקות. משפחות ליטאיות - למעלה מ-300. קהילת צאנז - יש בעיר שני מרכזים, בעיר העתיקה ובשכונות הדרום, אשר מונים יחד כ-80 משפחות. קהילת לעלוב מונה כ-70 משפחות, בית הכנסת של הקהילה ידוע כשטיבלך של דרום העיר והקהילה אף מחזיקה מטבח חסד ענק וקופת חסד לכלל תושבי העיר. קהילת ביאלא מונה כ-60 משפחות, קהילת מאור חיים ויזניץ מונה כ-50 משפחות, קהילת אמשינוב מונה כ-50 משפחות, קהילת סרט ויזניץ כ-25 משפחות וקהילת סדיגורה מונה כ-20 משפחות.

כמו כן, אדמו"רים ורבנים רבים בעיר. קהילות מיוחדות בעיר כמו קהילתו של האדמו"ר מנדבורנה (צפת) הנחשב לאחד מצדיקי העיר ותושבים רבים משתתפים בפעילויותיו. רב העיר העתיקה הגר"ד קפלן שליט"א

בבחירות לכנסת ה-20 שהתקיימו באדר תשע"ה, קיבלה יהדות התורה בצפת 1,404 קולות, ולאחר 4 שנים בניסן תשע"ט המספר הגיע ל-2,700 קולות (עליה של 43%).

השכונות החרדיות המרכזיות בעיר הם מאור חיים, שכונות הדרום, העיר העתיקה, כנען (חב"ד) ושכונות הצפון המתחדדות, אולם לא קיימת שכונה בעיר בה אין אחוז ניכר של

תושבים חרדים. בכל העיר פזורות משפחות חרדיות מכל העדות והחוגים, כשחלק מן הקהילות בשכונות אלו מבוססות עם מוסדות ושירותים מספקים לקהילה.

מוסדות חינוך: הגר"ד קפלן שליט"א עומד בראש מוסדות ישיבת צפת בעיר העתיקה הכוללים את תלמוד תורה, בית ספר לבנות, גני בנים ובנות, סמינר וכוללים.

הציבור הליטאי בצפת צעיר, אין יותר מ-10 משפחות עם בחורים בישיבה גדולה. נפתחה השנה ישיבה קטנה כוללים יש 5 ליטאיים ועוד עשרות שלא. יש כאן מבחר כוללים המתאימים לשאיפתו של כל אברך. כולל עיון, כולל הלכה, ועוד.

תחבורה ברכב: פחות משעתיים מירושלים, ומשעה וחצי מבני ברק באוטובוס קצת יותר.

תחבורה ציבורית לירושלים בני ברק אשדוד טבריה חיפה כרמיאל נוף הגליל עפולה וכדומה כל ימות השבוע, שאר הריכוזים החרדיים שבמרכז הארץ ובדרום בסופי שבוע ובבין הזמנים

מחירי הדירות: ניתן לפנות למתווכים כגון: הגב' ה. סובל 053-319-9682 או נחמן אקרמן 052-714-3567

עוד על הקהילה: הקהילות החרדיות בעיר מקיימות פעילות חסד ענפה המשרתת את כלל תושבי העיר. ארגון ביקור חולים צפת הקים מערך חלוקת אוכל בביה"ח זיו וכן גמ"ח תרופות שלו סניפים בכל העיר. בארגון שוקדים עתה על הקמת חדר הכנסת אורחים בביה"ח.

במועצה ראש עיר שומר מסורת שנבחר ע"י רוב החרדים ואכן מתנהג בהתאם. מתוך 15 חברי מועצה: 9 חרדים, 2 דתי לאומי, 4 חילונים 9 חרדים: 2 שס (1977 קול) 2 דגל (1384 קול) 1 אגודה (1140 קול) 2 חבד (2022 קול) 1 שהתמודד בסיעה עצמאית (859 קול) 1 שהתמודד בתוך הליכוד.

עירוב מהודר בד"ץ העדה החרדית. כמו כל עיר חרדית: יד שרה, עזרה ליולדות, מאות גמחים, משנת יוסף, קופת צדקה של העיר, איגוד בני הישיבות, ישיבות בין הזמנים, הופעות הקרנות ואירועים, מבחני דרשו, שיעורים ומפגשים לנשים וכדו', מזון בכשרויות מהודרות.

נוף יש כמובן בשפע, או של הכינרת או של מירון או שניהם ביחד חוץ מכל הטבע שאופף את צפת במעינות ובמקומות קדושים..

לברורים אודות הקהילה: נציג ועדת הדיור של דגל התורה בצפת 054-840-5018

עיתון מקומי צפת בתנופה וידיעון צפת.

נתיבות

העיר הדרומית שממוקמת בצפון הנגב משמשת כמגדלור החרדי של האזור כולו. כיום מונה נתיבות כ-42,000 תושבים כאשר 50% מתוכם משתייכים לזרמים כאלו ואחרים בחברה החרדית, הקהילה החרדית בנתיבות חיה כיום בהרמוניה נפלאה ומשמשת כדוגמא לקהילות חרדיות מתפתחות כיצד מקימים קהילה תורנית איכותית בסביבה מעורבת.

הגודל של הקהילה החרדית בא לידי ביטוי בבחירות המקומיות בהן זכו הרשימות החרדיות בששה חברי מועצה (חמשה נציגים של מפלגת 'שס"ג' וחבר נוסף ממפלגת 'יחד') מתוך חמשה עשר, כשמתוכם מכהנים כיום סגן ר"ע ומ"מ ר"ע. ראש העיר אף מחזיק יועץ לענייני חרדים על מנת לקדם את הפעילות למען הציבור.

בראשות העיר עומד מר יחיאל זוהר כבר למעלה מ-30 שנים. בקהילה מדגישים כי זוהר נמצא ביחסים מצויינים עם הקהילה החרדית ונהנה מתמיכתם מדי בבחירות.

הקהילות: קהילה מיסודו של מרן הגר"י אברג'ל זצוק"ל, קהילת בני תורה ספרדים בראשות הגאון הרב דנון דנין שליט"א, קהילה ליטאית בראשות הגאון הרב שמואל מונטג שליט"א, קהילות של רבני משפחת איפרגן, קהילות של רבני משפחת אבוחצירא, קהילות של רבני משפחת שריקי, קהילת חב"ד וקהילת ברסלב.

לקהילות קודש אלו נוספים עשרות רבנים ראשי כוללים המפארים כאמור את עולם התורה של אזור הדרום.

שכונות מגורים: המשפחות מתיישבות בעיקר בשכונות החדשות המוקמות בשנים האחרונות בעקבות הגידול המסיבי בתושבי העיר. אלפי משפחות נוספות צפויות להתאכלס בשנים הקרובות בפרויקטים של מחיר למשתכן.

כמו כן, שכונה חרדית חדשה "רמות מאיר" אושרה לאחרונה ועל פי התוכניות יהיו בה כ-1,700 יח"ד. בשכונה שתוכננה עבור ציבור שומרי התורה מתוכננים מבני ציבור רבים הכוללים מוסדות ובתי כנסת בהתאם לצרכי התושבים. בנוסף לאמור ישנם מאות משפחות חרדיות שמהגרות לשכונת 'נתיבות מערב' אף שהשכונה אינה בגדר 'שכונה חרדית'.

ברחבי השכונה נבנים מספר פרויקטים המותאמים לציבור החרדי, זאת בנוסף למשפחות שגרות בפרויקטים מעורבים. שלפי הערכות בשכונת נתיבות מערב צפויות להתאכלס כ-1500 משפחות חרדיות.

מוסדות חינוך: נתיבות מתפארת במוסדות תורה המפארים את עולם התורה באזור הדרום, בעיר קיימים עשרות כוללים לאברכים מצוינים. ביניהם הכולל המפורסם של מוסדות "קול רינה – רב פעלים" בראשות הגאון הרב החיד"א שליט"א, בנו של מרן הגר"י אברג'ל זצוק"ל, בכולל זה הנחשב לגדול והמרכזי שבעיר לומדים כ-500 אברכים.

בנוסף, בנתיבות עשרה תלמודי תורה לבנים ומספר דומה של בתי ספר 'בית יעקב' לבנות. ניכרת בעיר מגמת עליה במספר תלמידי כיתה א' בכל שנה וכיום אין מקום לכיתה א' מה שיצריך לשנה הבאה לפתוח עוד כיתות לבנים ובנות.

ישיבת הנגב – שכר שכיר שהוקמה על ידי מרן הגאון רבי יששכר מאיר זצוק"ל נחשבת לאחת מהישיבות המרכזיות בעיר. כיום עומד בראשות הישיבה הגר"א לוי שליט"א שאך לאחרונה התמנה לחבר במוצעת גדולי התורה של דגל התורה.

ישיבת הנגב ידועה כישיבה שהעמידה תלמידים רבים שמשמשים כיום בתפקידי מפתח בעולם התורה כדוגמת הראשון לציון הגר"י יוסף שליט"א ומרן הגאון רבי יורם מיכאל אברג'ל זצוק"ל, שאף הקים בעצמו מוסדות רבים ברחבי הארץ ובנתיבות בפרט. בנוסף, בשנים האחרונות הוקמה בעיר ישיבה נוספת שזוכה לתהודה רבה – ישיבת "יקירי ירושלים" בראשות הגר"ח כהן שליט"א, בנו של הגאון רבי יהודה כהן שליט"א. כיום מונה הישיבה כ-180 בחורים מהמובחרים שבעולם הישיבות כאשר הצפי בשנים הקרובות להכפיל את מספר הבחורים בישיבה.

בתי כנסת: בעיר פועלים כ-250 בתי כנסת ובהם מתקיימים אלפי שיעורים מידי שבוע תחבורה: יש שתי רכבות בשעה לכל כיוון, בכיוון אחד לאופקים ובאר שבע. בכיוון שני לשדרות, אשקלון, אשדוד, יבנה, ראשון לציון, בת ים, חולון, תל אביב, בני ברק, פתח תקווה, ראש העין, כפר סבא, הוד השרון ורעננה.

יש כל יום אוטובוסים לירושלים, לבני ברק לאשדוד, לאשקלון, לשדרות, לבאר שבע, לאופקים, לתפרח, לדימונה, לירוחם ולרחובות. ובסופי שבוע למודיעין עילית, לביתר עילית, לבית שמש ולאלעד

עוד על הקהילה: כאמור, העיר נתיבות זוכה לגידול מתמיד במספר התושבים ובניגוד לערי האזור, העיר נמצאת במצב של הגירה חיובית ומתפתחת כל העת. ההגירה החיובית ממנה נהנית נתיבות בשנים האחרונות באופן כללי, מתבטאת בעיקר במגזר החרדי כאשר אלפי משפחות חרדיות מחליטות לקבוע את מושבם בעיר.

קונטרס

מתנה מרובה

סימן א. דברי הפוסקים בענין ריבוי נדוניא 77

סימן ב. בדין סעודה שאינה מספקת לבעליה ..... עמ' 80

סימן ג. מו"מ בכמה מצוות שבין אדם לחבירו ..... עמוד 82

סימן א

דברי הראשונים והפוסקים בענין ריבוי נדוניא

ענף א.

א. כתב הרמ"א בדרכי משה אבן העזר קיג ג וז"ל: כתב המרדכי פרק נערה שהיו נוהגים לנדות על כל מי שמוסיף הרבה יותר מדאי לנדן בתו כי אין ראוי לעשות כן וע"ש, וכ"כ הר"ן פרק מציאת האשה דאסור ליתן לבתו יותר מעישור נכסים עכ"ל, והובא בדרישה שם. ובשו"ע שם סעיף א' כתב הרמ"א: י"א דאף האב בחיים אין לו להוסיף לבתו יותר מעישור נכסים ואין נוהגין כן.

ב. והנה, עד כאן לא כתב הרמ"א אלא שנהגו כדעת המתירין להוסיף על עישור נכסים, אבל באמת אותם פוסקים עצמם שמתירין להוסיף על העישור, מזהירין שלא להרבות יותר מידי, וכתבו שראוי לנדות על כך. ראה ים של שלמה כתובות ד, לט וז"ל "ויכול להרבות כשיעור מה שישאר לבנו, אבל האידנא נהגו להרבות יותר ממה שראוי לבן, ולפעמים נותנים כל אשר להם, עד שלא ישתאר להם מידי, וראוי היה לנדות על ככה" עכ"ל.

ומקור הדבר בתשובות הגאונים, הובא בעיטור אות כ כתובות, וברא"ש כתובות פ"ד סי' כד, ריטב"א נג, א ונ"י שם, ועוד, שכתב וז"ל "וכמה פעמים הוצרך הדבר לנדות את מי שמרבה במתנת בתו ובנדוניא יותר מדאי", וכן במאירי נג, א "ראוי להיזהר ביותר שלא לתת לבנות יותר מדי", ובד"מ כתב בשם המרדכי "שהיו נוהגים לנדות על כל מי שמוסיף הרבה יותר מדאי לנדן בתו", ובראב"ד תשובות ופסקים סא וז"ל נהגו שלא ליתן אדם ממון גדול לבתו עכ"ל, ובתשב"ץ ב, רלג וז"ל וארחייהו דאינשי לפחות ולא להוסיף משום דלא ליהוו כי עבורי אחסנתא עכ"ל. ובשו"ת מהרשד"ם אהע"ז קפח וז"ל ואין לך מנהג גרוע יותר מזה להעביר האדם נכסיו מבניו הזכרים ולתתם לבנותיו עכ"ל.

והנה היש"ש הרי הוא מכת המתירין להוסיף על העישור כמבואר בדבריו, וכן הראב"ד כפי שיתבאר להלן, ומ"מ כתבו שלא להרבות יותר מידי, וגם הגאונים לא הזכירו כלל ענין עישור נכסים, אלא כתבו בסתם שאין להרבות.

וראה גם באבנ"מ סימן קיג בהגהה, שאע"פ שמותר להוסיף על עישור נכסים, מ"מ אינו רשאי להוסיף אלא כחלק בן זכר, שלא אמרו אלא שיקפוץ אדם ויתן לבתו כמו לבנו, ולא יותר. והביא מקור לדבריו מפסקי רי"ד והריב"ש בשיטה מקובצת.

ג. וכ"ש שאסור להפציר באב להוסיף, וכמ"ש ביש"ש שם וז"ל "ואסור לסייע בדברים, שיפתה אותו שיתן יותר מעישור, מאחר שאין דעתו נוטה להרבות נדוניא, כדמשמע להדיא בסוגיא וכו'. " וכן מבואר בריא"ז שם ד, ד י.

ענף ב.

א. ונרחיב קצת בעיקר מחלוקת הראשונים אם מותר להוסיף על עישור נכסים. בתוס' כתובות נ, ב ד"ה ומאי ותוס' הרא"ש שם בשם רבינו חננאל כתב וז"ל "משמע דדוקא עד עישור נכסים שרו רבנן, אבל טפי איכא עבורי אחסנתא". וכן כתב הסמ"ג (פא), הגהות מיימוניות (אישות כ, ג), העיטור (אות פ פסיקתא, מהדורת רמ"י ח"א סז ב), הראב"ן (כתובות ס' סא), הר"ן (שם סח, א), שו"ת מהר"מ מינץ (לא), שו"ת רדב"ז (ד, רנה), המהרי"ט (א, כט). ובשו"ת מהריט"ץ החדשות יג כתב וז"ל הרי לנו רובא דמגדר רוב מנין ורוב בנין דאין להוסיף ומאן דמוסיף עבר על עבורי אחסנתא וכו' עכ"ל.

ב. והנה אותם הראשונים הורו דין נוסף, שאם מת האב ובית דין באים ליתן ליתומה נדוניא מנכסיו, אין נותנים לה יותר מעישור נכסים, אפילו אם אומדים שהיה דעתו של האב ליתן לה יותר מעישור נכסים. אבל לגבי הדין הזה מצינו שהרבה ראשונים חולקים וסוברים שאם היתה דעת האב ליתן לבתו יותר מעישור נכסים, נותנין לה (רמב"ם, ראב"ד, רש"י, רמב"ן, ריטב"א ורשב"א). וכן נקטו הפוסקים להלכה.

ג. ולכאורה כל אותם ראשונים שחולקים לגבי הדין השני וסוברים שנותנים ליתומה יותר מעישור נכסים, בהכרח סוברים גם שהיה מותר לאב לתת לבתו מחיים יותר מעישור נכסים. שאם נאמר שאסור לאב לתת בחייו יותר מעישור, לא מסתבר שחכמים יעשו תקנה לתת ליתומה יותר מעישור במקרה שאביה רצה לעבור איסור לתת לה כך. ואם כן כיון שהרמב"ם וסיעתו סוברים שנותנים ליתומה יותר מעישור נכסים, בהכרח שהם סוברים שהיה מותר לאביה לתת יותר מעישור נכסים. וכך כתב בקה"י סי' מו.

ג. אולם אפשר לדחות ראיה זו, לפי מה שמצדד הקה"י שם בהמשך הסימן, שגם אותם ראשונים שכתבו שאסור לאב לתת יותר מעישור, אין כוונתם שיש בזה איסור ממש, אלא הוא מידת חסידות. ולפי זה יתכן שגם הראשונים החולקים בדין היתומה, מודים שלגבי האב מידת חסידות מידת חסידות היא שלא ליתן יותר מחומש, ומכל מקום הם סוברים שכיון שהאב רצה לתת לבתו ולא חשש למידת חסידות, יש לנו לתת ליתומה כרצון האב.

ה. והקה"י שם הביא ראיה לדבריו שאין זה אלא מידת חסידות, ממה שמבואר שם בגמ' במעשה של אבא סוראה, שהבטיח לבתו הרבה יותר מעישור נכסים, ושאל אם יחזור בו, ואמרו לו שאין הדבר ראוי לחזור בו. והנה אם היה בזה איסור ממש ודאי ראוי שיחזור בו, כדי שלא לעבור איסור. אלא מוכח מכאן שאין זה איסור ממש.

ו. ולכאורה ראיה זו אינה מובנת, שהרי לא מפורש בגמרא שהיה לאבא סוראה בנים, ואולי באמת לא היה לו אלא אותה בת ולא היה שם חשש העברת נחלה, ואין מכאן ראיה שכך הדין גם במקרה שיש בנים וצ"ע.

ז. ובעצם בה שכתב הקהילות יעקב שאין כוונת הראשונים לאיסור ממש אלא למידת חסידות, עיין בדברי הראשונים והפוסקים שצויינו לעיל אות א שלכאורה משמע בדבריהם לא כן. וצ"ע.

ח. ומכל מקום למעשה כבר כתב הרמ"א שנהגו להתיר, אלא שכבר נתבאר לעיל שגם המתירים לתת יותר מעישור מזהירים שלא להרבות יותר מידי, ואם כן לכו"ע יש להמנע מלרבות כל כך.

סימן ב

בדין סעודה שאינה מספקת לבעליה

(א) כתב הרמב"ם הלכות תשובה ד, ד כתב חמשה דברים העושה אותן אין חזקתו לשוב מהן, לפי שהם דברים קלים בעיני רוב האדם ונמצא חוטא והוא ידמה שאין זה חטא, ואלו הן האוכל מסעודה שאינה מספקת לבעליה שזה אבק גזל הוא, והוא מדמה שלא חטא ויאמר כלום אכלתי אלא ברשותו וכו' עכ"ל.

וכעין זה כתב בספר חסידים סימן שטז וז"ל יש דברים שאינן גזל והם חמורים מגזל כגון אם בא אורח וכו' בבית עני שאין סיפוק בידו, ובוש לומר שאין לו, זה גזל גמור בדין שמים. דהרי ריבית שאדם נותן מרצונו אעפ"כ אסרה תורה, וכ"ש זה וכו'. ותשובתו קשה, שאם ישלם לו בוש לקבל עכ"ל.

(ב) ויש לעיין בשינוי הלשון בין דברי הרמב"ם לדברי ספר חסידים, שברמב"ם כתב שהנאה מסעודה שאינה מספקת לבעליה היא "אבק גזל", ובספר חסידים כתב שהוא "גזל גמור בדיני שמים", ונראה שבאמת יש חילוק בזה והדברים מדוקדקים. שה"ספר חסידים" מדבר באדם שבא מעצמו להתארח אצל העני, שאז יש יותר לחוש שאינו מארחו אלא מחמת הבושה, ולכן חשיב "גזל גמור בדיני שמים", אבל הרמב"ם מדבר שהבעה"ב מזמינו לסעודה מעצמו, שאז החשש שאינו נותן בלב שלם הוא חשש רחוק, ולכן אין זה אלא "אבק גזל".

(ג) ובסמ"ע חושן משפט רמב סעיף א כתב וז"ל: והא דהתחילו הטור והמחבר וכתבו הנותן מתנה מחמת אונסא, אינו ר"ל דוקא אונס גדול דהכאה ויסורין וכיוצא בהן, אלא כל דלא ניחא ליה ונותן, ודאי מטעם שום דבר נתנו, והוא האונסו ליתן לו, ולא בלב שלם עכ"ל. ומדבריו עולה שכאשר המתנה ניתנת רק מחמת הבושה ו"לא ניחא ליה" במתנה

עצמה ו"אינו נותנה בלב שלם", אינה מתנה כלל והוא גזל גמור. ולכאורה הוא לא כמו שנתבאר לעיל שהוא רק מידת חסידות או גזל בידי שמים. אמנם החילוק פשוט. שהרמב"ם והספר חסידים מדברים במקרה שאין הדבר ברור ויתכן שבאמת נתן בלב שלם ולכן אינו גזל גמור. ואילו הסמ"ע מדבר במקרה שברור לנו שלא נתן אלא מחמת הבושה שאז אינה מתנה כלל וזה גזל גמור.

ה) ובבבא מציעא כב, א מובא שאמימר ומר זוטרא ורב אשי נקלעו לפרדס של מרי בר איסק, ואריסו הביא להם תמרים ורימונים, וכשהגיע מרי בר איסק גילה דעתו שהוא מרוצה בנתינה זו, ובכל זאת מר זוטרא לא אכל, מחשש שלא אמר בן מרי בר איסק אלא מחמת הבושה. וכתב על זה בחכמת מנוח שם וז"ל: מכאן מוכח בהדיא דמתנה שאדם נותן משום כסיפותא יש בה משום גזל, ואסור לקבלה עכ"ל. וזהו כדברי הסמ"ע.

סימן ג

דו"ד בכמה מצוות שבין אדם לחברו

א. כ' הרמב"ם הלכות דעות פרק ו' הלכה ג' וז"ל מצוה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו שנאמר ואהבת לרעך כמוך, לפיכך צריך לספר בשבחו ולחוס על ממונו כאשר הוא חס על ממון עצמו ורוצה בכבוד עצמו, וכ"כ בספר המצוות ר' ז"ל, תהיה אהבתו וחמלתו לאחיו כאהבתו וחמלתו לעצמו בממונו ובגופו, מה שירצה ארצה אני בשבילו, וכל מה שארצה לעצמי ארצה לו עכ"ל. נמצא שכל הנוהג בחברו באופן שלא היה רוצה שינהגו עמו הרי זה עובר במצות עשה דאורייתא.

ב. כתב הרמב"ם בהל' מתנות עניים פרק ח' הלכה י' והמעלים עיניו מפדיונו הרי זה עובר על לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך ועל לא תעמוד על דם רעך וכו', וכו' ומצות וחי אחיך עמך, ואהבת לרעך כמוך וכו'. הרי שהמעלים עיניו מענין שיכול להביא את רעהו לידי סכנה עובר בכמה וכמה איסורים מן התורה. וכל שכן כאשר הוא לא רק "מעלים עיניו" אלא אף מסייע להמשיך את אותו ענין המביא לידי סכנה.

ג. בגמ' סנהדרין סד עמוד ב' מבואר שחכמים דרשו מלשון הכתוב "אפס כי לא יהיה בך אביון" שהוא אזהרה לומר "אֶפֶס וְכֵלָה עֲנִיּוֹת מִמֶּךָ", ראה רש"י שם. ולכאורה נראה שאזהרה זו חלה לא רק על האדם עצמו אלא על כל ישראל, שכן משמע שם בסוגיא שחכמים סוברים שהלשון "לא יהיה בך" אינו מתפרש כלפי האדם עצמו ("בך בעצמך"), אלא לדעתם "בך" מתייחס לכל עם ישראל, וא"כ כל ישראל בכלל האזהרה שלא לגרום עניות לאדם מישראל.

רשימת גמח"ם

רוטשילד רשב"ם 15 03-6189733 סט כלי מיטה לתאם. כדאי מאד

פלזניק נועם אלימלך 14 03-5798338 השלמת נדוניה- רק מה שחסר (מגבות, כותנות וכו') לתאם ימים ראשון שני 19:30-20:30

טופרוביץ רב אסי 8 03-5708042 זיכוי כספי במכירות "פשוט חלום" (נדוניה) להגיע מתי שרוצים המכירה- 20:30-22:30

ליפנר כהנמן 93 03-6745208 פריטי לבוש, הלבשה אישית לפי המלאי הקיים לתאם

רחל פרוינדליך קוטלר 15 03-6198030 כתנות, מטפחות + הפניה לכתובות -11:30 13:00 18:30-20:30

לורש הושע 10 03-5799768 מגבות לתאם

מזל כהן טבריה 1 פ. הרב קוק 16 03-5795601 הפניה לכתובות עם שוברים, +חלוקים במחירים זולים לתאם, תלוי במצב כלכלי. דמי הוצאות 25 ש"ח

שרה אדלשטיין עזרא 32 03-6180275 . 073-7240450 מגבות +הפניה לכתובות (לאה כהן, ועוד) א-ד 21:00-23:00 בערב. נותנים בתנאים מסוימים (עלות שמלה, אולם וכו')

פלס אילנה יהודה הנשיא 21 03-6194735 2 מפות שולחן מידי יום ראשון -21:00 22:00 1. לתאם 2. להביא שובר מגב' מזל כהן

קירזון סורוצקין 5 03-5709448 מצעים מגבות

קלמרסקי 03-6182221 גופיות להביא הפניה . להתקשר 21:00-22:00

שטרנברג טובי 03-5376831 מספר תקין? ציוד חשמלי, כלי בית יום חמישי -9:00 11:00

אללוף ר' עקיבא 03-6183721 כתונת וכו', הלבשה אישית לפי קריטריונים

המו' ש' שייף 03-5709341 ביגוד לכלה, תלמידות סמינר וולף. לתאם

לאה כהן יואל 10 077-4118996. 03-6194356 מצעים, סדינים לבנים, מגבות, תיק
רחצה – כדאי מאוד. דרך גב' שרה אדלשטיין

גולדרייך סוקולוב 24 03-6180626 . 050-4199301 חלוק -הזמנה . 2- המלצות -
מכתב פניה -מכתב תודה

שליסל. חבקוק 8 03-5705373 2 כריות ומגבות

רבקה שפירא יגאל 7 03-5708543 מגבת גדולה כל יום אחה"צ. להביא שובר מגב' מזל
כהן

קרן "ישמח משה" קהילות יעקב 40 03-6783030 משלמי 120 ש ומקבילים: קוצץ,
מגהץ אדים, קומקום, פלטה להתקשר בין השעות 9:00-14:00. 18:00-23:00

דרעי ר' עקיבא 99 03-5797564. 0527125268

0737251660 כלי בית להתקשר, נותנים

שויפל אבני נזר 4 03-5780014 חלוק דרך גב' שרה אדלשטיין. בימים א'-ד' -20:30-
23:00

ירושלים אלעד פ"ת ועוד

משפ' פנחסי תחכמוני 2 ירושלים

ישיבת דרכי דוד קומה 1- 02-6524244 שמיכת קטיפה, הלבשה אישית, מגבות, איפור
ימי שני 16:00-18:00 להביא: – הזמנה -המלצה -150 ש"ח

אורלנסקי סורוצקין 31 ב' ירושלים 02-5003663 הלבשה אישית 20:00-22:00 להביא
25 ש"ח

הרבנית וינבך פנים מאירות 1/ג ירושלים 02-5372303 שמיכות פוך+כריות+מגבות ימי
שלישי 16:00-18:00. להביא הזמנה. למשפחות מרובות ילדים

גב' פריבר מנחת יצחק 19. ירושלים 02-5370631 בגדים לתאם, להביא המלצה

יעל לוי אלעד 0502281969 כלי בית לפי קריטריונים. להביא המלצה. לתאם - 17:00-
19:00

שמחה ויסמי הדר גנים 03-9086820 נותנת מה שחסר לשלוח הזמנה והמלצות לפקס
15339086820

הרבנית יוספי 02-5384515 שמיכות, מצעים, חלוקים ועוד -הזמנה. -המלצה -100
ש -רק לירושלמיות

פנחסיק בית שמש מיקוד 71871 02-9994463 כלי בית לשלוח מעטפה מבוילת
לכתובת הנ"ל, שבתוכה מעטפה עם בול והכתובת של הכלה

כהנים מנחגין 23 פינת ביאליק קומה 15 דירה 62. גבעת שמואל 0549740566
5326844 כלי בית יום חמישי 8:00-12:00 בבוקר לתאם

גמ"ח רהיטים ומוצרי חשמל תווך יד שניה 08-9493511

נדוניה ורהיטים חינם דרום ת"א 054-7645442 054-8450180 5:00-9:00 בערב

משפ' דוד 0524543438 כלי בית

יד בתיה 02-5400257 כלי בית מה שחסר

פוברסקי 02-6415997 ביגוד לכלה לתאם 6:00-9:00

סיוע כספי:

'רינא וחסדא' פקס: 02-5375965 -הזמנה -המלצה -מס' ת.ז. -מס' חשבון בנק

הרב שמואל רבינוביץ' דואר: העומר 2 ירושלים פקס: 02-5370117 -המלצה -בקשה

ארגון משגב קרן שרון ת.ד. 50377 -מכתב -המלצה

מר ירון שמיר 04-6398348 יום שלישי 21:00-22:00

משפחת פוגל עזרת תורה 25

ירושלים מנחם משיב 1 ויזניץ 02-5001663

02-5837664 להקשיב בתא קולי, למלא טופס

ר' משה העשיל עזרת תורה 32 ירושלים 02-5374940

קרן מורשה ודעת רח' קהילות יעקב 4 פת' פקס: 03-9091149 לשלוח בפקס: -הזמנה -
אישור תלמידה -צילום ת.ז.+ספח (אחד ההורים) -מכתב בקשה -כתובת למשלוח

רפאלי רח' חנה ירושלים 02-5384713

קרן שרון ת.ד. 56029 ירושלים פקס: 15325377370 לשלוח בפקס כנ"ל

קרן "משגב" ת.ד. 50387 ירושלים פקס: 02-5950913 לשלוח בפקס: -בקשה

-הזמנה -אישור תלמידה -צילום ת.ז. +ספח. טל לבירורים- 025019663 בין 9:00-
12:00

קרן "אהבת חיים וחסד" עזרא 44 03-6193619 לשלוח בדואר: -טופס "אהבת חיים
וחסד-ניתן לקבלו בכתובת הנ"ל מאחורי הדלת -הזמנה -המלצה -מעטפה מבוילת
שעליה רשומה כתובת הכלה

קרן "ניסים ושלמה סלם" ת.ד. 71007 ירושלים לשלוח בדואר: -הזמנה -המלצה -
מעטפה מבוילת שעליה רשום כתובת הכלה

כולל "שומרי החומות" מאה ערים 75 ירושלים ת.ד. 5061 02-5322993 לשלוח בדואר:

-טפס כולל שומרי החומות- להתקשר אליהם הם שולחים בדואר -הזמנה -המלצה - מעטפה מבוילת שעליה רשום כתובת הכלה

"צמח דוד" 02-5019660

"חברא קדישא פתח תקוה טלפון 9348442

ארגונים נוספים

חסדי עולם- נווה צדקה וחסד מ.ע. 580503696 כתובת: ת.ד. 23111 טלפון: 1800-800321

מייל: a1800-800321 פקס: 02-6246037

ארגון עדי עד adeyad770@gmail.com ;

אהבת חסד a.ch.trumot@gmail.com ; רח' אוהל יהושע 5 02-5001348

חלק ממני tel:026716671

יד אליעזר טלפון: 02-5912222 רחוב פולנסקי 12, ירושלים

חסדי נעמי 03-6777777 03-6777771 רחוב בר יוחאי 10 בב

ארגון סיוע כתובת פתח תקווה, 49555

חתונה פלאן – שהשמחה במעונם (ע"ר) כתובת רשמית: רשב"י, 21, אשדוד, 7765050

גמ"ח עששיות לחופה, רחוב רבי עקיבא 146 בני ברק, 03-5798458 וכן גמ"ח לשטרי כתובות ותנאים

מאגר כתובות תורמים t0527130461@gmail.com 0527130461 0527692337

גמ"ח שמלות כלה חדשות לגמרי איכותיות ממש ברמה גבוהה. 0547774081?

מאגר כתובות תורמים המעוניינים להחזיק בני תורה , וכן גמחים 052-7130461

t0527130461@gmail.com

גמ"ח החלפת שוברים בני ברק מתתיהו 31 טל 039407999 להתקשר החל מ2030

גמח תיווך רהיטים/מוצרי חשמל למסירה . המעוניינים למסור 0527649481 המעוניינים לקבל 0357074161

תפילה לבחור למצא כלה הגונה מהשל"ה הקדוש

יהי רצון מלפניך ה' אלוהינו ואלוקי אבותינו שתתמלא רחמים עלי ותזמין לי בת זוג נאה יראת ה' ובעלת מדות טובות ובעלת מזל טוב וטובת שכל ויעלת חן ומוצלחת ומבורכת בכל כי בזה נוכל להקים בית בישראל כמו שציוויתנו בתורתך הקדושה ואתם פרו ורבו והיה הנערה אשר ידברו לי עליה והיא ראויה ובעלת יראת ה' ומדות טובות ומזל טוב והוגנת לי ברחמיך הרבים תחון עלי ותטה ליבי לגמור הדבר בטוב לנו בעולם הזה ובעולם הבא

תפילה למציאת הזיווג מהרב חיד"א זיע"א בספרו עבודת הקודש

רבונו של עולם בחסדך יצרת עולמך ובראת אדם ועשית לו עזר וצויתנו לישא אשה ולהוליד בנים והחמירו עבדיך רז"ל שלא לאחר מצוה זו ויען חיי האדם בעולם הזה ובעולם הבא תלויים כמעט באשה ובעונותינו הרבים אין עוד נביא ולא בעלי רוח הקודש לדעת איזו ראויה כדי לקיים מצותיך לכן בלב נשבר באתי להפיל תחינתי לפניך אב הרחמן ויהי רצון מלפניך אלוהינו ואלוקי אבותינו שתתמלא ברחמים עלי ותזמין לי בת זוג נאה יראת ה' ובעלת מדות טובות ובעלת מזל טוב וטובת שכל ומוצלחת ומבורכת כי בזה אוכל לעבוד עבודת הקודש בלי טירדה והיה הנערה אשר ידברו לי עליה והיא ראויה ויש לה יראת ה' ומדות טובות ומזל טוב והוגנת לי ברחמיך הרבים תחון עלי ותטה ליבי לגמור הדבר באופן שאוכל לקיים מצותיך וטוב לי בעולם הזה ובעולם הבא אל מלא רחמים רחום חנון שומר תומך מציל ישר פודה (יכוין ראשי תיבות רח"ש תמי"ף) עוזרני על דבר כבוד שמך עשה למען שמך עשה למען ימינך עשה למען תורתך עשה למען קדושתך חונני וענני ושמע תפילתי (יכוין בשם אראריתא) כי אתה שומע תפילת כל פה ברוך שומע תפילה (יכוין בשם אוב"ץ אזביג"ה) יהיו לרצון אמרי פי וגו'

תפילה לבת למצא בחור הגון מספר אורחות צדיקים

יהי רצון מלפניך ה' אלוהי ואלוקי אבותי שתתמלא רחמים עלי ותזמין לי בן זוג נאה ירא ה' ותלמיד חכם ובעל שכל ומדות טובות ומוצלח ומבורך בלימודו ובעניניו כי בזה נוכל להקים את בית ישראל כמו שציווית אותנו בתורתך הקדושה ואתם פרו ורבו והיה הבחור אשר ידברו לי עליו והוא ראוי לי ויש לו יראת ה' ומדות טובות ומזל טוב והגון לי ברחמיך הרבים תחון עלי ותטה ליבי ולב הורי לגמור הדבר וטוב לנו בעולם הזה ובעולם הבא

סגולות למציאת שידוך

הרבה מהם ממרן הגר"ח קניבסקי ומחתנו הגר"י קולדצקי, ויש מהם בשם הגר"א לאפיאן ועוד. מחולק לפי נושאים.

תורה שבכתב:

א. לומר שירת הים בכוונה. ב. לומר פרשת קרבנות הנשיאים (במדבר ז, א – פו) ג. לקרוא פרשיות בתורה בעניני נשואין בחומש בראשית כגון בפרשת חיי שרה, ובפרשת שמות נישואי משה, ולכוון בשעה שקוראים בהם בתורה, וכן כשקוראים בברכות כגון בפסוקים ברוך אתה בבואך וגו' ברוך פי בטנך וגו'

ד. לומר תהלים מזמור קבא אחר שמו"ע ואח"כ תפלת החיד"א (מובאת להלן). ה. לומר אחר שחרית ומנחה מזמורים לב, לח, ע, עא, קכד. ו. מזמור לב בכל יום. ז. מזמורים קכז, קכח. ח. לומר אותיות שמו ושם אמו בפ' קיט. ט. מזמור "ממעמקים" ז' פעמים. י. לומר פעמיים כל ספר תהלים. יא. לומר שיר השירים ארבעים יום. יב. לקבל עליית רביעי בפרשיות מחוברות. יג. לעלות לשלישי בפרשת אמור

תורה שבע"פ

לימוד מסכת כתובות בעיון. ב. מסכת קדושין בבלי וירושלמי. ג. מסכת כלה. ד. לסיים איזה מסכת. ה. ללמוד הלכה בכל יום. ו. ללמוד הלכות השבת אבידה. ז. ללמוד הלכות פו"ר בשו"ע. ח. ללמוד הלכות שדוכין. ט. ללמוד בספר זרע שמשון. י. ללמוד "תוכחת חיים" פ' בראשית עניני אישות

מקומות הקדושים, ומקומות תפלה נוספים:

תפילה בעמוקה ולומר מדברי תורה של ר"י בן עוזיאל ולהדליק נר לע"נ. ב. קבר רבי יהודה בר עלאי. ג. קבר רבי עקיבא. ד. קבר רבי לייב בעל היסורים.

ה. לבחור - להתפלל ליד באר מים. לבחורה - להתפלל ליד נחל מים.

סגולות מיוחדות במועדים

שבת

לקבל שבת לפני הזמן. ב. להתפלל על זה בשעת הדלקת הנרות. ג. להקפיד על הלכות שבת

פסח

- א. לבחור "הסרת הקערה" בליל הסדר. לבחורה - פתיחת הדלת בליל הסדר
- ב. לבחור - לתת לו לאכול את הזרוע למחרת הסדר. או לשים הזרוע בכיסו הימני בחוה"מ ללא ידיעתו וכשילבש ויגלה מובטח לו שיתארס באותה שנה.
- ג. להתפלל על זה בשביעי של פסח ובמיוחד בליל אחר חצות

ראש השנה

לעמוד בברכת כהנים בר"ה עם ידים פתוחות

יו"כ

בנעילה שהש"ץ בנעילה יכוון ביעלה ויבא במלת "לטובה"

סוכות

- א. לבקש בליל הושענא רבא. ב. לבחור - לקבל עליית "כל הנערים". לבחורה - לטאטא הסוכה בלילות חוה"מ 3 פעמים.

בחנוכה

כששורפים הפתילות לעבור על האש ב' פעמים

תענית אסתר

לומר מזמור כב

סגולות נוספות

א. ללמוד שתי הלכות חפץ חיים כל יום. ב. ללמוד פרק כה ממסילת ישרים כל יום. ג. ללמוד עם אחרים שצריכים או לשלם עבורם שכר לימוד. ד. להקפיד בעניין אמן. ה. לוותר לאח/אחות הבאה שיעקוף אותו בשידוכים. ו. שילוח הקן. ז. קידוש לבנה. ח. לתת צדקה לע"נ רבי מאיר בעל הנס ולומר בפה "אלקא דמאיר ענני, רבון העולמים הזמן לכל מי שצריך מבחורי ישראל שידוך בנקל ובתוכם לי פלוני בן פלוני". ט. להרבות צדקה להכנסת כלה. י. לפני פגישה ראשונה לפתוח ספר תהלים ולומר עשרה פרקים משם והלאה (ויש גורסים חמשה) ולומר יה"ר מלפניך ה' או"א, את הטוב תקרב ואת הרע תרחק והטוב בעיניך עשה.

יא. לבקש בשמע קולנו במנחה. יב. להתפלל על אחרים שצריכים שידוך. יג. להרבות בחסד. יד. לעזור לחשוכי בנים. טו. הכנסת אורחים. טז. כבוד אב ואם. יז. להזהר ממכשירים אסורים. יח. שההורים יעזרו בשדוכים לאחרים. יט. לקבל ברכה ממי שעוסק בשדוכים לש"ש, ואפילו אם מקבל שכר. כ. צניעות האם והבת. כא. ברכת צדיק. כב. לכוון בשים שלום. כג. הלל והודאה על חסדי ה'. כד. לשמור שברי צלחת מ"תנאים". כה. לבקש ברכה ממי שעוסק במצוה. כו. לכוון בזמני פתיחת הארון כשאומרים ותיבה לי בנין דכרין וכו'.

עוד סגולות לבחור: ייחד כוס לשבירה בחופה בעז"ה. הבדלה על יין. ברכת הזימון. גידול זקן

לבחורה - להכין טלית חדשה לחתן שיהיה בעז"ה. שתקפיד להתפלל שחרית. שעשו לה קידוש בלידתה ולומר ד"ת והודיה.

(מובא בספרים שכל הסגולות לזרע של קיימא הם גם סגולות לשידוך.)

שדכנים

שדכני שהשמחה במעונו

יובד שמואלי מודיעין עילית 050-4104385 dyshmueli@gmail.com

חיה שטינהוז 026410784

דבורה דיסקין dvoradiskin@gmail.com

תמי פריימן tamy8297@gmail.com

חגית בן פורת אור החיים 10/6 ביתר עילית h0527656890@gmail.com

yaellernershidoochim@gmail.com – ללא דמי שידוכים

שרה טרופ, בני ברק, 0544935265 saratrop34@gmail.com

צבי אייזנבר, חיפה, 0527690744 e7615523@gmail.com

אילה כהן ירושלים 0548480918 ayala0548480918@gmail.com

ירחמיאל ברלין רחוב הרב בנדר 8 ביתר עילית טל' 0548483008 0548435108
yb120892@gmail.com

גינא פסטיצקי 0583276616 אגסי 60 ירושלים a65160@gmail.com

שלמה ישי שכונת רימונים צפת 0527663386 a7663387@gmail.com

ישעיהו גוטפרינד y0583247080@gmail.com

?? n0548435108@gmail.com

ארגון לב אחד

איגוד השידוכים בנשיאות מרן הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א וחברי וועדת הרבנים שליט"א

השתדלנו להוציא תחת ידינו מידע מתוקן על דרכי ההתקשרות עם כל שדכן. אך שגיאות מי יבין: אם נפלה טעות במספר וכד'. ואם יש לכם הערות או הארות - נשמח לשמוע ולהתעדכן במהדורות הבאות. 053-3123073, s086691360@gmail.com 058-3200411. נדגיש שהשדכנים אינם חלק מהארגון וכל התקשרות איתם מתבצעת בין ההורה לשדכן, ועל אחריותם בלבד.

הרב גוטליב אהרן שליט"א מימון 6, בני ברק 050-4149697 tovig9697@gmail.com ליטאי גם מבוגרים ופרק ב'
הרב יעבץ שמואל שליט"א רבי עקיבא 15, בני ברק 054-8462883 y5702335@gmail.com בשעות הערב ליטאי חצי
חצי ומבוגרים

הרב פולק יהודה שליט"א סוקולוב 12, ק.אתא 052-7661699 tsvika.polak@gmail.com ליטאי
הרב ראובני יעקב שליט"א שדי חמד 14, מודיעין עילית 054-8442326 Raheli123123123@gmail.com ע"מ
הרב שרוני יהודה שליט"א ראסל 17, עפולה 052-7169560 ylsh0527169560@gmail.com
רבי אדלשטיין מאיר שליט"א מבוא האמוראים 4, רובע ז', אשדוד 0527612627 בשעות הערב ליטאי
הרב אופן יעקב שליט"א סולם יעקב 6, רמות א', ירושלים 053-3196892 Ofen9876543@gmail.com ליטאי וע"מ
מבוגרים
הרב אייזנברג צבי שליט"א ביתר 6, חיפה 0527690744 בוקר- עד 9:45 ערב- 19:00-24:30 ליטאי, חסידי, פרק ב', ב.
רפואיות.

הרב אילון עידן שליט"א יונה 24, גאולה, ירושלים 0548473150 michalb201@gmail.com ע"מ
הרב אמור אשר שליט"א הרב שבזי 8, בני ברק 03-5709340 amorshabazi8bb@gmail.com החל מ-20:45 בערב
מבוגרים- ליטאי

הרב אקבלי בנימין שליט"א שבטי ישראל 26, בני ברק 0504128247 צ: 15-14- ע 10 וחצי עד 11 וחצי ע"מ וליטאי
הרב בויאר בנימין שליט"א שדרות רמב"ן 2, בני ברק 0504170183 להשאיר הודעה חזו"א
הרב בלאקר ישעיהו שמחה שליט"א בירנבוים 34, בני ברק 052-7189382 okmail.co.il@333 ליטאי
הרב בלסי ישי שליט"א רבי עקיבא 21, מודיעין עילית 0527181395 רק בשעות הערב תימני
הרב בן זקן אליהו שליט"א בני תורה 98, רכסים 0527632782 פקס 049849788 בעלי תשובה וע"מ
בן כליפה יהודה שליט"א שד' יחזקאל 5, מודיעין עילית 052-7686686 y@gmail.com א-ד 13:30-
14:30 ו'-בוקר/צהריים ע"מ וליטאי

הרב בראון דב שליט"א בן עוזיאל 24, ירושלים 052-7634888 d0527634888@gmail.com ליטאי
הרב גבאי מיכאל שליט"א נתיבות המשפט 69, מודיעין עילית 0533115352 23:00-24:30 אשכנזי ע"מ ותימני
הרב גוטפרב מנחם בן ציון שליט"א מסילת יוסף 18, מודיעין עילית 053-3122217 g0533122217@gmail.com
ליטאי וירושלמי ליטאי חסידי דוברי אנגלית חזו"א ליטאי דוברי צרפתית מוגבלות חצי-חצי מבוגרים דוברי רוסית
הרב גוטפרוינד ישעיהו שליט"א גולאק 407, נווה יעקב, ירושלים 058-3247080 gmail.com@3156666 ליטאי
הרב גולדברג שמעון שליט"א אליאך 1, נווה יעקב, ירושלים 053-3107454 s@gmail.com3107454 ירושלמי

הרב גולדפרד אברהם שליט"א פוברסקי 26, בני ברק 050-4104688 g0504101200@gmail.com ליטאי ועדות מזרח

הרב גולדשטיין אברהם שליט"א הרי"ף 27, קרית יערים 0527651563 בשעות הערב ליטאי

הרב גוקוביצקי שבתי שליט"א בן צבי 37, חדרה 050-4101958 shguko@gmail.com

הרב גיגי גד שליט"א הרב יהושע ברים 9, רמת שלמה ים 052-7687489 leag5555@gmail.com פקס 153286418 ליטאי וע"מ, דוברי צרפתית

הרב גיספן משה שליט"א מודיעין עילית 089744678 ימים א-ד 9:30-10:30 תימני

הרב גריינמן אברהם ישעיהו שליט"א ר' מאיר 6, בני ברק 0504128895 ליטאי וחזו"א

הרב גרינבוים יהושע מרדכי שליט"א פרדו 16, בני ברק 050-4122486

r0533159889@gmail.com טלפון- 21:00-24:00 ליטאי

הרב דוידוביץ אליהו שליט"א רשב"י 4, מודיעין עילית 052-7162342 e0527162342@gmail.com חסידים וחזו"א

דושינסקי יוסי שליט"א מחזיקי הדת 3, בית שמש 050-4158798 y0504158798@gmail.com כלל חסידי

הרב דינר דוד שליט"א נתיבות המשפט 11, מודיעין עילית 0504150702 פקס: 15389798286 ליטאי

הרב דניאל רון שליט"א שמעון הצדיק 11, אלעד 052-7613374 ronenh21@gmail.com טלפון- 20:00-22:00 ליטאי חסידי ע"מ

הרב הופנר דוד יצחק שליט"א רח' רמב"ם 17 אלעד 054-8415551 dh9090541@gmail.com ליטאי

הרב הופנר הלל שליט"א מימון 7, חיפה 0548437999 בשעות הערב ליטאי, גילאי +30 ופרק ב', דובר אנגלית

הרב וינר זליג שליט"א חזו"א 58, בני ברק 054-8449853 zeligwiner@gmail.com ליטאי

הרב ויסבלום יעקב שליט"א מנחם 9, בני ברק 052-7676124 Y76124@gmail.com ליטאי

הרב ולדמן מנחם שליט"א שדי חמד 14, מודיעין עילית 0533160198 אחרי שעה: 16:00 ליטאי

הרב ולס אשר שליט"א רב אשי 16, ב"ב 050-4146906 v0504134627@gmail.com ליטאי

הרב זאבי יעקב שליט"א נויפלד 11, ב"ב 054-8432054 gmail.com@8432054 גם למבוגרים

זיבלד צבי אריה שליט"א רבי יהודה הנשיא 2, מודיעין עילית 0527604426 בשעות הערב ליטאי, ע"מ וחסידי

הרב זילברברג אלעזר שליט"א עזרא 27, בני ברק 050-4188196 gmail.com@4188196 ליטאי וחזו"א

הרב זילברברג אברהם שליט"א השלושה 25, בני ברק 050-4105206 A0584105206@gmail.com ליטאי וחזו"א

הרב זינגר מרדכי שליט"א אור החיים 25, מודיעין עילית 053-3140448 עדיף במייל- s9740448@gmail.com ליטאי

הרב זינגר יעקב שליט"א צבי 12, בני ברק 050-4132908 yrzinger@gmail.com ליטאי

הרב זלושינסקי יעקב שליט"א אבן גבירול 36, בני ברק 0527168576 ליטאי

הרב זלזניק אורי שליט"א סאדיגורא 3, רמת שלמה, ירושלים 0504155535 o0504155535@gmail.com ליטאי

הרב זלץ מאיר שליט"א שמואל נימן 9, ירושלים 052-7173090 meir.zaltz@gmail.com ליטאי

הרב זקש חיים שליט"א ירושלים 054-2181133 Zaksh1133@gmail.com ליטאי

הרב חמלניצקי אלכסנדר שליט"א מודיעין עילית 052-7653398 14:30-15:15 18:45-22:00 8:45-9:30
a0527653398@gmail.com ליטאי ודוברי רוסית

כהן רפאל שליט"א נ' המשפט 81, מודיעין עילית 052-7633848 R320220@gmail.com אשכנזי ע"מ

הרב כהן בצלאל שליט"א מסילת יוסף 17, מודיעין עילית 052-7649712 c0527649712@gmail.com ליטאי

הרב כהן ניסים שליט"א בעלי התוספות 26, אלעד 0548442870 בשעות הערב ע"מ

הרב כהן שליט"א בן קסמא 19, בית שמש 052-7149000 a140160@gmail.com חסידות גור, כולל זיווג שני

הרב כהן יעקב שליט"א מודיעין עילית cohen50@etrog.net.il מגזר ליטאי

הרב כהן ישראל מאיר שליט"א בוקשפן 2, רמות ד', ירושלים 9289948450 בשעות הערב ליטאי

הרב לוי אברהם שליט"א זוין 32, נווה יעקב, ירושלים 0504170911 בשעות הערב ירושלמי

הרב ליוש יוסף צבי שליט"א אבן גבירול 42, אלעד 052-7138913 orlayosh@gmail.com לבודקה

הרב לנדסברג משה שליט"א נורוק 11, בני ברק 0548412659 בשעות הערב ליטאי

הרב גרבר מרדכי שליט"א רבי עקיבא 107, בני ברק 052-7616753 07616753@gmail.com ליטאי

הרב פריליך אלימלך שליט"א נ' המשפט 9, מודיעין עילית 053-3150616 E3150616@gmail.com ליטאי ומבוגרים

הרב צויבל ברוך שליט"א הרואה 19, רמות א', ירושלים 0527675016 בשעות אחה"צ והערב ליטאי

הרב קופרמן ירוחם שליט"א מסילת יוסף, מודיעין עילית 0504156679 בשעות הערב ליטאי

הרב קופשיץ משה שליט"א סמטת רחל 7, בני ברק 0548484939 ליטאי

הרב קצבורג דוד שליט"א נחלת שלמה 13, נתיבות 053-3133953 h0533133953@gmail.com ליטאי

הרב קצבורג מנחם שליט"א יהודה הנשיא 13, מודיעין עילית 054-8407402 9791375@gmail.com ליטאי

הרב קרימלובסקי יצחק הכהן שליט"א רח' רבי יהודה הנשיא 18, מ.עילית 052-7668279 y27668279@gmail.com חסידי ופרק ב'

הרב קריצלר ישראל שליט"א הורדים 4, רכסים 0548415410 ליטאי

הרב רבינוביץ אליעזר שליט"א החי"דא 7, בית שמש 058-3281610 07652029@gmail.com ירושלמי

הרב רבינוביץ שלמה שליט"א נתיבות המשפט 87, מודיעין עילית 050-4116822 S0504116822@gmail.com ליטאי

הרב שמואל נאגר שליט"א נ' המשפט 12, מודיעין עילית 053-4105748 N0534105748@gmail.com ליטאי

הרב שפירא יעקב שליט"א סוקולוב 20, בני ברק 0548461897 משעה 23:00 ליטאי

הרב שפרבר יקותיאל שליט"א לוחמי הגטו 16, פתח תקווה 052-7672549 kutishper@gmail.com ליטאי

הרב שרעבי אביחי שליט"א משך חכמה 54, מודיעין עילית 050-4139964 avish964@gmail.com תימני

שדכניות

רחל אהרן אהרן לוי 32, בני ברק 053-4230977 עדות מזרח

גב' אוסטשינסקי דפנה תחי 052-7113837 dafnaosta@gmail.com ליטאים

גב' אייזיק חוה תחי' אסתר המלכה 6 בני ברק 052-2453034 havaeizic@gmail.com אפרס לפנות -18:00
22:00 ליטאים, חצי חצי ובע"ת

גב' אינהורן ציפורה תחי' נתיבות המשפט 19, מודיעין עילית 08-9741860 054-8433860
z0548433860@gmail.com ליטאים

גב' אליאב אילנה תחי' חיסדא 15, אשדוד 052-7668483 בשעות הערב 20:30-21:30 ליטאים ועדות מזרח

גב' אסולין שרה תחי' זרח ברנט 10, ירושלים 02-6523281 052-7667365 ליטאים ועדות מזרח

גב' אסייג טובה תחי' נתיבות המשפט 59, מודיעין עילית 054-8485207 haetgar.tova@gmail.com מבוגרים ופרק
ב'

גב' אפשטיין רבקה תחי' זמבא 3, בני ברק 054-8599413 unico@gmail.com ליטאים

גב' ארנטרוי בתיה תחי' עוזיאל 3, רכסים 04-9846989 052-7133689 BatyaE@yadsarah.org.il ליטאים

גב' ארנטרוי טובי תחי' סולם יעקב 4 ירושלים 054-8446790 e5710798@gmail.com ימים ב', ד -21:00
22:30 ליטאים

בוקובסקי שרה רחל תחי' ירמיהו הנביא 28, רמת ב"ש ג' 052-7621314 אחרי 20:30 בערב ליטאים

גב' פריבורסקי מירי תחי' מסילת יוסף 19, מודיעין עילית 08-9742558 054-8459558 ליטאים- בעיקר יוצאי רוסיה

גב' בטי יהודית תחי רוזובסקי 1, פתח תקווה 03-9086383 yedidyay@gmail.com בעלי תשובה

גב' ביאליסטוצקי חוי תחי' 052-7648065 naftalibi@gmail.com אחרי 20:00 בערב ליטאים

גב' ביכמן צביה תחי' הרב אברמסקי 28, בני ברק 052-7627314 ליטאים

גב' בלום בלה 052-7143735 בערב, אחרי 18:00 אשכנזים

גב' בן טוב אילנה תחי' חזון איש 23, ירושלים 054-8426116 i8426116@gmail.com בין: 21:30-24:00 ע"מ כיסוי
ראש, מגיל 23-30

גב' בן פורת חגית תחי' אור החיים 10, ביתר עילית 052-7656890 9:00-14:00 ערב, עד 24:00 ליטאים
h0527656890@gmail.com

גב' בן שלום בלהה תחי' 053-3133255 ליטאים

גב' בן שלמה חנה תחי' עזרת תורה 31, ירושלים 02-5387658 053-3107241 ליטאים

גב' בניוק לאה תחי' ר' עקיבא 7, מודיעין עילית 08-9743855 052-7648794 ליטאים

גב' בחורמן לאה תחי' נתיבות המשפט 47, מודיעין עילית 052-7635598 08-9742474, 09742474@gmail.com בין
23:00-24:00 ליטאים

גב' ברויער סופי תחי' מרומי שדה 15, מודיעין עילית 053-3121241 צהריים: 14:00-16:00 שדכנית בקהילה הרוסית

גב' ברוכי שרה תחי' האילות 49, גבעת זאב 052-7689070 ליטאים, מבוגרים

גב' בחיל פריידי תחי' 052-7170175 מבוגרים ופרק ב'

גבאי רבקה תחי' דון יוסף 6, בני ברק 03-5794735 054-8452710 ליטאים- ע"מ, דוברי צרפתית

גב' גולדברג שושי תחי' sg0504189874@gmail.com ליטאים

גב' גורביץ מרים תחי' אברהם בן דוד 30 בני ברק 0548430904 036761533 08424238@gmail.com בשעות הערב ליטאים

גב' גיגי לאה תחי' הרב ברים 9, ירושלים 052-7687488, 02-5864188 leag5555@gmail.com לפנות מ- 21:00 ליטאים- ע"מ, דוברי צרפתית

גב' גלושטיין אתי תחי' ר' עקיבא 28, מודיעין עילית ettig0127@gmail.com ליטאים

גרוס דינה רוזובסקי 8, בני ברק 03-6192540 050-4172636 g6192540@gmail.com ליטאים

גב' גרוס רבקה תחי' 052-7603509 מבוגרים ופרק ב' גב' גרינוולד בתיה תחי' המ"ג 28, ירושלים

052-7645374 02-5373035 s0527645374@gmail.com ליטאים

גב' גרינוולד דבורה תחי' שדי חמד, מודיעין עילית 08-9740353 050-4107399 debbi444@gmail.com ליטאים

גב' גרינוולד חיה תחי' נחמיה 12, בני ברק 054-8461414 03-6195301 yafi.elkayam@gmail.com בשעות אחה"צ

גרליץ ביילי תחי' מחל 30, ירושלים 054-4111314 bg0504111314@gmail.com חסידי

גב' גרשוני ורדית תחי' חרלפ 10, בני ברק varditger@gmail.com לפנות רק דרך המייל עם פרטים ותמונה, חוזרת לפונים

גב' דה האס רחל תחי' כהנמן 66, בני ברק 03-6193917 050-4177600 בין 16:00-18:00 ליטאים

גב' דוידוביץ רחל תחי' יהודה הלוי 21, בני ברק 074-7040403 052-7699696 rd5791797@gmail.com עדות המזרח וחצי חצי

גב' דוידא אורלי תחי' הנרקיסים 36, רכסים 050-4109536 04-9849162 d0504109536@gmail.com בשעות הערב 21:00-23:30 ליטאים, ע"מ ישיבתי

דויטש חוה תחי' 054-8486599 doitch1010@gmail.com אחרי 21:00 כל המגזרים, כולל שידוכים מורכבים

גב' דיאמנט חיה תחי' 050-4128740 ליטאים, מבוגרים ופרק ב'

גב' הגר גיטי תחי' הלל 7, אלעד 052-7167693 giti@pama.co.il מ- 20:30 והלאה ליטאים

גב' הגר זהבה תחי' תפארת רמות 83, ירושלים 054-8415024 hager58650@gmail.com בשעות הערב ליטאים

גב' הלל מירי תחי' משך חכמה 66, מודיעין עילית 055-6733393 ליטאים

גב' וייס לאה 054-8457610 מבוגרים ופרק ב'

גב' וייס נחמה תחי' בן שטח 1, בני ברק 077-5008243 052-7602159 ליטאים

גב' וינפלד נחמה תחי' שד' יחזקאל 9, מודיעין עילית 0533130973 nechami1250@gmail.com לא להתקשר בין 13:00-17:00 ליטאים, גם 25-30

גב' ורקר יהודית תחי' שאגת אריה 19, מודיעין עילית 050-4193369 ליטאים

גב' ורשואר נעמי תחי' הרב פרדס 25, ירושלים 058-3264269 בבוקר בין 9-12 ובערב בין: 11-12 עדות המזרח

גב' ושטנברג דבורה תחי' נחמיה 2, בני ברק 054-8484837 ליטאים- עדות המזרח, גם דוברי צרפתית.

גב' זייבלד בלה תחי' שאגת אריה 21, מ. עילית 052-7123414, 08-9743274, bela888@012.net.il החל מ-21:00 בערב ליטאים

גב' זייצ'יק נחמה תחי' ראשית חכמה 29, ירושלים 052-7608832, 02-5384413, n5384413@gmail.com ימים ב' ג' ה' 19:00-23:00 ליטאים מבוגרים ופרק ב'

גב' זלושינסקי חנה תחי' 053-3195276 בערב מ-20:00 ואילך ליטאים ועדות המזרח, מבוגרים, פרק ב', ובע"ת

זלץ אתי תחי' ניימן 9, ירושלים 050-4142501, 02-5836629, etyz2501@gmail.com בערב מ-17:00 והלאה ליטאים

גב' זלץ חיה תחי' רשב"י 8, אשדוד mici05271@gmail.com 050-4121274 ליטאים

גב' חליוה חנה תחי' בן פתחיה 30, בני ברק 03-6190190 052-7685870 עדות מזרח ישיבתיים

גב' חשין לאה תחי' נתיבות המשפט 103, מ.עילית 052-7608063, 08-9248836, leah.cheshin@gmail.com בין 21:00-22:00, 9:00-12:00 ליטאים

גב' טרופ ריקי תחי' מסילת יוסף 48, מ.עילית 054-8425442, 08-9741325, okmail.co.il@8425442 בערב ליטאים וכן מבוגרים 20:00-22:00

כהן אהובה 052-7146845 16:00-19:00 אחה"צ עדות המזרח במוסדות אשכנזים

גב' כהן חני תחי' כפר עברי 12, ירושלים 0722311095@gmail.com בערב 21:00-23:00 ליטאים 050-4120830

גב' כהן לבנה תחי' פרדו 15, בני ברק 050-4119087, levana@arachim.org שעות הערב כל המגזרים

גב' כהן מורי תחי' חזון דוד 9, מודיעין עילית 052-7639855, m0527639855@gmail.com 11:00-22:30

עדיף דרך המייל ליטאים, גם חצי-חצי גב' כהן מלכה תחי' משך חכמה 92, מ.עילית 08-9741961

053-3141961 052-7141961@gmail.com s עדות המזרח 'כהנוביץ נעמי תחי' nomi7618041@gmail.com ליטאים

גב' כתבן שיפי תחי' 054-8405229 מבוגרים ופרק ב'

גב' לוי רבקי תחי' זכרון יעקב 13, ירושלים 054-8427112, 02-5793144, rlevy7112@gmail.com בשעות הערב: 20:00-22:00 לטאים, אמריקאים בני תורה

גב' לוי רותי תחי' קלישר 7, בני ברק 03-5783604 054-8460965 בשעות הערב בין 20:00-23:00 ליטאים

גב' לוי רחל תחי' נבון ירושלים 052-7174218 בין 13:00-18:00 ליטאים- עדות המזרח

גב' לוי שולי תחי' חפץ חיים 9, מודיעין עילית 08-9740054 054-8592054 10:30-12:30 עדות המזרח

גב' ליבוביץ נעמי תחי' עזרא 48, בני ברק 052-7101387, 03-5700445 בבוקר: 10:00-14:00 בערב: 00:42-00:91 אשכנזים ועדות המזרח

גב' ליברמן טובי תחי' יחזקאל הנביא 11, רמבש ג' 052-7643384 ימים: ב,ה,ו-בוקר וכל ערב ליטאים

גב' לנג אסתר תחי' חזון איש 38, בני ברק 03-5791052 052-7126062 ליטאים

גב' לנגברג אסתר תחי' פוברסקי 2, בני ברק 03-5705593 054-8418001 יום שישי בין 13:00-15:00 ליטאים

גב' מייסנר רותי תחי' 054-8487776 r0548487776@gmail.com ליטאים

גב' מרצבך מלכה תחי' 052-7634293 mgm6430@gmail.com מבוגרים ופרק ב'

גב' מרקוביץ מלכי תחי' malky4794@gmail.com דרך המייל ליטאים

גב' נאור נחמה תחי' 02-5380605 n0504153175@gmail.com שעות הערב המאוחרות ליטאים 050-4153175

גב' נשר טובי תחי' 050-4170246 מבוגרים ופרק ב'

סבדרלוב אסתי תחי' מודיעין עילית es302150@gmail.com ליטאי

גב' סולימי טובה תחי' 058-3211755 עדות המזרח ממוסדות ליטאים

גב' סוקולובר ציפי תחי' מרומי שדה 19, מ.עילית 050-4172416 וכן מבוגרים

גב' סטוארט פריידי תחי' אברהם בן דוד 13, בני ברק 03-5741871 052-7145046 fs0527145046@gmail.com ליטאים

גב' ספרא רחל תחי' יוסי בר חלפתא 10, אשדוד 052-7144757 9:00-20:00 rachel052711@gmail.com ליטאים 11:00

פאלי בתיה תחי' נחמיה 6, בני ברק 03-5704792 052-7126047 bp6047@gmail.com ליטאים

גב' פורתי סמדר תחי' הדקל 56, רכסים 052-7649041 9-1 smadr7245@gmail.com בוקר 8-10 ערב עדות המזרח

גב' פילץ יהודית תחי' סנהדריה המורחבת 110, ירושלים 052-7131231 משעה 21:00 והלאה ליטאים

גב' פינץ מרים תחי' מרומי שדה 14 מודיעין עילית 054-8468873 ערב ואחרי הצהריים עדות מזרח וליטאי

גב' פישר חנה תחי' 054-8413449 cf5613@gmail.com מבוגרים ופרק ב'

פישר רבקה תחי' רשבי 35, מודיעין עילית 058-3212777 ליטאים

גב' פישר שרה תחי' הזית 4, זכרון יעקב 04-6291103 0527634426 050-4107656 mor76562@gmail.com בע"ת, מתחזקים, מבוגרים

גב' פלמן דבורה תחי' 02-5341443 rsdf@012.net.il 054-8484446 בוקר 11:30-13:00 ליטאים חוצניקים שגרים בארץ

גב' פסטוביץ מיכל תחי' נתיבות המשפט 105, מ"ע 054-8424185 ezamra@gmail.com בין 21:00-23:00, 9:00-12:00 ליטאים

ליטאי חסידי דוברי אנגלית חזו"א ליטאי, דוברי מוגבלות צרפתית חצי-חצי מבוגרים דוברי רוסית עדות מזרח בעלי תשובה תימני פרק

פסטיצקי גינה תחי' אגסי 60, ירושלים 02-6516098 058-3276616 a65160@gmail.com ליטאים

גב' פרוש מלכי תחי' shiduch5000@gmail.com לפנות במייל ליטאים

גב' פרידמן חני תחי' נתיבות המשפט 34, מודיעין עילית bnenoa@gmail.com 052-7631567 בשעות הערב 21:00-23:00 ליטאים

גב' פרלמוטר שושנה תחי' חפץ חיים 15, מ.עילית 08-9740262 052-7678262 בשעות הערב ליטאים

גב' צויבל חיה תחי' בר גיורא 40, חיפה 052-7648373 , 04-8372068 avram111@gmail.com ערב 19:00-23:00 ליטאים

גב' דיידרגן מיכל תחי' חזון איש 58, בני ברק 052-7159615 ליטאים, עדות המזרח, מבוגרים batya9297@gmail.com

גב' קוקבקה רייצי תחי' האדמור מפיטסבורג 42 אשדוד 10-12 בלילה 12 וחצי עד 1 וחצי צהרים 052-7677143 k0527677143@gmail.com ליטאים

גב' קניגסופר חיה תחי' 050-4137255 מבוגרים ופרק ב'

גב' קרל אסתי תחי' 054-8471247 מבוגרים ופרק ב'

גב' קרליץ רבקה תחי' 054-8496915 מבוגרים ופרק ב'

גב' ראם נעמי תחי' חזון איש 30 רמת שלמה ירושלים 052-7670702 sararom1000@gmail.co בוקר וערב ליטאים

גב' רודמן שרה תחי' נתיבות המשפט 3 מודיעין עילית 08-9741823 053-3100969 כל המגזרים, גם לדוברי אנגלית

גב' רוזובסקי שרה תחי' 053-3131364 r5709365@gmail.com מבוגרים ופרק ב'

גב' רוזנבלט חנה תחי' 03-9626462 050-4101888 לא לפנות בין: 14:00-17:00 ליטאים

גב' רוזנברג אסתר תחי' אבן גבירול 42 אלעד 052-7182430 esterr718@gmail.com בין 24:00-20:00 ליטאים ועדות המזרח

גב' שבח אהובה תחי' תכלת מרדכי 3, ירושלים 054-8454481 02-5004383, 054-8454481 21:00-0548454481 a@gmail.com 23:00 בערב ליטאים ובעיקר עדות המזרח

גב' שולמן חנה תחי' ריינס 4 בני ברק 03-5704301 050-4174301 בוקר- 11:00-13:00 אחה"צ משעה 5

גב' שטיינברג חסיה תחי' מינץ 11 ירושלים 050-4130011, 02-6701050 בשעות הבוקר ובערב 21:00-23:30 ליטאים בעיקר מבוגרים

גב' שטיינברג רותי תחי' אברהם בן דוד 39 בני ברק 052-7626014 בשעות הערב- 19:30-22:00 בעלי תשובה

גב' שלזינגר מירה תחי' 050-4114901 מבוגרים ופרק ב'

גב' שניידר צביה תחי' 052-7668940 מבוגרים ופרק ב'

גב' שנקולבסקי נחמה תחי' הקבלן 67 ירושלים 02-6512327 054-8423319 nehamash13@gmail.com ליטאים

גב' שפירא רבקה תחי' נוף רמות 75 ירושלים 054-8440661 בשעות אחה"צ ליטאים

גב' שרייבר רותי תחי' 054-84333942 ruti@orhachayim.org בשעות הערב עד 11 עדות המזרח ובעלי תשובה

שדכני "רשות השידוך"

שמחה פרלמוטר ליטאי, בחורי ישיבות, בחורים חצי לומדים וחצי עובדים ליטאיים שעה 19:00 ואילך עברית 03 7508486 052-7650032 צעירים, מבוגרים

ישראל ארלנגר ליטאי ליטאי 20:00 - 00:00 עברית 052-7658778 צעירים, מבוגרים

יעקב כהן ליטאי ליטאים, צעירים ומבוגרים 20:00 - 00:00 עברית 08-6640300 053-3116868 צעירים, מבוגרים

שמואל יעבץ ליטאי בעיקר ליטאיים, מעט עדות המזרח עברית מתגורר בבני ברק 054-8462883 שמואל יעבץ <y5702335@gmail.com>

הינדי קוק ליטאי, מתמחה בחצי חצי ליטאי, חצי חצי, צעירים, מבוגרים, לומדים, לומדים ועובדים ימים א' עד ד' עברית 10:00 - 12:00 21:00 - 22:45 053-3185385 ה. קוק שידוכים <sh5708385@gmail.com>

ישראל קריצלר ליטאי ליטאיים, צעירים, מבוגרים עברית 054-8415410

אשר ואלס ליטאי ליטאיים, צעירים, מבוגרים, לומדים, לומדים ועובדים 20:00 - 00:00 050-4146906

נחמה זייצ'יק ליטאי ליטאיים, גם זיווג שני, מבוגרים, צעירים עברית 02-5384413

נחמה מרן ליטאי ליטאיים, מודרניים 03-5700222

הרבנית מינה גולדברג ליטאי ליטאים ובעלי תשובה 02-6424726 052-7617115

חיה דיאמנט ליטאי חצי חצי, ליטאי, עדות המזרח 03-5701964 050-4128740 מתאימה עצמה לרצונו של המשודך

עטרה גלזר ליטאי ליטאיים 08-9742178

אהובה מרגלית ליטאי - עצניקים ליטאי - עצניקים 08-8567513 052-7137275

נעכלה לנגברג ליטאי ליטאי, בחורי ישיבות ובנות סמינרים 03-5705593

הרב מרדכי יואל ליטאי בחורי ישיבת יד אהרון 19:00 - 23:00 02-5000631

שרה גרוס ליטאי ליטאי, מעט חסידי, צעירים 052-7647288

אתי זלץ ליטאי ליטאי, צעירים 02-5836629

מירי הבר ליטאי ליטאי, מודרני עברית 054-4937920

שרגא כל המגזרים, מבוגרים (30 +) 20:00 - 00:00 03-9249290

ישראל ואיתי ריין ליטאי בני ישיבות ליטאיים, גם בחורים מודרניים. עברית "ישראל 052-7625498

אתי: 052-7625497" אתי ריין <e0527625497@gmail.com>

הרבנית רבקה מור ליטאי ליטאי, כל הסוגים, כולל מקרים רפואיים עברית, אנגלית 054-6632232 rtmsshidduchim@gmail.com

שרי פישר ליטאי ליטאי, צעירים, מבוגרים. בחורי ישיבות, יותר בסגנון צדיק עברית 052-7699165

גב' בריזל חסידי, ליטאי גם פרק ב' חסידי 22:00-24:00 אידיש, עברית 052-7170175

אברהם וידר ליטאי צעירים, מבוגרים, יותר בכיוון פרומער'ס 20:00 - 00:00 עברית 052-7119694

נעמי כהנוביץ ליטאי ליטאי, בני ישיבות, צעירים עברית 052-7618041

חני גרינבלט ליטאי בעיקר צעירים, גם מבוגרים. ישראלים וחוצניקים. בחורים לומדים ועובדים כל היום עד 23:00 עברית, אנגלית 055-967-8823 02-586-1025 chanigreen2@gmail.com

שמואל אינהורן ליטאי ליטאים, עדות המזרח, צעירים, מבוגרים, חצי חצי, לומדים ועובדים, מודרנים, פרק ב' כל היום עד 23:00 עברית, מעט אידיש 053-3111754 053-3111754@gmail.com s0533111754@gmail.com

שולי דרחסלר ליטאי בני ישיבות מכל הסוגים (צעירים) ליטאי, חצי חצי, ע"מ 19:00 - 00:00 עברית 054-8490954 צעירים שולי דרחסלר [shulid1965@gmail.com]

מאיר בר נתן חסידי חסידים, ליטאים. צעירים, מבוגרים ופרק ב' כל היום חוץ מהשעות 10:00-12:45 לפנה"צ. עברית השאירו הודעה במייל לפנות תחילה במייל והוא חוזר m0527637743@gmail.com

מרדכי זינגר ליטאי כל הסגנונות. בני ישיבות, בנות סמינרים, בחורים לומדים ועובדים, חצי חצי. פרק ב'. 09:00 - 11:00 עברית פקס 0774702499 053-3140448 עדיף לשלוח פרטים במייל וטלפון למשוב. מתגורר במודיעין עילית s9740448@gmail.com

נעמה מרזל ליטאי ליטאי וחצי חצי. מבוגרים החל מ-30 ומעלה. בני ישיבות ובחורים עובדים. בימים ג' ד' 8:30-16:00 יום ו' 8:30-11:30 עברית 054-8435108 02-6435108 מגיל 30 למעלה. גם פרק ב'. נעמה מרזל n0548435108@gmail.com

רחל מלינסקי ליטאי עם רקע חסידי בחורי ישיבות, מבוגרים, עדות המזרח, חצי חצי, לימוד עם עבודה. שידוכים מחו"ל, פרק ב'. מתגוררת באנטוורפן, עובדת עם כל הלב. מעבירה מסרים מדויקים לשני הצדדים וגם כשמתקבלת תשובה שלילית מעבירה אותה בצורה רגישה ומתחשבת עברית, אנגלית 03-7639305 32475397227 כל הגילאים rachel.malinsky@gmail.com

יקותיאל שפרבר ליטאי בני ישיבות, צעירים ומבוגרים. זיוג ראשון ושני 10:00 - 13:00 21:00 - 23:00 עברית 052 - 7672549 מתגורר ב"ת יקותיאל שפרבר <kutishper@gmail.com>

פעסי פוגל ליטאי, חסידי, חצי חצי, היימיש, יקים, פרק ב' כל המגזרים 15:30 - 17:00 לפי שעון ישראל 21:00-23:00 אידיש עברית אנגלית צרפתית 003-2486266674 מתגוררת באנטוורפן

אסתי להב חסידי ליטאים, מודרנים, חסידים כלליים עדיף אחרי 20:00 גמיש עברית מתגוררת בבני ברק 052 - 7645367 מתגורר בני ברק esterlahav@gmail.com

הלל הופנר ליטאי אשכנזי/ישיביש/ חוצניק 09:30-10:30 עברית אנגלית מעט יידיש מתגורר בחיפה 054 - 8437999 עוסק עם אשכנזים מהארץ ומחו"ל רצוי להתקשר ולקבוע פגישה איתו shaddchen3050@gmail.com

יוסף ורייזי סגל חסידים, ליטאים. צעירים, מבוגרים מגבולות רפואיות עובדים, ופרק ב' חסידי בכל שעות היום אידיש, עברית 02-5869105 054-8436911 גם מבוגרים. מתמחים בגרושים

שבתאי גוקוביצקי ליטאי בני ישיבות, ליטאים. צעירים, מבוגרים, מודרנים, עובדים, חוצניקים ופרק ב' עברית אנגלית מתגורר בחדרה 050-4101958 עדיף בשעות 22:00 - 01:00 <shguko@gmail.com> <shabti.gukovitzky>

שרה רבקה טרומפטר ליטאי ליטאים ועדות המזרח, חוצניקים וישראלים, מבוגרים וצעירים. 20:00 - 00:00 עברית, אנגלית, 054-8479203 <Sarah Rivka T sarahrivka20@gmail.com>

אברהם אורצל ליטאי בני ישיבות, ליטאים. צעירים, מבוגרים, מודרנים, עובדים. 16:00-22:00 עברית 527632292 גם גילאיים מבוגרים.

אסתר בלומר ליטאי ליטאי, חצי חצי, עדות המזרח, צעירים, מבוגרים, בחורים עובדים, בעלתי תשובה, מגבלות רפואיות (פזיות קלות בלבד) 18:00 - 23:00 עברית 03 - 9231034 054 - 8444736 מתגוררת בפ"ת אסתר בלומר <eblu87@gmail.com>

ישעיהו שמחה בלאקר ליטאי ליטאי, חצי חצי, עדות המזרח בישיבות ליטאיות צעירים, מבוגרים. בני ישיבות בלבד 14:15 - 16:00 21:00 - 23:30 עברית, אנגלית 052-7189382 מתגורר בבני ברק בלאקר <okmail.co.il@333>

חגית שימל ליטאי שדכנית המתמחה בבחורים מבוגרים בישיבת מיר עברית 052-7136522

רחל פניאל ליטאי ליטאי. צעירים, זיווג ראשון בעיקר בני ישיבות 21:00 - 22:00 עברית 052-7171791 בעיקר צעירים רחל פניאל <racheltrop18@gmail.com>

יוכבד לוי ליטאי " עוסקת בשידוכים ליטאים וחוצניקים.

זיווג ראשון. אלמנות וזיווג שני. 20:00-22:00 עברית ואנגלית 050-6282605 החל מגיל 20-45 יוכבד לוי <yochile@education.gov.il>

שרה טרופ ליטאי בעיקר ליטאי. גם חצי חצי ומעט עדות המזרח. התמחות עם צעירים, מבוגרים, בני ישיבות, חצי חצי, בחורים עובדים, מודרניים, ומתחזקים. רקע רפואי - סביבתי 20:00-23:00 עברית 054-4935265 שרה טרופ <saratrop34@gmail.com>

ורדית גרשוני ליטאי צעירים. גם מודרניים. מבוגרים, חצי חצי בחורים לומדים ועובדים. אפשר לנסות לשלוח פרטים מקרים רפואיים. זיווג ראשון בלבד 20:00-22:00 עברית 054-4345125 מתגוררת בבני ברק ורדית גרשוני <varditger@gmail.com>

מיכל קליין ליטאי צעירים. גם מודרניים. מבוגרים, חצי חצי וזיווג שני. בחורים לומדים ועובדים. גם חסידי. עברית יצירת הקשר הראשוני תהיה במייל ובאם ישנה הצעה מתאימה היא תחזור אל הפונים מיכל <michal27412@gmail.com>

דבורה גרינוולד ליטאי צעירים, בני ישיבות, מודרניים, בחורים עובדים, זיווג ראשון וגם גרושים בגילאים צעירים. 11:00 - 14:00 עד 22:30 עברית 08-9740353 050-4107399 דבורה גרינוולד <debbi444@gmail.com>

בתיה גרינוולד ליטאי בני ישיבות. בעיקר צעירים וגם מבוגרים. חוצניקים. בחורים עובדים חלקית. כלל חסידי. חצי חצי. זיווג ראשון בלבד ניתן להשיג ברוב שעות היום עברית, אנגלת, אידיש. 02-5373035 052-7645374 מתגוררת בירושלים בתיה גרינוולד <s0527645374@gmail.com>

שרי קליין ליטאי, וגם חסידי ליטאים חסידיים וחוצניקים- בעיקר מודרניים. צעירים ומבוגרים. גם פרק ב' (זיווג שני). בחורי ישיבות, בחורים עובדים, חוצניקים, גם חו"ל מודרניים 18:00 - 22:00 עברית, אנגלת, אידיש. 052-3853890 מעדיפה תקשורת במייל שרי <s0533111754@gmail.com> saritush591@gmail.com

ריקי טרופ ליטאי בני ישיבות. בעיקר צעירים וגם מבוגרים. מודרניים. בחורים עובדים. גם חצי חצי. 20:00 - 22:00 עברית 08-9741325 054-8425442 ריקי טרופ <okmail.co.il@8425442>

הרב יהודה איראם ליטאי בני ישיבות צעירים, סגנון פרומערים. כל העדות 13:30-15:30 22:15 - 23:15 עברית, אידיש. 08-9741677 052-7664258 גילאי 20-24

צביה ביכמן ליטאי בני ישיבות. בעיקר צעירים וגם מבוגרים. חוצניקים. מודרניים. בחורים עובדים. גם חצי חצי. החל מ 10:30 בבוקר. מבקשת שלא להשאיר הודעות עם בקשה לחזור אליה עברית. מבינה אנגלית 052-7627314 עד גיל 32 צביה ביכמן <tb0527627314@gmail.com>

מיכל גנס ליטאי בני ישיבות. בעיקר צעירים וגם מבוגרים. בחורים בגיל המבוגר שמשלבים לימוד יחד עבודה, אך לא צעירים. מעט זיוג שני בעיקר בשעות הבוקר והערב עברית 052-7176907 03-5799746 גם גיל 45 ומעלה גנס <shag1@okmail.co.il>

טובה אסייג עדות המזרח עדות המזרח, גם ליטאים. בחורים עובדים. חרדים ובעלי תשובה מגילאי 25 ומעלה. גם זיווג שני, מגבלות רפואיות יש מענה לכל השיחות שלא נענו, בכל שעה. עברית 053-3199001 שידוכי "האתגר" האתגר <bezeqint.net@089761146>

מירי פינסקי ליטאי וע"מ בחורי ישיבות. מבוגרים. בעלי תשובה, חוצניקים, בחורים עובדים, זיווג ראשון וגם שני. -21:00 23:00 עברית מתגוררת ברכסים בעיקר מבוגרים מעל 30 מירי פנסקי <mirikan6@gmail.com>

נחמה שנקולבסקי ליטאי ליטאים בני ישיבות. צעירים וגם גילאיים מבוגרים. מתמחה בגילאי 25-40. גם זיווג שני. גם בחורים משלבים או לומדים ועובדים. מעט עם בעלי רקע רפואי. 09:00-13:00 20:30-22:30 עברית נותנת את הטלפון למקרים רלוונטים. עונה למיילים ומשתדלת מאוד לחזור. נחמה שנקולבסקי <nehamash13@gmail.com>

זאב קרוטהמר חסידי עוסק עם כל הזרמים והסגנונות. בני ישיבות. צעירים וגם גילאיים מבוגרים. בחורים עובדים. גם בעלי רקע רפואי. זיווג ראשון וגם שני. 22:00:00:00 עברית ואידיש 22:00-23:00 052-7616979 מתגורר בחזון יחזקאל זאב קרוטהמר <a0527616979@gmail.com>

חנה גרוס כל המגזרים כל המגזרים, כל העדות וכל הסוגים (מבוגרים, צעירים, בני ישיבות, זיווג ראשון או שני, חצי חצי, חוצניקים, בחורים עובדים, מגבלות רפואיות, בעלי תשובה, מודרניים וכו') ימים א-ה בין השעות 16.00-21.00 עברית , אידיש 02-6519074 מעדיפה דרך המייל, מתחילה עם דף פרטים אותם נותנת למלא מתגוררת בירושלים חנה גרוס <sadcanit@gmail.com>

שרה ליפשיץ ליטאי, ע"מ מבוגרים, צעירים, בני ישיבות. זיווג ראשון וגם שני. 14.00-9.00 ו17.00-21.00 עברית, אנגלית 077-7869072 02-5869072 <jacob l <lifshi47@gmail.com>

אברהם אליס מתגורר בביתר עילית עוסק עם כל הזרמים והסגנונות. בני ישיבות. צעירים וגם גילאיים מבוגרים. בחורים עובדים. גם בעלי רקע רפואי. זיווג ראשון וגם שני. 09:00-12:00 עברית 053-3159587 עוסק בכל המצבים והגילאיים בציבור החרדי והדתי טלגמח טלגמח <telegemach@gmail.com>

שירי אורדנטליך ליטאי מבוגרים, צעירים, בני ישיבות ובנות סמינריים. גם מודרניים איכותיים. 19:00-22:00 עברית 052-7612660 מתגוררת בבני ברק שירי אורדנטליך <shiri0527612660@gmail.com>

חנה הב ליטאי וע"מ בחורי ישיבה. בחורים שעובדים חצי יום או יום שלם, מודרניים, חוצניקים, גם חצי חצי עד גיל 35. גם זיווג שני. 13.00-9.00 ו22:00-00:00 עברית, אנגלית, צרפתית בעלת גישה לבחורים בני ע"מ אמריקאיים שרוצים לגור בארץ ישראל מעדיפה לקבל פרטים על המשודכים במייל. ובהמשך ייווצר קשר טלפוני מתגוררת בנווה יעקב בירושלים <Hanna Hobb <hannahobb@gmail.com>

איריס אבא שאול ע"מ וליטאי בני ישיבות ובנות סמינריים. גם חוצניקים. גם חצי חצי. רווקים בלבד. א,ב,ג 15:00-16:00 עברית, ניתן גם באנגלית עיקר העבודה דרך המייל 058-3282445 אבא שאול <i@gmail.com5780603>

יהודה שרוני ליטאי עוסק בשידוכים של בני ישיבות-ליטאים/חצי חצי/מודרניים/עובדים/ 16:00-19:00 20:00-00:00 עברית 052-7169560 יהודה שרוני <ylsharoni560@gmail.com>

מלכה מרצבך ליטאי "ליטאי אשכנזי וכן עדות המזרח כולל גם חצי-חצי

בעיקר בבני ישיבות אך גם עם בחורים עובדים הקובעים עיתים לתורה (-בעיקר בגלל המבוגרים)

בצעירים ובמבוגרים" אפשר לנסות גם בבוקר. בעיקר בין 19:00 - 00:00 עברית 052-7634293 MGM <<mgm6430@gmail.com

נעמי ויזנר ליטאי, חצי חצי "בחורי ישיבה או בנות סמינרים. בחורי ישיבה גם שברצונם להשאר בלימוד וגם סוג שמחפש לצאת לעבודה אחרי החתונה. גם בחורים מודרניים.

גם בחורים שמשלבים עבודה תוכ"ד לימוד.

חוצניקים- עדיפות לדוברי אנגלית" ללא הגבלת שעות עברית ואנגלית 03-9096716-054 6175383 מתגוררת בפ"ת <naomi wiesner <wiesnernaomi@gmail.com

חיה קפלן ליטאי עוסק בשידוכים של בני ישיבות-ליטאים/מודרניים/ עובדים/ לומדים באקדמיה 16:00-19:00 20:00 - 00:00 עברית 058-3270057 גילאי 22-28 ck0583270057@gmail.com

יהודית בורשטיין ליטאי בעיקר ליטאי, אך גם חסידי. צעירים ומבוגרים, בחורים לומדים, עובדים ומשלבים עבודה גם מודרניים וגם חצי חצי 00:00 - 21:00 עברית בשלב ראשוני אינה מעוניינת לתת מספר טלפון, אלא ההתקשרות תהיה תחילה דרך המייל, המספר יינתן במקרים רלוונטיים. גם זיווג שני שידוכים בסיעתא דשמיא shiduchimbessad@gmail.com>

מאגרי שדכנים

שידוכים למהדרין 0772705060 פקס 0772705062 magar@shiduchim.net

shadchanimbsd1@gmail.com

"בית לשמי" w035083253@gmail.com

הגפן מזכירות: 02-9666666 hagefeny@gmail.com

בשורות טובות מזכירות: 08-866-44-647 d4176598-gmail.com

בנין שלם 025001319

בנין עולם 1599500044

shiduchimn@gmail.com

בית נאמן . כתובת מייל לקבלת טופס הצטרפות בתא קולי 05271-950-33

shiduchimbn @ gmail . com

בס"ד

פרוייקט השדכנים החדש של "שהשמחה במעונו"

שכר: 2500 ₪ (מלבד דמי השדכנות)

על כל שידוך שייסגר במתווה של "שהשמחה במעונו"

קו"ח והמלצות נא לשלוח לפקס 077-470-4700

הורה יקר ונכבד!

אם גם אתה רוצה ששדכן של "שהשמחה במעונו" יתקשר אליך –

הרשם ל"שהשמחה במעונו"

ב"נדרים פלוס"

או במייל Office@nedunya.co.il

או s035465150@gmail.com

לקבלת הקונטרס אפשר גם להשאיר הודעה בטלפון: 035465150